

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSEI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Égész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre 7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Előjáték.

Budapest, április 17.

(v.) Kossuth Ferenc ma forma szerint is bejelentette az ex-lexet s pártja — persze — harsogó lelkesedéssel köszöntötte a fatális hadizenetét. Nyomban reá gróf Zichy János nyilatkozott a néppárt nevében — a függetlenségi pártnak az ex-lex állapotot erőszakol politikája ellen s pártja kedvtelenül, sőt morogva rezignációval hallgatta végig a vezérnek békés hangú fejtegetéseit. Valóban tragikómius sorsra jutott ez a két, állandóan dezuvalált pártvezér. Kossuth Ferencet csakugyan követik hívei, de csakis azért, mert odamegy, ahová a zoltánok tolják. Gróf Zichy János pedig kijelöli a lojalis és békés politika útját, mely honorálva a mai kormányzat alkotmányos voltát, nem tartja okadatoltnak az ex-lex felidézését, — de pártjának zöme magára hagyja a vezért s néhány főből álló vezérkarát és segíteni, bátorítani, sugalmazni, sőt olykor dirigálni fogja ezentul is, mint tette eddig, az alkotmány felforgatására törekvő függetlenségi derékhadat. Amott egy vezér, akit visznek. Emitt egy vezér, akit nem követnek a saját katonái. Ebből bizony furcsa hadakozás lesz.

Kossuth Ferenc elmondott egy higgadt okfejtésű beszédet, amelyben vajmi sovány volt a kormány ellen összehordott vádanyag s amelynek végén úgy hatott az odabiggyeszített haragos szankció: a parlamenti forradalom bejelentése, mint kenetes prédikáció után a cifra káromkodás. Parlamenti forradalmat csinálni pusztán azért, mert a kormány a költségvetés előtt tárgyalhatja a véderőjavaslatot: ily fura dolgot ki hallott valaha? Széles e világon mindenütt a javaslatok tartalma — és csakis ez — dönti el a pártok mérkőzésének erejét és hőfokát, nem pedig tárgya-

lásuk sorrendje. A sorrendi kérdés olyan alárendelt jelentőségű, hogy az ellenzék erre nézve sehol a világon nem vándorol magának semmiféle befolyást, hanem átengedi a napirendi tárgyak egymásutánjának meghatározását a parlamenti munkálkodás természetes vezérének: a kormánynak. Mutasson nekünk Kossuth Ferenc a parlamentek történetében egyetlen esetet, ahol a sorrend miatt csinált volna az ellenzék obstrukciót, — s mi készek vagyunk elismerni az ő mai hadizenetének teljes jogosultságát. A valóság az, hogy az ő pártjában a zoltánoknak obstrukciójuk támadt. Hát erre kellett *akármiféle ürügyet* találni. Bizony nem nagyon válogattak, hogy hozzányultak a sorrend silány kifogásához. Vajjon ha a költségvetést tárgyalhatja előbb a kormány, amint ezt most utólagosan követelik, nem indítottak volna-e obstrukciót a költségvetés ellen is, hogy kicsikarják a később napirendre tűzendő katonai javaslatok elejtését? Avagy nem lehetett-e volna a most kívánt sorrend ellen is tetszetős kifogásokkal élni, például azzal, hogy mialatt az államháztartással foglalkoztatják a parlamentet, azalatt a felgyulladó keleti veszedelmekkel szemben védtelenül hagyják a hadereje szaporítására utalt országot?

A többségi uralom tulhajtásáról is panaszkodott Kossuth, mintha ma is még ama korban élénk, midőn a többségi pártönzése valóságos terrorral sújtotta az egész közéletet. S ennek a szörnyűséges vádnak is megint a *sorrend* volt az egyetlen alapja. Kicsi boton nagy bunkó; szerszámnak hasznavehetetlen, fegyvernek neveltségi. És az ex-lexbe azért kell belekergetni Kossuth szerint a kormányt, mert jöhet idő, mikor a nemzetnek szüksége lesz a többségi uralom fékeztségére. Hát ilyen idő bizony jöhet. És pedig akkor lesz itt, ha akad többség vala-

mikor, amely az alkotmányt fel akarná forgatni. Am mire készülődik az ellenzék most, hogy elejét vegye e valamikor bekövetkező eshetőségnek? *Felforgatja már is az alkotmányt.* Cselekvés ugyanolyan, mint azé a hadvezéré, aki lelövi a saját katonáit, mert attól tart, hogy a csatatéren az ellenség fogja őket elpusztítani. Az ilyen generalist vagy kivégeznék, vagy a bolondok házába csuknák. De a mi ellenzékünk azt pretendálja, hogy a közvélemény hódolva boruljon le hazafisága és bölcsesége előtt.

A Kossuth Ferenc nyilatkozatánál pikánsabb volt a néppárt elnökének beszéde. Még pedig nem abban a részében, mely az obstrukciónak az indemityre kiterjesztését elítélte. Ebben mi nem vagyunk hajlandók egyebet látni *egy nagyon becsületes, de nagyon olcsó lojalitásnál*, melynek azonkívül megvan az a hibája, hogy *későn jött* s ezért *hatástalannak* kell maradnia. A függetlenségi tábor száz embere immár úgy nekilódult az obstrukciónak, hogy meg sem áll az ex-lexig. Akár segíti őt ebben a néppártnak huszonöt-főnyi tábora, akár nem, a dolgon nem változtat éppenséggel semmit. Mikor *megindult* az obstrukció, *akkor* kellett volna a gróf Zichy János tiltakozó szavának hallatszania. *Akkor* jutott volna eszébe a nemes grófnak, hogy a mai kormányzati szellem a legalkotmányosabb 1867 óta s hogy a többségi akarat érvényesülése nélkül fenn nem tartható az a parlamentarizmus, amely minden hibái mellett is az egyetlen képzelhető kormányforma a népek nagykorúságának korszakában. Ha *akkor* hallatja bölcs intelmeit a gróf ur, talán ez lehubi kissé a függetlenségi tábor szilajvérü ifjuságát, ami a higgadt elemek tulsúlyát megerősítette s a turbulens törekvések felülkerekedését megghusíthatta volna. De a gróf ur akkor hallgatott; ellenben beszélt,

TÁRCA

Emlékezők.

— A Budapesti Napló tárcája. —

Írta: *Falk Miksa.*

Az oly hősiessen folytatott szabadságharc gyászos vége után sőtét éj borult hazánk földjére. A magyar faj színe-javából itthon alig léteztek még csekély maradványok. Ezren meg ezren néma hant alatt aludtak örök álmukat, mások a fájdalomtól szétmearcangolt szívvel jártak idegen földön és ott otték a számkivetés keserű kenyerét, vagy előttük gyűlöletes egyenruhában kénytelenek voltak szolgálni oly rendszert, mely ellen hazafias érzelmük egész bátorságával és lelkesedésével küzdöttek volt. Itthon, ezen a földön, mely névleg még magyar volt, jártak ugyan magyar emberek, de a magyar nemzet mint ilyen már nem létezett, vagy legalább ellenségei azt hitték, hogy többé nem létezik. De akit ők halottnak vagy legalább is haldoklónak vélték, az csak a veresztéségtől kimerülten feködt mozdulatlanul és egyedül azok, akik a szeretetnek lázas feszültségével kísérték halk lélekzetvételét, táplálhatták még azt a halvány reményt, hogy e testben van még élet és hogy Magyarország még nincsen elveszve. Ez a remény — áldva legyen érte a magyarok Istene! — lassan ugyan, de mindinkább megerősödött. Még egy-két évig esend volt köröskörül, egyedül a katonai diktatura és a bürokrácia gramúve kegyetgett és még ezen kegyegés is idegen hangzású volt. Hanem már az ötvenes évek elején a sajtó terén félenken ugyan, de mégis érthetően hallatszott a magyar szó és bár-

mily kiméltlenül nehezedett is ez országra a törvénytelen hatalom vaskeze, a teljes némaságot mégsem tudta többé helyreállítani. A társadalom is kezdett ébredezni tompa kétségbeesésből és bármily szűk volt azon tér, amelyen mozoghatott, legalább ezt a szűk tért elfoglalni és azon a haza jobb sorsát előkészíteni iparkodott.

A kereskedők tartoztak a legelső köze, akik ezen működés sikere érdekében a szétszórt erőket központositást megkísérelték és bármennyire lett is ez megnehezítve a hatalom folytonos gyanakodása által, a kísérlet mégis sikerült: 1853-ban a még ma is fennálló Pesti Lloyd-társulat megalakult, sőt néhány hónappal utána egy napilap kiadására is nyert engedélyt.

Hogy az akkor uralkodó politikai rendszerrel nem volt szabad szólni, az magától érthető dolog, de még a pénzügyi és közigazgatási kérdések tere is tilos volt. Körülbelül ugyanabban az időben, midőn a Pesti Lloyd-társulat megalakult, Török János lapjának munkatársa voltam. Egy alkalommal — talán fölösleges hozzátennem, hogy a legnagyobb óvatossággal és tartózkodással — a monarchia pénzügyi helyzetéről szóltam. A cikk megjelenése napján egy akkorában majdnem mindenható uriember elhívatta Török Jánost és ezekkel a szavakkal fogadta:

— On lapjában ma kritizálja a monarchia finánciáit. Igaz-e, hogy Önnek adósságai vannak?

Az én kedves János bátyám erre meghökkenve, azt válaszolá, hogy bizony vannak, magában pedig azonnal a fölött gondolkodott, hogy minő borsos választ fog adni annak az urnak, ha ez talán amaz adósságok kifizetése alakjában akarná őt megvesztegetni. Azonban amannak ez esze-ágában sem volt, hanem így folytatta:

— Hát micsoda szemtelenség az, hogy Ön,

aki a saját apró pénzügyeit sem tudja rendbe hozni, merészkedik beleszólni az állam pénzügyeibe? Fizesse meg először a maga adósságait, az államával pedig ne törődjék!

Midőn ezen atyai intés dacára tovább folyt a „szemtelenség”, az előbb említett ur elhívatta Emich Gusztávot, a kiadótulajdonost, és száraz szavakkal tudatta vele, hogy ha Török Jánost azonnal el nem csapja, magát a lapot fogják bezsűntetni, ami abban az időben csak egyetlenegy tollvonásba került. Magától értetik, hogy Emich, aki első kötelességének tartotta, magát a lapot megmenteni, ama nyájás felszólításnak engedett és szegény János bátyáknak kitette a szűrt. Ilyen körülmények között keletkezett a Pesti Lloyd-társulat, ilyen sajtóviszonyok mellett indította meg néhány hónappal későbbben a társulati lapot.

Az akkori úgynevezett „rendszer” tulajdonképp ellentétbe jutott önmagával, mert egyfelől azt hirdette, hogy alkotmányos szabadság, politikai jogok, nemzetiségi esprációk — ez mind csak képzelt értékkel bíró mellesleges dolog, üres jelszavak, melyeket föl lehetett használni forradalom előidézésére, de a kormányzat rendes monetére döntő befolyással csakis az ország anyagi jóléte bír és azért ezt kell mindenekelőtt emelni. Valamint a francia közmondás szerint az üres gyomor a legnagyobb forradalmár, úgy a jól megtöltött gyomor a csend és béke legnagyobb biztosítéka. Ilyen elmélet mellett az ember azt hitte volna, hogy a hatalom örömmel fogja üdvözölni a polgároknak minden oly törekvését, mely az anyagi érdekek ápolására vonatkozik. De a hatalom kezelői minden ily törekvésnek háttérben is politikai tendenciákat vélték látni és vagy egyszerűen eltitították, vagy pedig gyanakodó megfigye-

tüzelt s irányított helyette Rakovszky István. És így létrejött az egész ellenzék egységes stratégiai felvonulása a katonai javaslatok kérdésében s a közbeszólott incidensek viharos tárgyalása közben. A gróf ur tehát nyugodtan nézte, miként önt az ő pártja és az ő vezértársa hónapokon át olajat a tüzre. S ma, amikor a parlamenti forradalom lángjai már magasan lobognak, odaáll az ő szelid és előkelő mosolyával s kijelenti, hogy a tüzvésznek továbbterjedése nem találkozik az ő helyesléssel. Nem vonjuk kétségbe, hogy ez a lojalitása őszinte és becsületes; de fenntartjuk, hogy nagyon olcsó és nagyon elkésvé jó.

Pikáns első sorban az a része volt a gróf beszédjének, amely utólagos bírálatát nyújtotta a mai többség fuziójának. Zichy fölkeltetlenné mondja ezt a fuziót, mert létrejötték nem állapították meg pragmatica a föltételeit. A gróf ur tehát úgy találja, hogy Széll Kálmánnak meg kellett volna alkuadnia a nemzeti párttal. Ez a poszthum tanács nem mondható sikerültnek. Ha nem történt a fuzió előtt alku, akkor ennek csak egy oka lehetett: az, hogy az érdekelt felek nem érezték ennek sem szükségét, sem célszerű voltát. Széll Kálmán kifejtett egy kormányprogramot s hozzátette, hogy aki ezen az alapon őt támogatni óhajtja, azt szívesen látja pártja körében. Az ő részéről tehát nem volt tárgya az alkunak. A nemzeti párt viszont ama programban felismerte a saját kormányzati eszméinek megvalósítását s ezért szívesen sietett a Széll Kálmán támogatására. Erről a részről tehát nem volt célja az alkunak. Hogy a katonai kérdések valamikor véleménykülönbséget, vagy talán csak érzelmi árnyalatokat kelthetnének a fuzionált táborban, akkor csakugyan nem volt előrelátható. Hiszen a nemzeti tisztképzés intézményes biztosításával a katonai kérdések kontroverz részét közmegegyezésre elintézték vélték akkor intra muros et extra. Mindezek után pedig szinte kedvünk támadna azt kérdezni gróf Zichy Jánostól, vajjon a saját pártjának kebelében teljesen egységes-e a hangulat és a felfogás minden kérdésre s kivált a hadügyi kérdésre nézve? De visszafojtjuk kíváncsiságunkat, mert azt a jogos választ kaphatnánk, hogy ne törődjünk más párttal a házidolgával. De hát akkor mért törődik a néppárt tisztelt elnöke a szabadelvűpárt belső háziügyeivel?

lásokkal, ha nem is nyíltan, de kéz alatt minél több akadályt gördítettek utjába.

Erre ismét csak egyetlenegy példát hozok fel saját tapasztalatomból. Midőn boldogult Lévy Henrik egy magyar biztosító-társaság létesítését kezdeményezte, ezen eszme a hazafias közönségnél lelkesült fogadtatásra talált. A mágnásörök, még pedig a legkonzervatívabb árnyalat legjelősebbjei egyesültek a szűkebb értelemben vett polgárság legtekintélyesebb tagjaival oly intézet megalapítására, amely méltó vetélytársra lehessen az addig nálunk működött külföldi biztosító-társaságoknak. En akkor a bécsi takarékpénztár titkárja voltam és a pénzügyi, valamint a bürokráciai téren némi jártassággal bírtam. Lévy Henrik tehát hozzám fordult azzal a kéréssel, jöjjelek a Pestre néhány hétre és segítsem őt és Reichardt titkárját az előkészítő munkálatokban. Ezen reám nézve megíszelős felszólítást készsággel elfogadtam és hatheti szabadsággal ide lejöttem. Egyik nap átmentem Budára egy jó barátom, lillenstein Falko Jánoshoz, aki később, az alkotmányos érában sok évig a külügy-minisztérium sajtóosztályának főnöke, akkor pedig mint a magyar helytartóság titkárja szolgált Budán báró Hauer, a katonai kormányzó civiladatlusa mellett. Mikor a léposón fölmegek, lejő báró Hauer, aki engem személyesen ismert. Ó azonnal megállott és a következő szavakkal szólított meg, melyeket amaz időben azonnal fel is jegyeztem:

— Örvendek, hogy láthatom, de úgy hallom, hogy ön annak az újonnan alakulandó biztosító-társaságnak szolgálatába akar lépni. Ne tegye, önek jó állása van Bécsben, azoknak a bizonyos uraknak pedig mondja meg, hogy engem nem lehet rászédeni, én igen jól tudom, hogy ez a biztosítási intézeti cím csak céger, mely alatt itt a fővárosban az egész országra kiterjedő politikai akció központját akarják teremteni, ahonnan feltűnés nélkül biztosítási ügynökök címe

Az indemnity-vita.

Budapest, április 17.

A napirend előtt Holló Lajos és Olay Lajos még egyszer visszatért a tegnapi viharos előjátékra. Olay úgy találja, hogy a napló megörökíti Rakovszky Istvánnak olyan közbeszólását, mely nem történt meg. — Aki ezt a közbeszólást a naplóba csempészte, gyáva orvtámadási intézett ellenem — szól Olay.

Azonkívül még ennyit mondott:
— Rakovszky urnak nem válaszolok, mert ő nem sérthet.

Ezért a megjegyzésért Apponyi rendreutastotta Olay Lajost, míg Rakovszky István az elnök felé fordulva azt mondta, hogy köszöni a védelmet, de nem volt rá szüksége.

Ezzel a jelenettel indult meg a mai ülés, mely azonban komolyabbra, érdekesebbre is fordult. Így például szokatlanul zajosan állított be Kossuth Ferenc indemnity-beszéde. Maga a beszéd higgadt és mérsékelt volt ugyan, mint rendszeren, de hangossá tette a széllai asszisztencia. A beszédhez úgy illett ez a forradalmi kísérlet, mintha valaki a *Maros vize folyék csendesen* énekelné s őrzött diszharmonióban a *Marsellaiset* játszanák hozzá. S még furább lett ez a kísérlet, mikor jobbfelől egy-egy tiltakozó hang próbálta megállítani.

Egy egészen csendes passzusnál Kubik Béla közbedörögött:

— Megesalták az országot!
— Ki esalta meg? Szabad így beszélni? — fakadt ki Münnich Aurél.

Az egész szélsőbal segítségére sietett Kubik Bélának. A közbeszólások egész zuhatagával akarták leönteni Münnich Aurélt, aki azonban egyre csak azt kiáltotta:

— Szabad így beszélni?
S Apponyi végül csakugyan rendreutastotta Kubikot. De mit használt az? *Babás* Béla, *Bakonyi* Samu, *Rákosi* Viktor, *Krasznay* Ferenc, *Kubik* Béla s a *Mannlicher-közbeszóló: Babó* Mihály, akit föl se kell huzni s egyre ismétli a maga és más közbeszólásait — szakadatlanul fújták a forradalmi kísérletet Kossuth nyugodt beszédéhez.

Volt néhány vidámabb incidens is. *Kossuth* Ferenc nyelvbólásból miniszterelnöknek nevezte ismétlen Fejérváryt. Mikor végre figyelemzették, elémsséggel akarta helyreütni a tévedést s azt mondta:

— Nem csoda, ha Fejérváryt nézem a miniszterelnöknek, hiszen a kormányzatban az ő felfogása prevaleál.

alatt százával küldhetnék ki az országba az agitátorokat. Hanem egyik éjjel majd fölzedetem az egész kompániát; sajnálnám, ha ön is közöttük volna.

Elevettem magamat arra a gondolatra, hogy Lévy és Reichardt egy politikai konspiráció élén állanak. Biztosítottam is ő nagyméltóságát, hogy ha a kormányon levő hatalomnak veszedelmesebb ellenségei nincsenek, mint ezek, a Budán székelő nagy uraknak nyugodtan lehet aludni. Ami pedig engem illet, az a „fölszedési” fenyegetés engem nem ijeszt, mert nekem mint újságíróknak ezidőszertől oly veszedelmes mosterségem van, hogy én Bécsben is, vagy akárhol vagyok, minden este azzal a gondolattal fekszem le, hogy a reggelt talán már nem saját ágyamban, hanem valamelyik fogház egyik cellájában fogom üdvözölni. A Magyar Altalános Biztosító-Társaság létrejött, közegét a rendőrség ugyszólván minden lépten-nyomon kísérte, de az új intézet működése oly óvatossá volt és annyira szorítottok tulajdonképpeni feladatára, hogy sem báró Hauernek, aki igen művelt, sőt a maga fogalmai szerint szabad gondolkodású ember volt, sem másnak nem volt bátorsága vele szemben erőszakhoz nyulni és ime az Első Magyar Altalános Biztosító-Társaság még ma is él és virágzik, míg az ötvenes ének „rendszer” már évtizedek előtt befejezte diestelen pályáját.

Az imént említettem az arisztokráciának és a kereskedői és iparos osztálynak együttes működését, mely azonban nemcsak ebben az egy esetben érvényesült, hanem általában ama korszaknak egyik legérdekesebb jelenségét képezi. Akkor nemcsak hogy senkinek nem jutott eszébe, a kereskedőt vagy iparost másodrendű honpolgárnak tekinteni, hanem minden — bármily természetű — országos akció rendszeren az arisztokrácia által lett ugyan kezdeményezve, de ennek aztán legelső teendője mindig az volt: megnyerni a polgári elem támogatását. Hogy

A szélsőbal nevetett és tapsolt. De ugyanakkor *Ivánka* Oszkár csendesen átszólt:

— A függetlenségi párt vezetésében pedig *Kubik* felfogása prevaleál!

Ennek pedig a jobboldal tapsolt.

Később megint az történt, hogy mikor Kossuth a többség uralmának tulságba viteléről szólva, azt fejtette, hogy háromszáz összefogózkodott zsarnoknál talán jobb egyetlen zsarnok s hogy a többség nem is a kormányt, hanem valami láthatatlan akaratot követ, *Pozsgay* Miklós egyszerre közbeszólt:

— Azt teszik, amit a dinasztia akar!

Ezen nagyon fölháborodott gróf *Zichy* Aládr s haragosan fakadt ki:

— Már megint a dinasztia ütök! Üssék a kormányt!

Az egész Ház nevetett a fiatal gróf kifakadásán, ami persze nem a megjegyzésnek, hanem csak a hangnak szólt. S ilyen apró vidámabb epizódok elég sűrűn mutatkoztak, az uralkodó hangulat azonban a forradalmi közbeszólásokból a'akult ki. Kossuth beszélt, de a kísérlet csinálta a hatást.

Csendesebb, de sokkal pikánsabb volt a következő beszéd. Gróf *Zichy* János, aki minden elvi kérdésben a néppárt vezérének áll a t. Ház elé, ma nagyon különös beszédet mondott. Kíső hatását talán legjobban jellemzik azok a megjegyzések, melyek a szélsőbaltól minduntalan felhangzottak:

— Most játszózik le a második fuzió!

— Ma este megint kinyitják a szabadelvű klub szárnyas ajtót, hogy betonuljon a fekete sereg is! — mondták egészen tréfálkozva.

A szélsőbal ugyanis úgy magyarázta gróf *Zichy* János mai beszédét, hogy az föltétlenül támogatása a kormányt az ex-lex eshetőségének küszöbén. Mert gróf *Zichy* azt magyarázta, hogy az indemnitás megobstruálásával az ellenzéki küzdelem elveszti legális alapját s a felelősség azokra hárul, akik a küzdőteret az alkotmány sáncain kívül keressik. Más volt a helyzet Bánffy idejében, mikor az ex-lex-et nem az ellenzék okozta, hanem az a többség, mely a parlamenten kívül már akkor szentesítette az ex-lex-et, mikor a kisebbség még meg sem támadta az alkotmányos kormányzás lehetőségét. Ma azonban el kell ismerni, hogy 1867. óta alkotmányosabb kormányzat még nem volt, mint a mai.

A néppárt vezérének ez a pikáns állásfoglalása minden oldalon különösen hatott. A jobboldal sokszor helyeselt, de nem minden géne nélkül. A szélsőbal sokszor nevetett, de nem minden

ilyen alkalmakkor a Pesti Lloyd-társulat mint a fővárosi kereskedői és iparos világ központja jelentékeny szerepet játszott, magától értetlik. Emlékkönyvében meglehetősen részletességgel adja elő a társulat ebbeli működését, úgy hogy e helyen csak egyetlenegy, talán még kevésbé ismert tényre akarok hivatkozni. 1857-ben hatalmas mozgalom indult meg, melynek célja az volt: a tekintélyes személyiségek minél nagyobb száma által aláírandó folyamodványban ő felségétől a magyar alkotmány helyreállítását kérni. Az aláírók élén *Seitovszky* hercegprímás állott, utána következett a kalocsai érsek, a veszprémi püspök, a csanádi püspök és azután egy végtelenül hosszú sora a legelőkelőbb arisztokrata neveknek. Ott vannak a *Pálffy*ak, *Batthyány*ak, *Apponyi*ak, *Czirák*ak, *Andrássy*ak, *Károlyi*ak, *Zichy*ek, *Desszefly*ek, *Nádasdy*ak, *Barkóczy*ak, *Festetics*ek, *Wenckheim*ok, *Hunyady*ak, *Nemes*ek, *Waldstein*ok, *Szapáry*ak, *Rhédéy*ek, *Erdődy*ek, *Széchényi*ek, *Pejaevic*ek stb. Hanem ezek mellett — a kérvény természetesen német nyelven volt írva és azért én az aláírásokat is eredeti német szövegekben idézem — ott voltak:

„*Franz* János, *Grosshändler* in Pest”, „*E. S. Friedrich Liedemann, Grosshändler* in Pest”, „*Johann Wallheim, Grosshändler* in Ofen”, „*Ignaz Peger, Grosshändler* in Pest”, „*Stefan Nadosy, Grosshändler* in Pest”, „*Alexander Vétsey*”, „*Franz Kerezag, Hutfabrikant* in Pest”, „*Rudolf Fuchs, Grosshändler* in Pest” egytől-egyig egyszersmind kiváló tagjai a Pesti Lloyd-társulatnak. Ez a kérvény sohasem jutott az uralkodó kezébe, aki előre tudatta, hogy nem hajlandó azt elfogadni, de azért örökké emlékeztetes okmány marad az, mely még késő nemzedékek előtt is tanúságot fog tenni arról, hogy bármennyire különbözőzzenek is egymástól a nemzet egyes osztályai, de valamennyien azonnal egygyé forrnak, minelyt a hazaszeretet nyilvánításáról van szó.

keserűség nélkül. S még a néppárt is zavarban volt. Félig helyeselt, félig — balfé — védekezett.

Egyébként persze gróf Zichy János beszéde nem volt fenékig méz. A baj gyökerét ma is a szabadelvűségben, vagy ahogy ő nevezi: az ugynevezett szabadelvűségben kereste. Pálát tört a szabadelvűség fölött s ő, aki keresztény-szocialista, tehát radikális programot vallva, ezt össze tudja egyeztetni konzervatív hajlandóságával, szeméretet a szabadelvűségnek, hogy nem mer konzervens lenni s közjogi téren konzervatív marad. No a gróf ur alighanem még jobban haragudnék a szabadelvűségre, ha igazán a végletekig konzervens akarna lenni! Ma azonban azért nem tetszik neki a szabadelvűség, mert nem elég konzervens. Mindenesetre meg lehet elégedve az így megátadott szabadelvűség, mert gróf Zichy János akaratlanul is a legelismertebb bizonyítványt állította ki róla, mikor konstata, hogy a parlamentárizmusnál külön intézményt egyelőre nem sikerült kitalálni, ezt a parlamentárizmust pedig a — szabadelvűség alkotta. Hát elég csinos alkotás ez egy elítelt irányzattól.

Több indemnity-beszéd mára nem jutott. Egy órákor báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter röviden megismételte azt a választ, melyet Papp Zoltán két interpellációjára tegnap már megadott. A válasza Papp Zoltán nagy zaj és cécó közepette reflektált s már-már szavazásra került volna a sor, de akkor Rátkay László gondoskodott egy kis incidensről. Azt mondta, nem lehet addig szavazni, míg a miniszterelnök nem nyilatkozik, királyhímnusznak vallja-e ő is a Gotterhaltét? Sedll Kálmán miniszterelnök indignációval tiltakozott az ellen, hogy ő bármely kérdésben s ebben a kérdésben is kitért volna valaha a válasz alól. Már régen megfelelt a kérdésre. A dinasztia himnusza az a dal, a császárról nincsen benne szó, de igenis a királyról. S ahol a királyt fohászok, azzal ő is egyesíti fohászáat.

Az incidens itt még nem fejeződött be. Mikor gróf Apponyi Albert az elnöki székéből azt kívánta konstataálni, hogy Rátkay felszólalása fölösleges volt, mert hiszen egy miniszteri válasz tudomásul vétel nem jelenik egyuttal a megokolás tudomásul vételét is: — a szélsőbal ezt úgy magyarázta, hogy Apponyi vele tart s ezért tüntetve tapsolt neki.

— Eljen Apponyi! — hangzott a szélsőbal ujjongása. De már akkor Apponyi erőlyesen lecsöngette a tüntetést és határozottan tiltakozott szavainak magyarazata ellen, mintha az elnöki székéből valami mellett vagy ellen állást foglalna. Ez nem férne össze az elnöki állás méltóságával. — En az elnöki székéből nem helyeslek és nem rosszalok semmit!

Az erőlyes nyilatkozat lehűtötte a szélbali kedélyeket, de szavazásra még se került a sor, mert Kubik Béla és Lengyel Zoltán a két miniszteri válasza névszerint szavazást kért, azt pedig természetesen holnapra kellett halasztani. Ugy tehát holnap egy kis technika is segít már a szónokok vállalkozó táborának.

Az ülés végén Sedll Kálmán miniszterelnök válaszolt Barta Ödön interpellációjára a zagrábi zavargások dolgában. A miniszterelnök hivatalos jelentések alapján kimutatta, hogy azok a zavargások nem voltak olyan mérvűek, mint ahogy eleinte jeleztek, s a magyar állam tekintélyén csorba nem esett. A báni kormány résen van s az állam méltóságát se most, se a jövőben nem engedni érinteni.

A többség a választ tudomásul vette.

A képviselőház ülése április 17-én.

— Kezdete délelőtt 10 órákor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert. A kormány részéről jelen van: Sedll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, báró Fejérváry Géza.

Dobosy Sándor előterjeszt a közlekedésügyi bizottság jelentését a balaton-szent-györgy-tapolcrai helyértékelő vasutról.

Annak idején napirendre tűzik.

Elnök: Napirend előtt Holló Lajos és Olay Lajos kértek szót.

(Személyes kérdés.)

Holló Lajos szóba hozza a honvédelmi miniszter által a Magyarország című lapra vonatkozólag el-

mondottakat. Ostobaságnak s hazugságnak mondja azt az állítást, mintha a kicsopát ifjak esetéből minden áron szenzáció akart volna kovacsolni. Különben is a Budapesti Hírlap pattantotta ki a dolgot s a Magyarország innent vette át. Miután ellentmondások merültek fel az említett lap s a Magyarország információi között, azért kellett munkatársát Pécsre küldenie, Felolvassa Herzeg Ferenc lapjának egy cikkét, mely szintén élesen elítéli a két íjű kicsopátását. Börtönre vetették...

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Az nem bíróni! (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos... kiküldötték főközlőket. Ez nem méltó egy becstelens szemelmez. A szélsőbalnak nem ily szellem meghonosítása a célja, hanem az, hogy az osztrák hadsereg Gotterhaltét, kétejtű sasosítul együtt az országból kikergetessék. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.)

(Olay—Rakovszky)

Olay Lajos: T. képviselőház! Az országgyűlési tudósításba Rakovsky István országgyűlési képviselőnek egy közbeszólása van felvéve, mely szerint azon megégyezsemre, hogy Rakovsky és a honvédelmi miniszter ur egy huron pendülnek...

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Csökölözzenek!

Olay Lajos:... most esökölözhatnak, azt mondta volna Rakovsky István: „Inkább mint a fonógépekké.” Ezt a közbeszólást Rakovsky nem tette meg, ez utólagosan vétettet be az országgyűlési tudósításba, hogy ki állt, azt nem tudom. Akarmint álljon a dolog, ez a közbeszólás gyáva orvtamadás volt. Már egy izben megkísérlették a fonógépek ügyét az én személyemmel összekötésbe hozni. En akkor sajtóper indítottam és ott jénys elégtételt kaptam, mert a vádlott térhuhoz illogen kijelentette, hogy mások által vezetett írlere meggyőződött közleményének valótanságáról és így a bizonyítást meg sem kíséri.

Most tehát én csak annyit jeletem ki, hogy az, aki Rakovsky el nem hangzott közbeszólását az országgyűlési tudósításba betéttette, gyáva orvtamadást követett el. Rakovsky Istvánnal szemben nincs szavam, ő nem sérthet meg senkit. (Zaj a baloldalon.)

Elnök: A t. képviselő ur olyan kifejezéseket használt képviselővel szemben teiszólásában, melyért kénytelen vagyok őt rendreutasítani.

Rakovszky István: T. képviselőház! Nagyon köszönöm a t. elnök urnak a rendreutasítást, amennyiben az nekem is szatizfakcióit akart nyuítani. Nekem nem volt reá szükségem, csak annyiban, amennyiben ezen Háznak a tagja vagyok és abban én is érdekelve vagyok, hogy a Ház tanácskozási azon előkelő színvonalon mozogjanak, mely a Házhoz méltó.

(Az indemnity.)

Kossuth Ferenc azt tartja, hogy a kormány az oka annak, hogy új indemnityre van szükség. Miért nem tárgyalták kellő időben a költségvetést? Emlékeztet a mult év végén előfordult eseményekre, midőn a függetlenségi párt, dacára annak, hogy tudta, hogy új katonai követelésekkel állnak a nemzet elé, mégis megsavazta az indemnityt azért, hogy az ország érdekét képviselő javaslatok letárgyalatök legyenek. A kormány vszsaéit! (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) a függetlenségi pártnak lojalitásával és a helyett, hogy a kért négy hónapot arra fordította volna, hogy a költségvetést és a szorosan időhöz köztő javaslatokat letárgyalassa, ehelyett a lehető legszerencsétlenebbül és legrosszabbul választott perben benyújtott egy olyan törvényjavaslatot, amely súlyos és új pénz- és veradót követel az országtól. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) éppen annak, amidőn az ország legszegényebb, mert a sok évig tartott közgazdasági bizonytalanság és pangás az országot kimerítette. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

A függetlenségi párt nem engedheti azt, hogy másodsor is ugyanazon módon és ugyanazon eszközökkel kijátszások lojalitását, (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) de azért ragaszkodunk ahhoz, hogy mi ne legyünk eszközei annak, hogy Magyarországon a törvényes állapot megszűnjék és hogy esetleg alkalom nyíljen olyan merénylet megkísérlésére, amilyen az alkotmány felüggesztése lenne. Ebből a felögből induiva ki, mi egy ha'arozatot hoztunk, amely a sajtó után köztudomásra hozatott, de amelyet itt az ország színe előtt kötelességem ünnepelesen ismételni. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon. Olvassa.) A függetlenségi és 48-as párt a törvényen kívüli állapotot elkerülni óhajti, annak esetleges bekövetkeztetését a felelősséget magáról elhárítja... (Mozgás és zaj a jobboldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ez természetes!)

Babó Mihály: Nem kellett volna elpazarolni a négy hónapot! (Zaj a jobboldalon.)

Bakó József: Ország-világ tudja, hogy így van! (Zaj a jobboldalon. Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla: Megcsalták az országot! (Nagy zaj a jobboldalon és felkiáltások: Rendre! Rendre!)

Műnnoch Aurél: Rendre Kubikot! Micsoda beszéd ez? Ki cealta meg az országot? (Nagy zaj a jobboldalon. Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Rendre! Rendre!)

Szarabás Béla: Megcsalták! (Zaj a jobboldalon.)

Műnnoch Aurél: Micsoda beszéd ez? Ki jogsítja fel arra, hogy így beszéljen? (Nagy zaj a jobboldalon és felkiáltások: Rendre! Rendre! Felkiáltások a jobboldalon: Megcsalták! Nagy zaj)

Elnök: Nem hallottam, hogy miről van szó. Nem tudom, mit mondott a képviselő ur. (Nagy zaj.)

Műnnoch Aurél: Azt mondta, hogy megcsaltuk az országot. (Nagy zaj a jobboldalon és felkiáltások: Rendre! Zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Mit mondott? Nem tudom mit mondott? **Beitiska Béni:** Azt mondta: Megcsalták az országot! (Nagy zaj a jobb- és baloldalon.)

Elnök: Kubik képviselő urat ezen közbeszólásért rendreutasítom. (Felkiáltások a szélsőbalon: Eljen Kubik!)

Ivánka Oszkár: Miért kiabálnak?

Kubik Béla: Mert jól esik!

Ráh Endre: Mi nem töröljük ki a naplóból közbeszólásainkat!

Kossuth Ferenc: Igy nem mehet tovább, miniszterelnök ur! Azért mondom miniszterelnök ur, mert a miniszter ur véleménye Széll Kálmánéuk prevaleál...

Ivánka Oszkár: Mint Kubiké Kossuthéuk! (Derültség.)

Justh Gyu'a: Megint kitörli Ivánka a naplóból közbeszólását!

Szentiványi Árpád: Ivánka sohasem törölte ki közbeszólását.

Kossuth Ferenc: A kormány tulzása viszi a hatalom uralmát.

Fozsgay Miklós: Azt teszi, amit a dinasztia akar! Gróf Zichy Aladár: Már megint a dinasztia viszik a vitába. Ússék a kormányt, de ne a dinasztia! (Zaj és derültség.)

Barta Ödön: Rárneek még felajánlkozni a dinasztiauk! (Derültség.)

Kossuth Ferenc: Ne csodálkozzék a kormány, ha az emberekben lötámad a kérdés, mi jobb: háromszáz összeelögdözött emberből álló többség zsarnoksága...

Issekutz Gyöző: Erre a többségre igazán nem lehet azt mondani, hogy összeelögdözött.

Kossuth Ferenc:... vagy a törvényen kívüli állapot a függetlenségi párt barca ellenben tiszteletreméltó, mert nem a hatalomért, hanem a nemzet jogaiért küzd. Annál inkább az, mert itt nagyon gyakran nem a többség akaratát dönt, hanem egy láthatatlan kéz. Az alkotmányon felül és kívül álló hatalom parancsára érvényesül: a sic volo, sic jubeo. Pedig elérkezett az idő, midőn itt az országban a magyarnak kell az urnak lennie. A nemzetnek ugy kell gyakorolnia jogait, hogy ne hajtsön tétet a láthatatlan hatalomnak. A függetlenségi párt nem kívánja a törvényen kívüli állapotot, de követeli, hogy elsősorban a költségvetést tárgyalják. A következő határozati javaslatot nyújtja be:

„A képviselőház utasítja a kormányt, hogy az indemnity idejét elsősorban és minden más tárgya kizárásával az 1908. évi költségvetés megállapítására fordítsa.

Továbbá mondja ki a Ház, hogy a kormány iránt politikai bizalommal nem viseltetik. (Helyeslés a szélsőbaloldalon) mert az ország állami függetlenségének visszaszerzésére nem törekszik és politikai és közgazdasági önállóságáért semmit sem tesz; ellenben a saját programjának alapját képező 1837. XII. törvényeikk keretében megvalósítható nemzeti követelmények érvényesítését is elhanyagolja. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Továbbá semmi biztosítékot nem nyújt arra, hogy a kért új négyhavi felhatalmazást nem arra fogja használni, amire az első négyhavi használat, hogy a nemzet érdekeivel és jogaiival ellentéző ujjonclészám-tölemlést célzó javaslatot a nemzetre erőszakolja.“ (Ének helyeslés a szélsőbaloldalon.)

T. tudoldal! Önök között és mi közöttünk a nemzet jog iténi. Mi felajánljuk, hogy egy percig se akadjon meg a magyar alkotmányuk rendes működése (Ellenmondás jobbfelől) s csak egy feltételt fűzünk hozzá, azt, hogy a kormány tarisa meg a törvényt! (Hosszantartó, meg-megújuló zajos éljenzés és taps a szélsőbaloldalon. A szónokot zamosan üdvözlék.)

Gróf Zichy János: A kormány elővigyázatlan politikájában. Már az előbbi indemnitynál rámutatott erre az elővigyázatlanságra. Minden politikus beláthatta előre, hogy a katonai javaslatok nagyobb hullámszát loznak előidézni. A kormányuk tehát a felelősséget nem szabad áthárítani az ellenzékre. A kormány járása a legszigorubb ellenzék kritikát hívja ki. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.) Bizamatlan-sággal viseltetik a kormány iránt, mert még máig sincs költségvetés. Ennek okát a zuzó tökéletességben látja. A nemzeti párt nobilitásánál fogva nem tartotta szükségesnek a füző feltételeit pragmatice megállapítani. (Ugy van! Ugy van! a néppárton.)

A miniszterelnök programbeszédét átvizsgálta, hogy megtalálja az áthidalást a kormánypárt és a nemzeti párt elvei között. De ezt az áthida azt nem találta meg. Nem szölt akkor a nemzeti engedményekről semmit, mert akkor már így értelemben kerültek volna a katonai javaslatok a Ház elé s akkor nem kellett volna őket visszavonni s nem keletkeztek volna argályok a javaslatok iránt a többség soraiban sem. (Ugy van! Ugy van! a néppárton.) Álláspontjuk megégyezik azzal is a védező kérdésben, amit Szentiványi kifejtett. A hadseregnek közelebb kell jönnie a nemzethez. (Helyeslés a néppárton.) Szomorú az, hogy valahányszor katonai követelésekkel állnak elő, mindig feltámad a nemzet ellenállása. (Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.) A nemzeti állam feltámadása megtörtént 1867-ben. Sokan vannak s így ő is, kiknek ideálja, hogy meg kell teremteni a nemzeti hadsereget. De többen vannak, akik ezen ideál megvalósítását a mi közjogi viszonyunk között lehetetlennek tarták.

Barta Ödön: Ez a dualizmus legerősebb bírálat.

Rákosi Viktor: Meg kell változtatni a közjogi viszonyt.

Gróf Zichy János: Ragaszkodik a 67-es alap-hoz, azért szeretné a hadsereget a nemzet szívéhez közelebb hozni. Magává teszi, hogy nemzeti vívmányok fejében megadja a kért emelést, mert ez közelebb hozza a hadsereget a nemzethez. Csak arra kéri a kormányt, hogy ne két részre oszssa a nemzeti engedményeket s záros idő alatt adja meg. (Helyeslés a néppárton.)

A kétévi katonai szolgálat érdekében érvel.

Óhajtja ennek a kérdésnek mielőbbi megoldását. Be-látja, hogy tanulmányozás szükséges, de kéri a kormányt, hogy a mostani katonai javaslatok keretén belül igérje meg a két éves katonai szolgálatot. (Helyeslés a néppárt.) Ha a kormány nem tesz semmit, maga hajtja a vizet a szeparatisták tőrekései mal-mára. (Ugy van! Ugy van! a néppárt.) A kisebbség akaratát a többségre ráerőszakolni, azt nem teszi meg a néppárt. (Éljenek a közép.)

A néppárt éber őre akar lenni mindazon jogok-nak, amelyeket a törvény a véderőre nézve biztosít, de megadják mindazokat a hadseregnek, ami annak haroképességéhez szükséges.

Polónyi Géza: Ez az audienca eredménye. Gróf Zichy János: A nemzetbe belejött a szimpátiát a 67: XII. t. c. iránt, ez a néppárt tőreké-ve. (Ugy van! Ugy van! a néppárt.)

Az obstrukcióval szemben egyéni nézetét fejt ki. Az adott viszonyok és körülmények között a kormány ex-lexbe hajthatja nem akarja. Egy túlzó konzervatív kormány foglalhat el csak a katonai kérdé-sekben közjogi kérdésekben oly merev álláspontot, mint a mostani. A függetlenségi szabadelvűpárt csak csak következetes magához, mikor szabadelvűséget közjogi tere is át akarja vinni. A kormánypárt azonban nem szabadulvól e tekintetben meri megáll-t kiált közjogi kérdéseknél, valjanak liberálisnak minden téren s ne csak parciális liberálisnak.

A szabadelvűpárt ezen tradicionális következet- lenségében látja a függetlenségi párti évi állásfoga- lásának okát. (Ugy van! Ugy van! a néppárt.) Meg akarja világítani a politikai helyzetet, de távoli állunk attól, mintha az indémintás meg akarnók obstrukálni. 98-ban a többség függesztette fel előbb az alkotmányt, mint a kisebbség. Ez a különbség az akkori és a mostani helyzet között. Az indémintás megobstruálásával elveszti az ellenzék további küzdelmének legális alapját. (Ellentmondások a szélső- balon.) Oly kormányval van dolgunk, amely alkot- mányos érdeletek egész működése alatt folyton tanujelét adta, épp e-ért nem tartja indokoltnak az indémintás meg nem adását. Ilyen alkotmányos többség 67 óta még nem került be oly tiszta vála- zások útján, mint a mostani.

Polónyi Géza: Készül a második füzű. **Domaházy Elemér:** Okos beszéd ez!

Babó Minály: Egészében? **Gróf Zichy János:** A parlamentárizmusról szól, melynek sok a kinövés. Előadja ezt a parlamentá- rizmust minden kinövésével együtt, mert jobbat nem kap helyette. Annál inkább el kell fogadnia azt a függetlenségi pártnak, mivel ez a mostani parlamen- tárizmus a szabadelvűség terméke. Beszédét ugyan- azon szavakkal tejezi be, mint 1899-ben. Mig jog- törvény és igazság lesz, lojalisan fogunk küzdeni, a kormányt támogatni fogjuk az alkotmányos élet fenntartásában. A javaslatot nem fogadja el. (Élénk helyeslés a néppárt.) Szónokot többet üdvözlik.)

Elnök: Az ülést 10 percre felfüggesztik.

Elnök: Következnek az interpellációk és vála- szok. Javasolom, hogy holnap folytassuk a ma félbe- szakított vitát, egyúttal tűzze a Ház napirendre a kér- vények tárgyalásának folytatását.

Kubik Béla kéri, hogy holnap csakis a kérvé- nyeket tárgyalja a Ház, hogy azok tárgyalása bejele- zést nyerjen.

A Ház az elnök javaslatát fogadta el.

(A honvédelmi miniszter válasza.)

Báró Fejérváry Géza: T. képviselőház! (Hall- juk! Halljuk!) A tegnapi napon, amidőn a napirend előtti te szövegekre választottam (Halljuk! Halljuk!) a t. Ház bejegyzésével egyúttal választottam Papp Zoltán t. képviselő urát április 16-án hoztam inté- zett interpellációjára is, mert az egy és ugyanazon tárgyról szól. A tegnapi ülés vége felé, akkor, amidőn arról volt szó, hogy elteltek-e a t. elnök ur részéről a kérdés: tudomásul veszi-e a Ház az interpellációra adott választomat vagy sem, történt felszólalásom kö- vetkeztében a t. Ház elhatározta, hogy ezen inter- pellációra ma adjam meg választomat. Azt hiszem, t. Ház, hogy tegnap elég hosszasan vettem igénybe a t. Ház türelmét (Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon: Az bizonyos! Ugy van!); elég kimerítően válaszolt- tam, bár nem tudom, hogy nem volna helyes, ha a t. Ház türelme most ugyanazzal a válaszzal ismét igénybe venném. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Elég volt!) Az a kérdésem tehát úgy a t. interpelláló képviselő urhoz, valamint a t. Házhoz is, hogy a teg- nap, ismétlem; elég hosszasan e-ádott választomat tudomásul venni sziveskedjenek. (Élénk helyes- és a jobboldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ez nem válasz! Halljuk a feleletet!)

Papp Zoltán: A honvédelmi miniszter tegnap hazafiatlan nyilatkozata után... (Nagy zaj jobb- oldalon.)

Elnök: Figyelem! Az elnöknek a képviselő urat, hogy ilyen kifejezéseket ne használjon.

Papp Zoltán: Fenntartom, amit mondtam.

Elnök: Rendreintatom a képviselő urat.

Rákosi Viktor: Ez a korlátolt szólásabadság!

Elnök: Nem korlátolt szólásabadság, hanem a házszabályok szigorú betartása. (Helyeslés jobboldalon.)

Papp Zoltán: A honvédelmi miniszter beismerte, hogy azok, miért interpellált, megtörténtek.

Báró Fejérváry Géza: Ez nem igaz! Menjünk tovább. (Derűtlenség.)

Papp Zoltán: Ez azt bizonyítja, hogy a nem- zetnek a legerélyesebb ellentállásra kell szervez- kednie. Szólok meggyőződéssel, hogy a honvédelmi miniszter még a véderővel alatt sem merne volna elmondani, amit tegnap mondott. De a nemzet szemé kinyílt...

Rákosi Viktor: S a zsebe bezárult. (Derűtlenség.)

Papp Zoltán: S a többi dolgok így nem mehetnek. A bécsi hatalomnak eddig egy akaratát sem volt, melyet a szabadelvűpárt meg ne választott

volna. Ezentúl másképpen lesz. A honvédelmi minisz- ter válaszból kitűnik, hogy a honvéd-hadapródisko- lában spieltek nevelnek. (Zajos helyeslés a szélső- baloldalon.) Jotgalannak tartja a növekedéské kizá- rását, mely nem is telet meg előír szabályoknak. Először meg kellett volna inteni őket s háromhavi javulási időt kellett volna nekik adni.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Ha tudtam volna három hónappal ezelőtt, meginttem volna őket. (Zaj.)

Papp Zoltán: A honvédelmi miniszter nem adott választ arra sem, hogy a honvéd-iskolában s a tanrendben több német óra szerepel, mint magyar. Az ifjúság vezetését idegenekre bizzák. Sorsich is horvát.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Nem horvát, magyar ember az!

Papp Zoltán nem veszi tudomásul a miniszter választát. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Rátkay László a házszabályokhoz kér szót. A miniszter beszédében azon részére, mely az itjak ki- záására vonatkozik, nem akar nyilatkozni, bár a válasz tudomásulvétele megerősítse annak, hogy magy- ar ifjakat elkergettek a katonai iskolákból, mert a Gotterhalték énekelni nem akarták. (Zaj jobboldalon.) A beszéd azon része ellen mely szerint a Gotterhalte magyar királyi himnusz lenne, tiltakozik. Szeretné a minisztere- nököt megkérdezni, hogy osztja-e ezen véleményét, (Zaj jobboldalon) bár az a meggyőződése, hogy csak akkor szert beszéljék, ha olcsó babérokra tehet szert.

Elnök: Kérem a képviselő urat, maradjon a tárgyánál.

Rátkay László nem akarná, hogy a nemzet (ör- vényhozása szentesítse a honvédelmi miniszter kijel- entését) (Helyeslés a szélsőbaloldalon)

Széll Kálmán miniszterelnök: (Halljuk! Halljuk!) T. képviselő úr! En tudom, hogy a t. Ház meg- engedetnek tartja e, hogy szóljak, miután a kérdés már fel van téve... (Zaj.)

Szatmári Lőr: Miniszter mindig beszélhet!

Széll Kálmán miniszterelnök: ... mert nem a kérdés feltételéhez akarok szólni és azért ezt kétségtelen eltérésnek tekintem a Ház gyakorlatától. Mert bár az 1848: III. törvények megadja a jogot, hogy a miniszter bármikor szólhasson és követel- hesse kihallgatását, a Ház régebbi gyakorlata úgy értelmezi ezt a jogot, hogy ennek mégis a házszabá- lyok keretében kell gyakorolnia. Hát én, ha a t. képviselő ur jónak nem látta volna hozam direkté kérdést intézni, amelyet kissé hajánál ideho ott kér- désnek kell, hogy tekintsek, nem is emeltem volna szót. De tennem kell ezt nemcsak a kérdésért ma- gáért, hanem a kérdés megmólválásáért amelyért a t. képviselő urra hagyom egészen irgység nélkül a dicsőséget. Lehet-e joggal mondani és igazoltni én réam, megvezetendei miniszterelnökségem után... (Zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon) Mindig azt emlegeti.) Azt emleget em, mert mégv esztendőe itt ülök már és jogom van emlegetni. (Ugy van! Zajos helyeslés a jobboldalon.) Sohasem emlegetem, ha nem vádoltatom, de ha vádoltatom, akkor kiviszem ezt a jogot és felemlitem, mert azt a vádat nem tartom igazoltnak.

Várady Károly: Műelháborodás! (Mozgás jobboldalon.)

Széll Kálmán: Nem az volt, azt én nem ismer- hanem megbotránkozás a lelet, hogy ezt nekem imputát a önk közl akar ki is. Igenis, mert szóno- kaikat kértem, lehet-e azt réam mondani, hogy én igen sokszor beszéltek, de csak akkor, amidőn olcsó babérok tarthatok? Akiben egy szemernyi igazsá- gérzet van, az - higyjék meg nekem a t. képviselő urak - pirulás nélkül nem mondhatja azt, hogy a Ház tanácskozásainak történetében lett volna olyan kényes kérdés, bármilyen természetű lett legyen is, bármikor, akáki vette fel, amely elől én kitértem volna valamikor. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) A t. képviselő urnak ám legyen ez a nézete; és igazán nagyon olcsó babér, amelyet ezen élc számára - mert másnak nem tekinthetem - szerezni akart. Mert nincs a közéletnek és az országnak egyetlenegy kényes kérdése sem, amely ez alatt a négy esztendő alatt elől nem került volna és én mindannyiszor állást foglaltam azonnal, nem habozva és sohasem akadtam meg a között, hogy melyik kérdés netéz, melyik nem; melyik kényes, melyik nem? (Ugy van! Ugy van! jobboldalon.) Ha tehát valamit elmondhatok öntudatlat az én magatár- tsomról, amelyet ezen helyen tanusítottam, az a leg- teljesebben megvan, hogy ezen vád ellen védenem sem kell magamat és azt is tudom, hogy ebben minden igazságot szerető ember ez országnak igazat fog nekem adni. (Élénk helyeslés a jobb- oldalon és a középben. Zaj a szélsőbaloldalon.) És legkisebb joga van a t. képviselő urnak azt mondani - és éppen azért imputálom neki, - és ez nem müdű, Várady képviselő ur, hanem egy önértében sértet embernek a megnyilatkozása. A t. képviselő urnak azért van legkevésbé joga ehhez, mert a t. képviselő ur maga interpellált engemet elő- ször a Gotterhalté kérdésében és én telettem neki, ki nem téve, férfisan, becsüle esen és bátorozottan, azt telettem neki, - jól emlékszem arra is, hogy mit mondtam, - hogy én a Gotterhalték nem látok semmiféle sértést, mint ahogy ő lát és önk látanak. a magyar nemzetre nézve, mert abban semmiféle sértő szándék nincs. (Ugy van! Ugy van! jobboldalon.) Zajos ellentmondások a szélsőbaloldalon) Annak tartalma és előlata egy fohász az uralkodóért. Ez a dal, ame- lyet bizonyos ünnepekélyes alkalmakkor szoktak éne- kelni mi vagy játszani, igaz, nem magyar dal. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Papp Zoltán: Szegény Magyarország! (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldalon.)

Széll Kálmán: ... Száz évvel ezelőtt, 1797-ben, szerzette egy zeneszerző, Haydn, akinek ezt a dalát

azután énekeltek Bécsben; az lassankint gyakorlatba jött és végül majdnem százados szokás utján, a di- nasztának himnusza lett. (Helyeslés. Ugy van! a jobboldalon. Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.) En azt mondtam akkor, hogy a katonai szolgálati szabá- lyzatban - mert arról volt szó - elől van írva, hogy valahányszor ő felsége vagy a dinasztia egy tagja valahol megjelenik, ahol katonaság van, ott ezt a himnuszt játszzák. (Zaj a szélsőbaloldalon.) T. képviselőház! A királyiüség és a hazaszeretet előltem és bennem szívátvashatlan, identikus fo- galmak, (Zajos helyeslés a jobboldalon és a középben. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) érzések, amik egymás- sal nemcsak megfórnek, de kiegészítik egymást és akkor, amikor én anaak a fohászunk célját, a tartal- mátkéntem, ha a királyért való imaszerző fohászról van szó, akármilyen notára játszzák is a zenét, én csak azt tekintem, hogy akkor az én királyomért emelkedik ez a fohász imaszerűben. Hazámért és nem- zetemért imádkozom, midőn a Szózatot éneklek... (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben. Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: A császárt, nem a királyért fohászolnak!)

Elnök: Csendet kérek, t. Ház!

Széll Kálmán: ... és akkor amidőn Vörö- smarty dalát hallom vagy dalolom, vagy szivemben átérzem, akkor én nemcsak a hazát szeretem, hanem egyúttal a királyi iránti hűségemnek és ragaszkodó- somnak is kifejezést adok. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Koebernek mondja ezt!), mert amikor a királyhoz hü vagyok, akkor szeretem hazámat és amikor hazámat szeretem, a királyhoz való hűség is megdobban szivemben. (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) En azt a két fogalmat, ezt a két érzést egymástól elválasztani nem engedem és nem fogom soha, nem is tudom. Önök, úgy látszik, a váda- kat szeretik hallani, de az igazolást és a választ meghallgatni nem akarják. (Ugy van! Ugy van! Halljuk! Halljuk! jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbal- oldalon.)

Elnök: Csendet kérek!

Széll Kálmán: En, ismétlem, ezt a két nagy ér- zést egymástól elválasztani nem tudom és nagy szre- nenceségűség lenne ennek az országnak az, ha bár- minő tőrekévsnek sikerülne ezeket széltontani és azokban diszsonanciát teremteni. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben. Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon) és ezt a két érzést egymás ellen állítani nem tudom. Remélem, nem is fogja senki. Es ha tenné, a nemzet ellen követne el bűnt, mert viszályt hintene trón és nemzet közé, ami a legnagyobb szerencsétlenség lenne. Ezek az én né- zeteim és ezek az én érzéseim. (Halljuk! Halljuk! jobboldalon. Mozgás a baloldalon. Nagy zaj. Elnök cse- net.) Hát a Gotterhaltéval ne kössön össze senki oly fogalmat... (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Hall- juk! Halljuk! jobboldalon. Elnök csemet.) ... a Gotter- haltéval ne kössön össze senki olyan fogalmat, amely hazellenes, nem is kell, nem is szabad összekötüni és akkor ez a harmónia nem fog megzavarlatni. Es most felelek a konkrét kérdésre. (Zaj a szélsőbaloldo- lon. Felkiáltások: Ne legyenek osztrákok! Halljuk! Halljuk! jobboldalon.) A honvédelmi miniszter ur vála- szában nem akart státuálni valami új nevet, új elneve- zést; ő úgy is nevezte, hogy Gotterhalté és másképp is nevezte ezt a himnusz, amit difikulál a képviselő ur. De ez alatt nem is akart egy új országnom en- klaturát státuálni, hanem azt mondotta és azt értette alatta, hogy abban a dalban, amikor itt a katonai növekedékek énekelik, nincsen császárról szó, hanem a királyról. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) A szövegét a Ház asztalára le is tette, abban a királyról van szó, a királyért van egy imaszerző fohász. Ebben az érte- lembe érlette és így teljesen egyetérték vele.

Papp Zoltán: Az az osztrák néphimnusz!

Széll Kálmán: Ez a válaszom. (Élénk helyes- lés, éljenzés és taps a jobboldalon és a középben. Hosszantartó zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbo- ldon: Halljuk az elnököt!)

Elnök: (Csemet.) Rátkay László képviselő ur, ha jól értem, felszólalásait tulajdonképpen azt előlta hogy a kérdés feltételéhez akart szólni és az enköttől telvilágosítást kért arra nézve, hogy tulajdonképpen a kérdés feltételének és a szavazásnak mi az eredménye. Ha jól értem, azt kérdezte tőlem, hogy a miniszter válasza tudomásul vételének mi az értelme és hogy az milyen viszonyban áll az indokolással, amilyel azt a válasz kísérté. Eöböl a szempontból sem a kérdés feltételénél semmi éle új intézkedésnek, sem semmi magyarázatnak szüksége nem torog fenn. (Ugy van! a jobboldalon.) Mert igen világos dolog és mindenki tudja, hogy a miniszter válaszában tudomásul vételre csupán a miniszter érdemleges válaszában helybe- hagyását tartalmazza és nem terjed ki az indokolás közben elmondottakra. (Élénk helyeslés a szélsőbal- oldalon.) Ezt mindig így érlette a Ház és azt hiszem, hogy most is csak így lehet érletmezni. (Élénk helyes- lés és taps a szélsőbaloldalon.)

Engedelmet kérek, ha az elnököz kérdéstinté- nek a házszabályok alapján, akkor a házszabályok alapján adott objektív válaszában ne méltóztassanak politikai célozattal tulajdonítani. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ez felhasználása volna az elnökí szék- ből tett enuciációknak és visszavetés volna az elnöki hatalommal. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Er- ről a helyről semmiféle politikai nyilatkozatot nem teszek, sem nem helyeslek, sem nem helytelenek semmit azokból, amik a Ház egyik vagy másik oldá- lán mondatnak, mert ehhez nincs jogom, hanem meg- állapítom a tozzám intézett kérdés után a szavazás érielmét. Ennek a házszabályok szerint egyéb érte- lem tulajdonítani nem lehet. (Élénk helyeslés a jobb- oldalon.)

Kubik Béla: A határozathozatalnak azon mód- ját kérem melyet a névszerinti szavazás állapít meg. (Derűtlenség.)

Lengyel Zoltán szintén névszerinti szavazást kér. **Elnök:** Husznál több képviselő ho napra kéri a szavazások halasztását (Zaj jobboldal), a szavazások tehát holnap tognak megtörténni.

Bath Endre a házszabályokhoz kér szót. Kéri a naplóbizottság rendkívüli összehívását, részben azért, mert egy közbeszólás s az azt kísérő lapsok és éljenések a naplóból kimaradtak, részben pedig azért, mert egy közbeszólás megtörténte miatt kétségek merültek fel.

Elnök: Csak abban az esetben tehetek eleget a képviselő ur kérelmének, ha erre vonatkozólag konkrét bejelentés történik. Most következnek a miniszterelnök ur válasza a horvát eseményekre vonatkozólag.

(A horvát események.)

Széll Kálmán: T. Képviselőház! (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) Tekintettel az előrehaladott időre. Igen röviden adom meg a választ. (Halljuk! a jobb- és baloldalon. Zaj. Elnök csepenget.)

Bartha Miklós: Nem ülhettünk itt egész nap folyton.

Ugron Gábor: Két óra van már! (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.)

Széll Kálmán: Tekintettel az idő előrehaladott voltára, röviden leszek szerencés vagy száloni, amit annál inkább tehetek, mert, amint tegnap már mellékesen megjegyeztem, erre a kérdésre, bár nem érdemileg de előzetesen már egyszer válaszoltam és az előzetes válaszban körülbélül már kijelentettem mindazokat, amiket kijelenteni szerencés leszek. — most már pótolva és kibővíve azzal, ami a tényállás.

Rakovszky István: Nincs joga beszélni a miniszterelnöknek és mégis megengedte!

Széll Kálmán: Tessék?

Rakovszky István: Nincs joga beszélni a miniszterelnöknek uralni! (Nagy zaj)

Elnök: Engedelmet kérek, én megkértem a Házat, hogy a miniszterelnököt hallgassa meg. A miniszterelnök megkezdte beszédét, most senki sem szólhat közbe. Tetszett volna észrevételeit megtenni akkor, mielőtt a beszéd megkezdett. (Helyeslés jobboldal.)

Széll Kálmán: Én nem értem azt a nagy felháborodást. Én csak kötelességet teljesítek, tessék elhinni, nem nagy kedvem telik abban, hogy a t. képviselő urakkal itt vitázzak. Én nem értem ezt a felháborodást, pláne azt a kifejezést, hogy nincs jogom beszélni.

Rakovszky István: A házszabályok tiltják!

Széll Kálmán: A házszabályok nem tiltják. Hogyha a Ház elhatározta előtte valóján napon hogy másnap ez vagy az a miniszter feleljen fog, különösen az ellenéke kívánásának, ha akkor kieszit tovább is telik az idő, és én felkelek és beszédemet megkezdem, akkor nincs joguk engem félbeszakítani azzal, hogy nincs jogom beszélni. (Helyeslés jobboldal.) Én csak azokkal akarom kiegészíteni akkor adott válaszaikat, amiknek hivatalosam jutottam tudomására. Azt kérdezte tőlem Barta Ödön képviselő ur, hogy tudomásom van-e azokról a sértekről, melyek a magyar állam ellen elkövetettek Zágrábban, márciusnak nem tudom hányadik napján, két-három héttel ezelőtt, mikor zavargások alká mából meg lett sérve a magyar állam jelvénye, zászlója, címere, honnan erednek ezek és mit szándékozom tenni. Akkor már mondtam, hogy tulozna látszanak lenni a lapok jelentései a zavargásról. Ez azóta beérkezett hivatalos jelentések alapján konstatahalom, hogy az ellenékei lapok, az ottaniak meg az itteniek is nagyon tuloztak ezen zavargásoknak a terjedelmét. sőt az első napok zavargásai, amelyekről mint terjedelmes nagyméretű rendezavarsókról beszélték az itteni lapok sürgönyei, éppen oly kicsiny méretűek voltak, hogy még az ottani lapok egy része is agyonhallgatta. Tényleg történtek ilyen zavargások, azonban nem történt egyetlen cimernek vagy magyar jelvénynek vagy zászlónak megsérülése sem, kivételével annak, hogy a városi menetjegyzőirodának a kiüszgesztett cimertábláját, amely magyar felirás volt, de azon címer nincs, leütögték. Ez is csak utólagosan jutott a politikai hatóság tudomására. Amint ennek tudomására jutott, azonnal intézkedett, hogy ez a cimertábla, melyen azonban nem volt a magyar címer, azonnal visszahelyeztessék és így ennek is teljesen elég van téve, úgy hogy más megsérülése magyar jelvénynek vagy zászlónak vagy címernek nem történt. Igaz, hogy azoknak a zavargásoknak egyrésze tényleg ellentűk, a magyar állam eszméje és a kapcsolatainak, a köztünk álló viszonyoknak, mondhatom megzavarásával és megbolgatásával, a magyar állam eszméje és a Szent-István koronája országai egységének eszméje ellen volt irányozva némelyik részről, mert hát a magyar felirásokat diffikultálták a magyar államvasutak épületén, de ott is intézkedés történt, hogy semmi irányban ne következhessek be tényleges sérts, és azok a felirások, melyek diffikultáltak, ott vannak, őriztettek, őriztötnék és semmi bántódásuk nem történt. Hogy ezek micsoda forrásból támadtak, mondtam már, nagyon nehéz eruálni. Szubverzív, nyugtalan elemek mindenütt vannak, a horvát országgyűlésen magán van egy bizonyos kisebb frakció, amely — miot méltóztatik tudni — nincs megelégedve Magyarországgal és a társországok közt való viszonyára, az 1868: XXX. t.-cikk rendelkezésével és Horvát-Szlavonország sajátosságos, igazi érdekeinek félreismegzésével annak megbontására törekzik és megbolgatására annak a törvényes viszonyoknak, amely köztünk lenniük. Ezeknek a tabornak a hirdetése is persze azután más alapon kiborúznak és ilyen gyümölcsöket terem. Mindenféle elem jött ott össze, de az igazi polgárság, Zágráb város polgársága nem vett ebben a demonstrációban részt. Készítettek abban dalkok, szocialisták, de mondhatni, hogy ez valami komoly természetű nem volt. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Hogy e tüntetés minő különböző forrásból eredt és hogy az minő különböző célokat tartott szem előtt, ezt mutatja az is, hogy a résztvevők az egyik

napon a német felirás ellen tüntettek, a másik napon a horvát önálló pénzügyeket, a harmadik napon ismét a horvát önálló hadsereget követelték. Szóval tarka-barka volt az egész dolog és az is bizonyos, hogy ezek némely horvát nagyzási hábertől kétségelentű kiburjázó és kisugárzó disszolvens érzéseknék és tendenciáknak hatása alatt történtek. (Mozgás a szélsőbaloldalon. Ugy van! jobboldal.) Ezek vezették ezeket a zavarokra, amelyek azonban a rend helyreállításával megszűntek. A magyar állam ellen elkövetett sérts megorollato t és erre vonatkozólag, azt hiszem, panasz nincsen. (Zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.) Mi az én politikám? Az én politikám az, ami mindig volt; hogy a magyar állam egységét, a Szent István koronája alatti országok állami közösségét, annak összes vonatkozásait épp úgy respektálni kell Zágrábban, mint Budapesten; hogy aki a magyar állam tekintélye, a magyar állam pozíciója ellen volt, akár az utcan, akár másutt, az a törvénybe ütköző ezen eseményeért megakolt, mert az megtorlatlik. (Helyeslés jobboldal.) Így történt ez Záprecsiben is, ahol a Déli Vasutnak különböző és nem következetes rendelkezése miatt — mert hol azt rendelték, hogy ki kell tüzni a lőbogót április 11-ikén hol meg azt, hogy nem kell tüzni, hol azt rendelték, hogy ha kitűzték, maradjon, hol meg azt, hogy ha nem tüzték ki, ne tüzzék ki, ha pedig kitűzték, esetleg azt is vonják be — bizonyos tév-eszmék keletkeztek, amelyeket egy lelkiismeretlen izgatott arra basznált fel, hogy Záprecsiben a parasztlakat egy gyűlésvés osportba öszegyűjtötte amely a magyar zászlót az állomás épületéről leszágatta, elégette, szóval, demonstrált. Amint azonban ez a politikai hatóságnak tudomására jutott, az azonnal utasította alárendelt közeit a vizsgálat megindítására s a merényletnek megtorlására 15 zsendárt küldött ki akikkel visszahelyeztette a zászlót és teljes elégtételt szolgáltatott. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Amikor pedig a zavargások következtében a parasztlak közül el akartak togni és bekiérsni azokat, akik a legnagyobb mértékben izgatottak, újabb zavargások támadtak, de azokat is elnyomták, amikor egy sajnos eset is történt, amennyiben meghalt egy paraszt, mivel a csendőri kénytelének voltak fegyverüket használni. A politikai hatóság ezek szerint a legelkiismeretesebben járt el abban a tekintetben, hogy a magyar állam jelvényeit, a magyar címernek és zászlónk ettett sérts nincsen megtorlatlássék, hanem az elégtétel is megadassék. (Helyeslés jobboldal.)

Mint hogy nem akartam most hosszabb fejtegetésekbe bocsátkozni tekintettel az idő előrehaladottságára, ezt akartam egészen röviden válaszol adni és kérem, méltóztassék ezt tudomásul venni. (Helyeslés jobboldal.) Mozgás és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hoinap!

Barta Ödön rendszeresen üzött kizítás okainak minősíti a horvát eseményeket, melyek valószínűleg Bécsből erednek. Micsoda fogalma lehet a horvát állampolgárnak a magyar nemzet jogairól, ha azt látja, hogy magyar iskolát sem mer a magyar kormány felállítani. Ez a rendszer kifolyása, melynél lehejtéses, hogy a bán titokban utazik Bécsbe, a miniszterek tudta nélkül, hogy a horvát ügyekről információt adjon. Nem veszi tudomásul a választ.

Széll Kálmán: Csak pár megjegyzést engedjen meg nekem a t. Ház. Én nem mondom, hogy annak a törvényes és szolidáris eszmének a tudata és átérése, hogy minden horvátországi embernek, ha a maga szűkebb országának vagy hazájának ügyét és előrehaladását chajtja, be kell illeszkednie a Szent István koronája alatt álló országok állami közösségének minden következtetésibe; nem mondom, hogy ez a tudat, ez az érzés minden horvát embert vagy minden horvát kört úgy áthatott, mint ahogy mi chajtjuk. Ezt én nem állítom. Hiszen volt alkalom erről a kérdéslről a Hazban nyilatkozni, nyilatkoztam róla a pénzügyi bizottságban is hosszabban. Igen messze nyúlnak a történelembé, a multakba ennek a bajnak, ennek a tájadalmas helyzetnek szálai és gyökerei. Soknak másképpen kellett volna történnie, hogy ez a rendszer teljesen átalakuljon az a hazatis, a magyar államhoz illeszkedő ragaszkodással, érzéssel, amelyet mi a testvéri szeretet alatt értünk és annak értünk Horvátországgal iránt hogy azt ott mindenki viszonozza. Ez áll. Bizony nem lehet azt tagadni, hogy sok magyarvázható meg a multakból és sok van olyan, ami helytelentű történt. Igen sok kormányzati hiba történt 1867 óta is, amely nem volt alkalmas, sőt amelynek következtében talán magyarvázható az az eset, hogy ez a közérzés nem olyan tisztá és nem minden tekintetben olyan korrekt, mint amilyennek lennie kellene; de hogy azért az intéző, a vezető körök a kormányzatban és a törvényhozásban ebbe a helyzetbe beleilleszkedtek és beleilleszkednek és talán jobban, mint a közelmultban miot évtizedekkel ezelőtt, azt én a magam részéről így tartom és azt hiszem, ezt be is lehet bizonyítani. (Félkiáltások a szélsőbaloldalon: Az utlevél!) Hogy a nevelés terén talán nem mindentűnt domborodik ki a magyar állam eszmének a szeretete: ezt megengedem, ez lehet. Azonban ha én követnem volna az önök tanácsát, akkor ezzel ürügyet követnének, mert akkor szerződéseségnek a gyanu alatt illetheték volna. (Ugy van! jobboldal.) Nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.) Ellenkezőleg, én azt hiszem, hogy ezt a kérdést tisztáztam annak idejében. (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) Hogy ott sok a tennivaló, az bizonyos, hanem, hogy a viszonyok amelyeket éberem, gondosan, a magyar állam eszmének teljes kidomborításával és szem előtt tartásával kell vezetni, — ami nek szükségét elismerem, — az utóbbi időben nem romlottak úgy meg, amint ezt a t. képviselő ur a maga általánosságában, illetőleg általánosítva, az egyes kifakadásokat, festi, én magam részéről állítom és úgy gondolom, hogy e tekintetben a dolog úgy áll, amint én hiszem. (Ugy van! jobboldal.)

A horvát bánat pedig nem kell nekem messze-menő argumentációval megvédenem azon insznuáció ellen, amelyet a t. képviselő ur úgy a sorok között elene mégis felhozni jónak látott.

Barta Ödön: Insznuáció? Én tényt mondtam, én nem insznuálok. t. miniszterelnök ur!

Széll Kálmán: Hát kérem, nevezze a t. képviselő ur eljárását bárminek, a szavak felett ne disputáljunk; de azt az állítást a képviselő urnak, — most úgy mondom, amint a t. képviselő mondta — hogy a bán titokban jár Bécsbe akkor, amikor Magyarország jogaiért küzd...

Barta Ödön: Nem mondom, hogy titokban!

Széll Kálmán: ... én ezt olyannak tekintem, mint ami a bán illetéktelenül éri; akárnek is nevezze ezt a képviselő ur, vadmak, vagy fehozott ténynek, ez ellen én öt nemcsak hogy védelembe fogdom, hanem előttem e tekintetben a gyanunak árnyéka sem tér hozzá; meheletl ő Bécsbe, vagy bármerre; hanem hogy ő nem azzal a céllal ment oda amilyen a képviselő ur mondja: ezt a magam részéről, aki a bán működését, egyen ségét, térűit és államterűit jellemel ismerem, állítom a képviselő urral szemben. (Elénk tetszés és helyeslés a jobboldalon.)

Barta Ödön fenntartja azon állítást, hogy a bán Bécsben járálk. Szóló meggyőződése, hogy a horvát bán a zavargások alatt azt hirtéztelte, hogy Grába utazik pedig Bécsbe utazott, hol valakinél egy éjszakát töltött, kinek semmi joga a magyarországi politikához. (Derűlésg.)

Széll Kálmán: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Azt mondja a t. képviselő ur, álljak fel és mondjam meg nyiltan hogy insznuált és hogy a horvát bán nem ment Bécsbe.

Barta Ödön: Grác helyett!

Széll Kálmán: Ehez nekem semmi közöm és semmi kedvem sincs ezt vizsgálni. Ment-e, nem ment-e: arról nincsen szó. Ha a képviselő ur csak ezt mondta volna, nem látam volna benne semmi insznuáció-t. Amde a képviselő ur azt mondtotta, hogy olyan céllal ment, amelyet érdemesnek tart felhozni, amely ellenékezik azzal a feltételessel, az az állásponttal, amelyet egy magyar politikusnak el kell foglania, t. i., hogy a magyar állam jogai ellen csekedett volna. Hát ebben csak van valami insznuáció-fajta. (Ugy van! jobboldal.) A másik, amit meg akarok jegyezni az, hogy egyes dolgokért egész rendszerek — bár ez ma már szokás és bevett gyakorlat — eltelni és azok felét pálcát törni általában véve még sem lehet. Nem mondtam azt, hogy minden rendben van, ellenkezőleg elismertem magam is, hogy nincsen. Ellenkezőjét mondtam tehát annak, amit a tisztelt képviselő ur a számba ad. Azt mondtam, hogy nincs minden rendben hogy javítani kell, hogy fájdalom a szellem nem olyan, amilyennek lenni kellene. De állítottam, hogy ennek nem a horvát bán, nem a rendszer az oka s hogy nem áll a dolog abban az általánosságban, úgy amint a t. képviselő ur állította. (Elénk helyeslés a jobboldalon.)

A Ház tudomásul vette a választ.

E nök 1/3 órákor bezártá az ülést.

BELFÖLD

Már megint? A *Hazánk* már megint csinált egy legendát. Azt írja ma este, hogy a minisztériumban nincs meg az a szolidaritás, mely nem külső és formai, hanem a teendők és meggyőztdések egyértelműségéből származik. Azt írja, hogy Széll Kálmán és Fejérváry különböző iskolákból kikerült államférfiak. S azt írja, hogy már a minisztérium kinevezésekor versengő ellentét volt közöttük, amely még inkább kitört, mikor Horánszky kereskedelmi miniszterre neveztek ki. A leghatározottabban kijelentjük, hogy a *Hazánk* legendát gyártott. Egyetlen szava sem felel meg a valóságnak, sőt minden állításának az ellenkezője igaz. Széll Kálmán és Fejérváry között megvolt és megvan a legteljesebb szolidaritás, még pedig nemcsak külső és formai, hanem az a szolidaritás, mely a teendők és meggyőztdések egyértelműségéből származik. Versengő ellentét közöttük nem volt s az nem is törhetett ki a Horánszky kinevezésekor. Mert a Horánszky kinevezésénél nem az történt, amit a *Hazánk* a közvélemény megtévesztése szempontjából sejtetni akar. Fejérváry nem ellenézte Horánszky kinevezését, sőt nála jobban senki sem volt meggyőződve e kinevezés üdvös és szükséges voltáról. Fejérváry csak magával szemben volt skrupulózus és ő volt az, aki menni akart. Mikor pedig kibékülésre került a sor, nem Széll Kálmánnal kellett neki békülnie, hanem csak Horánszkyval. S ki is békültek, nyiltan és férfiasan. Se akkor, se ezelőtt, se azóta ellentét a kabinetben nem volt. A kabinet szolidáris Széll Kálmánnal és Széll Kálmán szolidáris a kabinettel. Az is marad, az ex-lexben is, ha bekövetkezik. Sőt azután is. Ami pedig a *Hazánk* legendáit illeti, ám gyártsa őket tovább: — de a közvéleményt megtévesztetni nem engedjük.

A kiegyezés a bizottságban.

— A közgazdasági bizottság ülése. —

Budapest, április 17.

A képviselőház közgazdasági bizottsága ma délután 1/6 órákor gróf Andrássy Tivadar elnökléte alatt ülést tartott és folytatta a várn- és kereskedelmi szövetségre vonatkozó javaslat tárgyalását. A kormány részéről jelen voltak: Lukács László, Lang Lajos, Darányi Ignác miniszterek, Kiss Pál és gróf Wickenburg államtitkárok. A bizottság folytatta IV. cikk tárgyalását.

Krasznay Ferenc az őrségi forgalomra vonatkozó intézkedést nem tartja idevalónak, szerinte minden esetre korai. Kérsz hatással van a kedvezmény megszüntetése a mezőgazdaságra is. Tehát segíteni kell a bajon, mert az őrségi forgalomról tíz évre lemondani nagyon veszelmese lehet és éppen ezért kéri a IV. cikk 2. bekezdésének kihagyását.

Rubinek Gyula nem látja igazolva azt, hogy ez a kérdés ne volna kellőleg tisztázva. Tíz év óta van napirenden ez a kérdés és mindenki megalkotta már magának a véleményét. Mindenki elismeri, hogy a magyar listát kevéssé listúnk hírvetési jelentékenyen megrontotta. Továbbá kétségtelen, hogy igen sok visszaélés történt e kedvezményekkel, azoknál az sem áll, hogy az őrségi forgalom a magyar listát kivételül fokozta volna két esztendő kivételével, aminek az a magyarázata, hogy a pénzügyminiszter a malmokat rövidebbre fogta. Ezek tények. A malmokra még ma sem áll fenn az üzem megszorításának kényszere, hisz még mindig igen sok búzát viszunk ki Ausztriába, tessék ezt feldolgozni és nem a behozott idegen búzát. Franciaországban és Németországban a mienktől egészen eltérő termelési viszonyok s a tenger mellett való fekvés indokolják az őrségi forgalom fenntartását. Végül kijelenti, hogy a tett módosításokat nem fogadják s a ragaszkodik a javaslat eredeti szövegéhez. Rakovszky István hangsúlyozza álláspontját, hozzájárul azokhoz, amiket Rubinek mondott nem fogad el egyetlen módosítást sem s a szöveget változatlanul szavazza meg.

Sándor Pál: Klein tőzsdetanácsos grafikai táblázatával demonstrálja, hogy az őrségi forgalom mellett rövid időközök kivételével buzáraiban mindig liverpooli paritáson felül voltunk átlag egy koronával. Szólok a magyar törvényhozásnak akar-e fenntartani a döntést afelől, hogy később akarja-e behozni az őrségi forgalmat, igen vagy nem? Ez csak helyes. Nem helyesli gróf Zselénkynek azt a tegnapi ideáját, hogy a magyar malmok alakuljanak szövetkezetté. mert a megszokott cégekhez minden jogászok ragaszkodnak; a malmok ötven éven át fáradoztak azon, hogy renométté teremtsék maguknak, most pedig az új szövetkezeti cég renoméjének megteremtésére előlről kezdenék a munkát. Indítványát fenntartja és kéri annak elfogadását.

Neumann Armin úgy találta már e bizottságban is, hogy a többség nincs meggyőződve az őrségi forgalom jövedelmezőségről. Az országban is azt tapasztalják, hogy a vélemények megosztottak. Módosítása nem akari egyebet, mint hogy fenntartsa a törvényhozásnak későbbre a lehetőséget esetleg más álláspont elfoglalására. Ez csak jogos és éppen ezért óhajtja, hogy a jelentésben történjék erre név utalás.

Weisz Berthold Rubinekkel polemizál, akivel szemben kénytelen fenntartani tegnap kifejtett álláspontját, amelyet Rubinek egyáltalán nem gyengített meg. Fenntartja azt az állítást, hogy az őrségi forgalom nem nyomta a belsőli buza árát és hogy az őrségi forgalom megszüntetése nemcsak a malmoknak, de maguknak a mezőgazdáknak is kárunka van. Már a közvéleménynek a tájékoztatására is szükséges, hogy szólok álláspontjának legalább is a jelentésben legyen nyoma, miután az ellenkező feltevések, mely a filamat mondja ki, benne van a törvényben. A hiba nem az őrségi forgalomban volt, hanem az ezzel történt visszaélésekben, amiket elvégre meg lehet szüntetni megfelelő rendszabályokkal. Rosenberg és Sándor indítványait nem teszi magáévá és Neumannét is kiveseli, amiért is a magáét ajánlja elfogadására.

Lang Lajos miniszter előbb két megjegyzésre akar reflektálni, s aztán jelzi a kormány álláspontját. Az indoklás számításaira, amelyeket Rubinek ellentétbe állított Klein tőzsdetanácsos adataival, megjegyzi, hogy statisztikai adatokat megfelelő figyelemmel kell kísérni. Itt a különbség abban van, hogy az alap más. Klein adatai mindenütt a legjobb buzáról szólnak, míg az ő adatai nem specifikus buzáról szólnak. Másik megjegyzése az, hogy van tudomásunk a londoni iőkonzultum révén egy cégről, amely magyar cégrez alatt árul és a kellő lépéseket ebben az irányban meg is tette, de ez a kérdés még nincs elintézve. Ami magát az őrségi forgalmat illeti, kijelenti, hogy ebben a tekintetben álláspontját nem változtatta meg. Utal azonban arra, hogy ma az országban aligha lehetne az őrségi forgalom visszaállításának többséget szerezn. Ugyanígy van Ausztria is. Ez a magyarázata, hogy a tilalom benne van a törvényben. Másiként nem lehetett megnyugvást szolgáltatni azoknak, akik a kedvezmény ellen foglalnak állást. Kijelenti, hogy a később Ausztriával együtt meggyőződnek az őrségi forgalom szükségességéről mi sem állna utjában annak, hogy a szükséges intézkedések ebben az irányban megtörténjenek. Maga a kormány nem zárkózik el az elől, hogy a kérdést a legnagyobb figyelemmel kísérje és hozzájárul ahhoz is, hogy a kormányt ez a készsége a bizottság is hangsúlyozza. (Helyeslés.)

Neumann Armin és Weisz Berthold a miniszter nyilatkozata után indítványait visszavonják.

Rosenberg Gyula előadók konstataja, hogy egy dologban mindnyájan megegyeztek, tudniillik abban, hogy ha az őrségi forgalomnak az a hatása van vagy volna, hogy a buzaár emelkedését kedvezőtlenül befolyásolja, akkor nem kívánatos annak újabb behozatala, bármennyire hátrányos is lenne annak

nélkülözése a malomiparra nézve. Abban azután már lényeges eltérések vannak, hogy lényeg megvan-e ez a hatása. A felhozott érvek dacára megmarad a bevezető felszólalásában kifejtett azon meggyőződése mellett, hogy ez teljesen attól függ, hogy minő arányban van a vámtérület terelése a vámtérületi logyasztásával. Sándor Pál határozati javaslatát nem fogadja el, mert ezek az őrségi forgalomnak, habár kaulóik mellett, de mégis feltétlenül helyreállítását célozzák. A jelentésbe bármiféle kiváncolomnak felvételét azért nem pártolja, mert egy oly alapon, hogy az itt közmegnyugvást keltethetne ma még megegyezni ugy sem tudnánk.

A bizottság a IV. cikket változatlanul elfogadta, így a három indítványt elesik, ellenben a jelentésbe felveszik a kormányt ímént hangsúlyozott kijelentését. Az V. cikket változatlanul elfogadta. A VI. cikknél Rosenberg Gyula előadók utal arra, hogy a tengeri magánjog kérdése, ha így közösen csinálódó meg, sohasem fog dűlőre jutni. A tengerészek betegsegélyezésének kérdésében is tan jobb lett volna az önállóságot fenntartani.

Gróf Batthyány Tivadar és Nagy Ferenc felszólalása után Lang Lajos miniszter kijelenti, hogy bármely miniszterhez tartozik is a tengeri magánjog rendezésének kérdése, mindenki a legnagyobb ügy-szeretettel jár el. Hogy bizonyos sztagnázs követeltet be, az egyéb és talán fontosabb tárgyalás következtében történt. Elismeréssel szól Nagy Ferenc tervezetéről és kijelenti, hogy a kormány e tekintetben meg fogja tenni a maga kötelességét. (Helyeslés.) A VI. és VII. cikket változatlanul elfogadta.

A legközelebbi ülés holnap délután fél 6-kor lesz.

KÜLFÖLD

Az osztrák helyzet. Hosszabb szünet után a jövő kedden újra összeül az osztrák képviselőház és ha komolyan szabad venni a csehek táborából fel-felhangzó fenyegetéseket, újra lesz obstrukció odaát. Legújabbban dr. Fiedler és Brzeznowsky ifjucsek képviselőik adtak kifejezést e hangulatnak egy tegnapi prágai értekezleten. Kijelentették, hogy az ifju-csebeket egyedül csak Koerber minisztere nők ígéretein, különösen pedig abbéli ígéretein, hogy a csehek részére Morvaországban külön egyetemet állítanak, bírták reá arra, hogy az obstrukciótól elálljanak. Most azt látják, hogy a kormány nem tartja meg ígéretein, ezért az ifjucsekben a Magyarországgal kötendő kiegyezés másolli olvasásánál az obstrukciót, még pedig a legerősebb eszközökkel, újra kezdi. A cseh nép csalódásának, mikor a kormány ígéreteinben hitt, meglesz legalább az az egy jó következtetés, hogy a csehek végképp leszámolnak a fekete-sárga osztrák szellemmel. Ezután még több szónok beszélt, akik mind a radikális politika és az obstrukció mellett foglaltak állást, mire a gyűlés olyan határozatot hozott, mely a cseh képviselőket a legelősebb eljárásra szólítja fel a kormány ellen.

Fécs, április 17.

Az osztrák képviselőháznak kedden kezdődő ülészaka minden valószínűség szerint ismét az obstrukció jegyében fog állani, mert az ifju-csehek, választóiktól szorongatva, ragaszkodnak ahhoz, hogy Koerber miniszterelnök vagy váltsa be ígérését és létesítse a cseh egyetemet Morvaországban, vagy mondjon le. A radikális csehek budweisi organuma e részben ma azt írja, hogy ha Koerber miniszterelnök nem teljesíti a cseheknek tett ígérését akkor minden eddigi sikerét eljászolta s ezzel szétrobbantja a parlamentet is, amihez a miniszterelnöknek bizonyára nincs kedve.

A francia kulturharc. Combes Édgar, a miniszterelnök fia tehát kimaradt a gyanúsításból s belekerült más, egy hivatalnok, aki azelőtt Isère-megyében előkelő állást töltött be. A Figaro tudja, hogy kiesoda, de nem árulja el. Ez az ur az állítólagos közbenjáró, aki egy parlamenti csoport megbízásából a karthauziak perjelétől az engedelem kieszközöléséért állítólag kétféle frankot kért. Ez a hivatalnok legközelebb Párisba jön, hogy az ellene hangoztatott súlyos vádak alaptalanságát bebizonyítsa. Ma jár le a határnap, amelyet a kormány a karthauzi szerzeteseknek adott, hogy a törvény rendeletének önkéntesen engedelmesskedhessenek. Előrelátható azonban, hogy a szerzetesek önként nem fognak engedelmesskedni a kormánynak, mert már napok óta hirdetik, hogy erőszakos ellentállást fognak kifejteni és kolostorukat minden eszközzel meg fogják védelmezni. A grenoble-i lapok ma közlik a karthauziak főnökének levelét, amely hevesen megtámadja Combes miniszterelnököt és célzást tesz a kormányt állítólagos zsalókisérletére.

A karthauziak laurenti líkőrgyárát hatóságilag bezárták. Rey páter, aki a hatóságnál a gyár tulajdonosaként van bejelentve, tiltakozott ez ellen. Az eljáró hivatalnok ellen az összecsozdult néptömeg ellenséges kiáltásokba tört ki.

Páris, április 17.

Tegnap rendőrbiztosok jelentek meg huszonhat

párisi kongregációs népiskolában, hogy a felosztató rendeleteket kézbesítsék. A felosztásra 1-3 havi időt engedtek a hatóság.

Páris, április 17.

A vizsgálóbíró ma délelőtt kihallgatta Bessont, a Petit Dauphinois szerkesztőjét, Combes Edgárnak a karthauziak ügyére vonatkozó panaszsa dolgában. Besson kijelentette, hogy csak az esküdszék előtt fog vallani és kívánja, hogy esküdszék elé állítsák.

Grenoble, április 17.

A Grande Chartreuse főprijora a rendőrbiztos előtt, aki megjelent annak megállapítása végett, vajjon a szerzetesek engedelmesskedtek-e annak a meghagyásának, hogy a kolostort hagyják el, kijelentette, hogy nem akar elmenni, hanem megvárja, míg katonái hatalommal üzik el. A rendőrbiztos az erről felvett jegyzőkönyvet beküldte a prefektúrához.

Kiközösített patriárka. Hihetetlen hírt írnak Lisszabonból. Sebastian José Nettó, Lisszabon patriárkáját a pápa kiközösítette az egyházból a Kuria ellen elkövetett vétség miatt. A patriárka azonban jelentkezett Ajuti lisszaboni nunciussal és kijelentette, hogy hajlandó magát vezeklének alávetni. A nunciussal azonnal jelentést tett a pápának, mire a patriárka többféle vezeklés elvégzésének időtéléle alatt bünbocsánatot nyert.

A Dreyfus-ügy. A jelen pillanatban, mikor komolyan fontolgatják a Dreyfus-pör revízióját, minden mozzanat figyelemreméltó, mely a rennesi ítélet megmagyarázására szolgál. A mai körülmények közt nagy feltűnést kelt Wessel Hellmuth volt német tisztnek az elfogatása Nizzában, ki a francia vezérkar azon titkos ügynökeihez tartozott, kik Dreyfus ellen a hamisított bizonyítékokat szolgáltatottak a rennesi pörben. Wessel ahhoz a kémkedő bandához tartozott, melynek Przyborowski, Baumler Matild, a hírhedt Ceruschi és még hihetlenebb Mosevig voltak a tagjai. Ez a banda a rennesi pör alatt arra vállalkozott, hogy bizonyítékokat gyűjt Dreyfus ellen vagy mellett, amelyek párt jobban megfizeti. A francia vezérkar fizetett, mint a köles, tehát neki szállították a gyártott bizonyítékokat.

Wessel csalásért és kémkedésért tartóztatják le. Most tehát megint kémkedett, de a franciák rovására.

A balkáni forrongás.

Budapest, április 17.

A macedonok a görög husvétra akciót terveznek, de a porta is részen van és széleskörű intézkedést tett arra nézve, hogy ezt megghisítsa. A diplomáciai körök azt hiszik, hogy a bizottságok szándékosan terjesztették azt a hírt, hogy husvétra nagy akciót terveznek, hogy ezzel ráijeszzenek az egész lakosságra, följegassák a mohamedánokat és megtorlást provokáljanak. Általános fölkelés lehetőségét azonban teljesen kizártnak tartják.

Annak az ulema-bizottságnak, mely Ipekbe ment, nem sikerült az albánok megnyugtatása. Az albánok nem akarnak föltétlenül fölhagyni a reformok ellenzésével, hanem azt követelik, hogy tárgyaljanak velük követeléseikre nézve. Követelésük abban áll, hogy keresztény eszdőrt ne alkalmazzanak és új bíróságokat, valamint más reformokat ne léptessenek életbe. A bizottság erre nézve nem akar velük tárgyalni. Az albánok valószínűleg engedni fognak, ha majd látják, hogy fegyveres hatalommal akarják őket megfékezni. A Mitrovicánál kapott levek nagyon elkeserítette őket, de meg is íjtedek s a mellettyugylászik, hogy fegyveres ellentállásra nincsenek szervezve. Azután az a huszonkét ezer katona is imponál, kiket a porta Mitrovica tájának összevont. Ez a sereg egyelőre itt is marad helyőrségen, hogy minden eshetőséggel szembeszállhasson. Hilmi basa kormányza a magyar-osztrák-orosz reformterveknek megfelelő utasításokat kapott az adóbehajtás tekintetében. Uszküben nagyban készülődnek az Ottomán-bank fiókja föllállítására. Ennél a bankfióknál kell mindennemű adót fizetni. A mitrovicai bankfiók már működik.

A porta hivatalosan közölte az orosz nagykövettel a Szerbina orosz konzul gyilkosa, Ibrahim ellen hozott halálos ítéletet. A merénylő fölbujtóját vagy büntársát, Huszein mitrovicai szatócs szinten el fogják ítélni. A mitrovicai támadás vezetőit és a bujtogatókat is megbüntetik.

Látogatás Szerbina gyilkosánál. A N. Fr. Presse tudósítója meglátogatta Ibrahimot, azt az albán katonát, aki Szerbinára ráölt. A dolikvenst egy kis szobában találta s belől is, kívül is több katona őriz. Mikor a tudósító belépett a kis szobába, Ibrahim föl-emelkedett a földön levő fekvőhelyéről. Csenevész, középnyagságu alak, halvány arccal és szinte

lány vonásokkal. Karját, mivel ő is megsebesült, föl-kötve hordja. Mikor az orvos azt mondta neki, hogy a hírlapíró csak megnézni jött őt, a katona nyugodtan nézett a hírlapíró szemébe. Nincs arca semmi gonoszság, semmi ellenszenves vonás, hanem csak a sorsban való megnyugvás. A hírlapíró megkérdezte tőle az orvos által, hogy miért lőtt Szeserbinára.

— A jó isten úgy irta meg, — mondá nyugodt, lág hangon.

Arra a kérdésre: tudja-e, hogy a konzul meghalt s sajnálja-e, így felelt:

— Ugy sajnálom, mintha a saját apám lett volna; de mi haszna, ha így rendelte a sors s nekem így kellett tennem.

Azután lecsüggesztette a fejét s maga elé bámult.

Pétefvár, április 16.

A mitrovicai orosz konzulátus vezetője a következőket jelenti április 14-iki kelettel: *Szeserbina* tetemét ma a pályaudvarra vitték, hogy Szalonikán, Konstantinápolyon és Odesszán át Csernigovaa szállítsák. A gyászmenet reggel 1/4 órakor indult el a konzulátus épületéből. A menetben résztvett a prizrendi metropolita kilenc jelkészzel, továbbá *Seaid* bej paranosnok, az úszkúbi és prisztinai szerb konzulok, valamint sok katonatiszt díszegyenruhában és a kajmákamok nagy kísérettel. A menet elindulásakor 5 ágyú-lövés dördült el. A pályaudvaron a konzulátus lobogó-jával borított koporsót a halottaskoosiba tették, amelybe felszálltak a papok, az úszkúbi és mitrovicai konzulok és szerb küldöttek. A holttestet két tisztből és 30 emberből álló díszcsapat kísérte Úszkúbiig.

Pétefvár, április 16.

A hivatalos lap megbízható forrásból jelenti, hogy a *Szeserbina* teteme iránt tanúsított tisztelet és a gyászmenet ünneppessége mély benyomást tett az oda-való mohamedánokra és megnyugtatóan hatott a keresztény lakosságra.

Konstantinápoly, április 17.

A szultán ma a szelámlik után kiballgatáson fogadta báró *Calice* osztrák-magyar és *Sainovjev* orosz nagykövetet.

HIREK

Budapest, április 17.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** Április 15-ikén új előzetes nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előzetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hírek.** *József Agost* főherceg és *Augusta* főhercegnő Libitz udvari tanácsossal este 7 órakor különvonattal Kisjenőre érkeztek. — *Rainer* főherceg és neje, akik majdnem két hónapig üdülést végeztek Cannesben tartózkodtak, ma este visszaérkeztek Bécsbe. — *Klotild* és *Erzsébet Henriette* főhercegnők este Budapestre Bécsbe érkeztek. — Gróf *Apponyi* Lajos udvarnagya néhánynapra Bécsbe utazott. — *Wlassics* Gyula közoktatásiügyi miniszter ma délelőtt meglátogatta Bécsben a magyar művészeknek a Salon Piskóban lévő kiállítását.

— **Erzsébet Amália főhercegnő renunoióalója.** *Erzsébet Amália* főhercegnőnek *Liechtenstein* Alfréd herceg menyasszonyának ünnepléses renunoióalója holnap, szombaton lesz Bécsben. Ez alkalommal az uralkodóhoz több tagja már megérkezett a császárvárosa. Ma este 9 órakor odaérkezett *Szék* Kálmán miniszterelnök is, kivül a magyar kormányt még *Széchenyi* Gyula és *Wlassics* Gyula miniszterek képviselik.

— **Az új aradi püspök esküje.** *Pap* János, az aradi új görög-keleti román püspök — mint Bécsből jelentik — ma délelőtt tíz órakor tette le az esküt a király kezébe. A szertartásnál ott volt *Wlassics* Gyula közoktatásiügyi miniszter és gróf *Széchenyi* Gyula, a király személye körüli miniszter. Az esküimintát *Vértesy* Géza miniszteri tanácsos olvasta föl. A király később az új püspököt külön kiballgatáson fogadta.

— **Amerikai újságíró Budapestben.** *Smith* J. Berkeley neves amerikai újságíró, akinek a *Quartier Latin*ről írt elmés és színes könyve nagy sikert aratott az idő szerint Budapestben tartózkodók *James Pott* és *Co.* newyorki könyvkiadó cég megbízásából, hogy a magyar fővárosról irandó könyvéhez anyagot gyűjtsön. Amerikai kollégáink Budapestre édes-anya tette figyelmessé, aki a milleniumi esztendőben nálunk járt és a legszebb benyomásokkal tért vissza hazájába. *Smith* Berkeleyt ugy a hatóságok mint a fővárosi társaság a legnagyobb előzékenységgel fogad, és mindenképpen azon van, hogy studiumát könnyűvé és kellemes tegye.

— **Kiállítás a bécsi magyar hában.** Bécsből táviratozzák: A király személye körüli magyar miniszterium palotájában az óra- és legyező-kiállítás

ma délután nyitotta meg *Mária Annuciata* főhercegnő, a kiállítás védője. Fogadására a helybiztoság teljes számban gyűlt össze. A főhercegnő az üdvözölés után *Pereira* báróné vezetése mellett behalón megnézte a kiállítást és elismeréssel jelezte ki annak gazdagsága felett. Később megérkezett *Lajos Viktor* főherceg, aki szintén megnézte a műtárgyakat és dicsérte az elrendezést és a kiállítás gazdagságát.

— **Evangélikusok közgyűlése.** A Deák-téri gimnázium dísztermében tegnap este tartotta évi közgyűlést a pesti ágostai hitvallású evangélikus magyar és német egyházközösség. Az egyháztanács évi jelentése konstataja, hogy a templomépítő-alap 627.178 koronára szaporodott. Minthogy pedig a Károly-kaszárnyának központi városháza történt átalakítása folytán a Deák-téri templom építése dolgában évtizedekre terjedő szünet állott be, a közgyűlés az egyháztanács javaslatára elhatározta, hogy az új főgimnáziummal kapcsolatosan a városiigeti fasorban nyolcszáz hallgatóra berendezett új templomot épít. A közgyűlés jóváhagyta a templom és a gimnázium építésére megvásárolt telkekre vonatkozó adásvételi szerződést. Az elnök kijelentette, hogy az új főgimnáziumi épület építő-alapja javára eddig 60.070 koronát gyűjtöttek.

— **Kontra-sztrájk.** Ez a legújabb német találmány. A sztrájkoló munkás ellenében kimondani a sztrájkot — a munkaadók részéről. Olyanformán teszi rá a kést a sztrájkoló munkás nyakára, hogy: — ha nem áll munkába, egy esomó más munkástársa is elveszti a kenyérét. A Németországból érkezett hír szerint a munkások sztrájkjának megtörésére a maguk sztrájkjával fenyegetőznek a munkaadók. Az eset a következő: A krehfeldi Bretahl és társa selyemszalaggyáros cég munkásai, mert olyan követelésekkel léptek föl, amelyeket a cég nem teljesíthetett, kimondták a sztrájkot. A sztrájk már jó ideje tart, a nagy gyárban szünetel a munka, pihennek a gépek, ami óriás veszteséget jelent. Ilyen körülmények között a vagyoni pusztulással fenyegetett cég tulajdonosai segítségért az alsó-rajnvidéki szövö-
ipar és rokon iparágak egyesületéhez és az alsó-rajnai selyempüls- és selyemszalaggyárosok szövetségéhez fordultak. A két gyáros-szövetség tagjai együttesen ülést tartottak és a *Krehfelder Zeitung* híradása szerint azt határozták, hogy ha a Bretahl és társa cég sztrájkoló munkásainak legalább kétharmada április 18-án reggel munkába nem lép, ők is összes munkásaikat elbocsátják. Ez a határozat tizenöt ezer munkás kényerét érinti. A gyárosok ilyen természetű szövetséges föllépése a maga nemében az első eset Németországban. A munkaadók szolidáris támadó föllépését jelenti a munkások ellen. Németországban most kiváncsian lesik, hogy ki lesz a győztes. Az összefogózkodott tőkék-e vagy a munkások tömege. S mivelhogy ez a kérdés nagygyá válhatik, jól teszi köröskörül a világ, ha szintén figyel a két-féle akcióból kiszármazó eredményekre.

— **Gyásmise Madarassy Pál lelkiüveért** Az elhunyt *Madarassy* Pál lelkiüveért ma reggel tartották meg az engedszelő szentmiseáldozatot a koronázó Mátyás-templomban. A templom hajójában remek ravatal állítottak föl, amelyet tömördek gyertyával és kandelaberral vettek körül. A hajó első padsoaraiban, amelyeket fekete lepellel vontak be, foglaltak helyet a családtagok, továbbá az Osztrák-Magyar Bank főtitviselői, a közigazgatási bíróság s pénzügyminiszterium számos főhivatoinka. A ravatal körül a bank szolgáló állottak fákllyakkal. A szertartást dr. *Nemes Antal* budavári apátplébános vezegte nagy papi segédlettel, mely alatt a templomi énekkar remek egyházi dalokat adott elő.

— **Gondnokság alá helyezték gróf.** Az aradi törvényszék a hivatalos lap mai számában közhírré teszi, hogy gróf *Károlyi* Tibor gyöngelműség miatt ítélet után gondnokság alá helyezte. Gróf *Károlyi* Tibor régebben alelnöke volt a főrendiháznak.

— **Mi legyen a Sándor-utcai képviselőház?** Erre a kérdésre még nem felelt a főváros tanácsa, azonban valószínűleg az lesz a vége a várandós állapotnak, hogy a képviselőház — képviselőház marad. Ez ideig az ország dolgait intézték benne. ezután majd a főváros ügyeit beszélik meg az üvegető alatt. A mérnöki hivatal már dolgozik azoknak a terveknek az összeállításán, amelyek szükségesek az átalakításhoz. Uj terv is merült fel különben ma az épület kihasználására néve. Az Omge egy ma megérkezett átiratban arra kéri a főváros, hogy a városiigeti Iparcsarnokban lévő árucarnok mintájára csináljon árucarnokot a volt országházból is. — Ahol ez ideig annyit mindent áruáltak, csakugyan helyénvaló volna a piac.

— **Árviz.** Nagy-Becskerekéről táviratozzák: Az utóbbi napok nagy esőzései a Béga-folyót annyira megdagasztották, hogy *Temesvár* és *O-Telek* között árvízveszélyt fenyeget. Nagybó kár kikerülése végett a tolyammérnökség a vizet a Csurgó nevezetű, körülbelül 10.000 hold területű árterületre eresztette.

— **Nagy vihar Marseilleben.** Marseilleben *iszonyu vihar* volt, amely nagy pusztítást vitt véghez. A vihar sok hajót elsodort horgonyállomásától, köztük az *Orinoko* és *Venezuela* csomagszállító-hajókat, *Sok kis hajó elsüllyedt.* A rakodópart egy részén szünetel a munka. Egyetlen hajó sem futthatott be a kikötőbe. A postahajókat nem indították el, mert szerencsétlenségől tartanak. — Párisban, Lilleben, Lyonban és St.-Etienneben ma havazott.

— **A gróf és na.** Párisból táviratozzák: Gróf *Laloue de Sebrisson* és fia egy örökségen összevesztek. Az öszkekocanás utóbb dulakodással fajult, a végén pedig a fiatal gróf többször lőtt apjára, de nem taláta. A merénlyt letartóztatták.

— **A közúti sztrájk vége.** A közúti vasut alkalmazottjainak sztrájkja ma véget ért. A sztrájkolóknak jelentékeny része már tegnap jelentkezett a társaság igazgatóságánál; ma este azután a sztrájk-tanyán lévő alkalmazottak — egy kis töredék kivételével — szintén jelentkeztek az igazgatóság Lipót-körtüri palotájában. Itt *Steller* főmérnök tudtukra adta, hogy csoportonként jelentkezhetnek a kelenföldi állomáson, ahol ügyüket végleg elintézik. Az alkalmazottaknak ez a csoportja e kijelentés után szőpen szétszórt. Egy kisebb töredék még este is kint maradt a sztrájk-tanyán, de látva azt, hogy társaik nem térnek vissza, ők is hazavonultak, úgy, hogy a sztrájk-tanya este kilenc órakor már üres volt. A sztrájk megszűnéséről különben ma éjszaka a rendőri sajtóiroda is adott ki hivatalos jelentést.

— **Halálozás.** Sulyos csapás érte *Kornai* Richárdot, az *Operaház* jeles fiatal basszistáját: édes anyja, *Mayer* Györgyné ma délen hosszú szenvedés után meghalt. Az elhalálozott urnó leánykorában ünneplő művésznő volt, akinek neve az első tehetségek közt ragyogott. Mint *Couché* Karolin a legelső német színpadokon működött és hatalmas kontra-áljtával, finom énekművészetével, gyönyörű megjelenésével Hamburgban, Liposében Berlinben és Bécsben egyaránt hódította meg a közönséget. A bírálat még sokáig emlegette, amikor már visszavonult a magánéletbe. Sorsa a magyar fővárosba is elhozta vendégszerelésre, ahol *Murszka* és *Stéger* uralkodó dicsőség mellett az ő tehetsége is teljes mértékben érvényesült. Nálunk vesztette el a színpad *Couché* Karolin, akibe beleszeretett egy régi pesti patricius-család sarja, *Mayer* György, annak idején fővárosunknak legelső fényképésze. Miután a művésznő lére karján visszavonult a magánéletbe, soha többé színpadra nem lépett és még sokáig szép hangját csak a pesti társaság magánkörében hallatta, ahol a ritka műveltségű és nagyszívű aszszony közönszetelenek örvendett. Az utóbbi években gyöngékedett és válságosra már hat hét előtt fordult állapota, míg ma délen meg nem váltotta a halál fia karjai között. Az elhunyt művésznő holttestét holnap reggel szállítják át a gyászházból (Osengery-utca 67.) a kerepesi-úti tetemő halottasházába, ahonnan vasárnap délután 3 órakor lesz a temetés.

A tudósvilág óriási részvéte mellett temették el ma délután a Roitenbiller-utcai gyászházból dr. *Höman* Ottó nyugalmazott miniszteri tanácsos, volt tankerületi főigazgatót. A végtisztességedáson megjelentek a budapesti és kolozsvári egyetemek tanárai, számos fővárosi és vidéki középiskolának igazgatói és tanárai, továbbá a közoktatási miniszterium tisztviselői, a közéletnek számos kitünősége. A gyászolók sorában voltak: *Daranyi* és *Floz* miniszterek *Zsütszky* államtitkár, a kultuszminiszterium számos tisztviselője stb. A beszentelést az elhunyt régi jó barátja *Fehér* Ipoly pannonbani főpátr végezte, *Tóthlássy* plébános és a kerületi plébánia papágának segítségével. Beszentelés után a kórus gyászalt éneket s ezután a koporsót az *Entreprise* emberei a hatogató gyászhintóra helyezték és megindult a menet a zivárványosi temető felé, ahol az elhunytat a *Daranyi-lé*le család sírjában helyezték örök nyugalomra. Résztvételük részben távirattal részben levébe jelezték ki: *Wlassics* Gyula és *Floz* Sándor miniszterek, *Vaszary* Kólos hercegprímás, *Hegedüs* Sándor, *Zsütszky* államtitkár, a kolozsvári tudományegyetem, a középiskolai tanáregyesület stb.

Rhorer László nyug. igazságyminiszteriumi miniszteri tanácsos. 68 éves korában *Budapest*en elhunyt. Az elhunytban dr. Kun Béla igazságyminiszteri osztálytanácsos apóssát gyászolja. *Rhorer* két év előtt ment nyugalomba betegesedése miatt s ekkor a király érdemei elismerésül a *Lipóttrend lovagheresztjé*vel tüntette ki.

Popovics Damján, a bécsi magyar miniszterium portása ma délután szívvelhűdés következtében 48 éves korában hirtelen meghalt.

— **Kőfaragó-sztrájk.** A kőfaragóságok sztrájkja ügyében a kereskedelmiügyi miniszter megbízásából *Lode* Rezső kir. iparfelügyelő elnökele alatt a kőfaragó mesterek és a segédek 25-ös bizottsága közös értekezletet tartott, amely értekezlet úgy látszik, forduló-pontot jelez a mozgalomban. Az eddigi merév, jelentést eljeltették és a segédek elvben hajlandóságot mutattak a munkaadók javaslatai felett tárgyalásra bocsátkozni. — **Elvesztett.** A Csömör-út 37. száma házból egy zöldszínű *Lirik* nevű papagály a Bálint-utcán át a liget felé repült és nyomtalanul eltűnt. A belesültes megtalálása a fentjelzett címen, *Kálmány* K.-től jól jutalomban részestül.

— **A kassai nagy sikkasztás.** Kassáról jelentik: A sikkasztási ügyben ma egész nap tovább folytatták a vizsgálatot Pékhy Zsigmond főispán vezetése mellett. A tegnap megállapított 53.647 korona pénztári hiányon kívül ma a rendőrlégénységi nyugdíjalapján 25.000, a dómépítési alappal 11.000 s a házépítészinnél 18.000 korona hiányt konstataáltak. Horalek Ferenc továbbá el-sikkasztotta a gázgyár által április 14-én befizetett 3363 korona bérösszeget s a pénz kézbe-sítők szolgálatát kis papirnyugtát adott a pénz felvételéről, de az összeget sem a bevételi naplóba, sem a pénztárkönyvbe nem vezette be. Az egész hiány eddig 125.000 korona.

Ma délelőtti rendkívüli tanácsülésen elhatározták, hogy Horalek minden ingó és ingatlan vagyonára biztosítási végrehajtást és büntügyi zárlatot kérnek, mit a törvényszék elnöke és az ügyész 125.000 korona erejéig nyomban el is rendelt. Horaleket állásától felfüggesztették és a városi pénztár ideiglenes vezetését Juhász Mór rendőrfőalmazóra bízta s egyben a pénztár további lezárását a vizsgálat befejezéséig elrendelték. Mialatt a vizsgálat folyt, Horalekhez a fővárosi banktól távirat érkezett, melyben értesítik hogy a két 110.000 korona kölcsön felét ingatlan vagyonára megadják. Ez jele annak, hogy Horalek a katasztrófa bekövetkezését sejtve, a fedezetről gondoskodni kívánt, de elkészt. Horalek ingatlanainak értéke különben meghaladja a 300.000 koronát, mely részben örök-lött vagyon. Sikkasztásának rugója merész spekuláció a szőlőművelés terén. Nemrégben a pest megyei Lászlón és Kecskeméten 130.000 koronáért szőlőbirtokot vásárolt és a befelelt és átalakította óriási összeget adott ki. Mindez nem hajtott jövedelmét és borát sem tudta értékesíteni. *Abauj-Tihanyban* föld-birtokot vásárolt s minthogy forgó tőkében megszorult, városi pénzen fedezte a hiányt. Horalek különben roppant visszavonultan élt és mindig újabb spekulációját jart az esze. Kassavidéki bora messze földön híres. A városi szervezeti szabályzat szerint anyagi felelős az ellenőrzéssel megbízott Münster Tivadar polgármester, Sipos Bertalan főszámvéve és Hollay Adolf volt főszámvéve. Münster Tivadar háromhavi eredménytelen vizsgálatának magyarázata az, hogy Horalek valószínűleg az alapítványok és alapok pénzevel számolt el egy és ugyanazon pénzzel. Horalek tagadja bűnösségét és egyre azt hajtogatja, hogy ellensége a pénzt ellopták. Horaleket ma 4 órakor az ügyészre szállították. Bodnár Ferenc vizsgálóbíró folytatja a kihallgatást. Pékhy főispán sürgős távirati felterjesztést intézett a belügyminiszterhez, hogy a számléjtő és pénztári könyvek megvizsgálására szakközökeket küldjön ki. Valószínűnek tartják Kapka miniszteri osztálytanácsos kiküldetését. Április 21-én rendkívüli városi közgyűlést tartanak, melyen a főispán beszámol el és összes az ellenőrzést mulasztó tisztviselőt ellen a feyelmit fogják elrendelni. Megemlítendő még, hogy Horalek a sikkasztás felfedezése után rokonaitól pénzt kért, mit azok azonban megtagadtak.

— **Megszökött főhadnagy.** Egyik bécsi lapnak jelentik Sopronból, hogy Horváth Gedeon honvédfőhadnagy, az ottani honvédfőreáliskola tanára — miután rangjáról lemondott — megszökött. Előbb azonban hamisított okmányokkal felvette a honvédelmi miniszteriumban feleségének 44.800 korona kaucióját. Miután Horváth már két évvel ezelőtt szerzett utavelét, valószínűleg Amerikába ment. Az eset Sopronban nagy szenzációkeltő volt.

— **Felrobbant löszeres-kocsi.** Eszékéről jelentik, hogy az ott állomásozó tábori tüzérség gyakorlati közben eddig ki nem derített módon felrobbantak az egyik löszeres kocsin elhelyezett töltények. A kocsit a robbanás ereje darabokra szakgatta. Schlotter Mihály irányzó fején súlyosan megsérült, úgy hogy a hely-
orségi kórházba kellett szállítani. Szigorú vizsgálatot indítottak.

— **Szerelmi dráma.** Az éjszaka 12 óra után egy közhadseregbeli közlegény s egy leány jelent meg az Alsó-erdősor 6-ik szám alatt lévő Zöld-koszoru szállodában s szobát kértek. A portás bevezette őket a 26-os számú szobába s az új vendégek nyomban lepihentek. Ma délelőtti 11 óra tájban a takarító bekopogtatott hozzájuk. A férfi nyitotta ki az ajtót s az átadott bejelentés-lapra ezt írta: *Szimics Ignác a 76-ik gyalogrezdéből és Berkes Eszti 17 éves.* A takarító ezután beszéde elegetett a fiatalokkal s megkérdezte, nem reggeliznek-e valamit. A férfi erre kávé rendelt s az árát mindjárt ki is fizette, azzal a kijelentéssel, hogy — szabadságon van — s ez lesz az utolsó kávéja. A takarító erre távozott, de feltűnt neki, hogy az ablakredőnyök, amelyeket ő az imént felnyitott, — ismét le vannak eresztve. Felment a szoba elé s kopogtatott az ajtón. A szobából fájdalmas nyöszörgés hallatszott ki, mire a takarító, rosszat sejtve, rendőrrét futott. Meg is jelent egy rendőr s többszöri kopogásra felelt az ajtó. A katoná vánszorgott az ajtóhoz s nyitotta azt föl, össze-

éjelet, habzó, véres szájjal. Az ágy előtt hentergett a leány eszméletlenül. Mind a ketten erős lúgkóddal-
tolták, amely borzasztóan összeégette belsejüket. Az előhívott mentők ellenszert adtak be nekik, azután a lányt a Rókus-kórházba, Szimicset a XVI-ik számú helyőrségi kórházba szállították. Hogy miért akartak meghalni, nem tudja senki sem.

— **Lelelté a gazda-szonját.** Nyitra-Zsombokról táviratozták: Eperjessy csendőri a helybeli lak-tanyában ma vélelenségből a csendőrségi laktanya gazdasszonyát lelőtte. A vizsgálat folyik.

— **Halál a fürdőben.** Tegnap este egy ismeret-len nő ilokzatás körülmények között halt meg egyik fővárosi fürdőben. Tegnap délután egy kőpéc, közép-termetű, gömbölyű arcu ur ember állított be a für-dőbe egy 28-30 évesnek látszó nővel, aki, ruhája-
után itélve, munkásnő lehetett. A férfi előbb etávo-
zolt, míg a nő kabinjában maradt. Egyszer csak
kínos nyöszörgés hallatszott ki a kabinból. Szegedi
Gyula és Nagy Kálmán fürdőszolgák figyelmessé let-
tek a nyöszörgésre s betörték az ajtót. A leányt a
diványon habzó szájjal, vonagló testtel találták. Nyom-
ban értesítették a mentőket, de amikor a mentők
kiértek, a leány meghalt. A rendőrség részéről dr.
Liptay Gyula rendőrorvos vizsgálta meg a halottat; a
halál okát azonban nem lehetett megállapítani. Lehet,
hogy szívzélhűdés ölte meg, de a mérgezés sincs
kizárva. A gyanus körülmények között elhalt nő
holtestét a törvényszéki orvostani intézetbe vitték.
Az ismeretlen halot közfértmetű haja, szeme barna,
arca hosszás, fehér, feketé tarka blúz, vöröses kötény,
fekete fehértettyes alj volt rajta.

— **Az osztályorsorsjáték húzása.** Az osztály-
sorsjáték mai húzásán öt ezer koronát nyert 91515
30524 76556 50668, kétezer koronát 97020 53218 80522
103364 45281 95499 6173 59891 68554 28496 32479
67836 76 71775 56324 77886 84518 101843, ezer koro-
nát 89385 103550 71610 86231 101747 81601 83756
5271 12493 102986 76286 36747 54463 9190 240 52380
14243 105576 90515 339:3 87724 18451 29799 104871
2047 21721 89699 40482, ötszáz koronát 26526 45633
106455 96560 351 2:304 9:9:7 27300 231 26849 63097
965 2:54 84980 11603 39104 58227 99892 6824 6:519
62350 229975 97996 27634 107217 36184 95709 74125
35123 72917 9:663 178:3 54416 49558 66793 100729
24144 47670 3:2929 95412 98476 107933 88542 34792
102006 9:639 26885 51650 462 20231 39116 942 93006
12542 45772 13:93 61846 7627.

— **Próbáljon egyszer szerencsét Lukács Vilmos osz-
tályorsorsjegy-főelárnsítónál, Budapest, V., Fűrdő-u. 10.**

(x) **Niemetz Gyula** (Röck Szilárd-utca 22) több
előnyös ajánlatokra vonatkozó apró hirdetéseire fel-
hívjuk t. olvasóink figyelmét.

FŐVÁROS

(*) **A polgármester tiltakozása.** A közoktatás-
ügyi miniszter körrendelet adott ki, hogy a tankö-
teles gyermekeket országszerte össze kell írni s a
neveiket nyilvántartani. A közigazgatási bizottság mai
ülésén dr. Várady Károly kir. tanfelügyelő előter-
jesztésében kérte, hogy ennek a rendeletnek szerze-
sen a fővárosi törvényhatósága érvényt; a kisdéd-
óvba járatásra kötelezett gyermekek összeírását nem
kívánja. Halmas János polgármester tízes beszédben
kérte a bizottságot, hogy a tanfelügyelő javaslatát ne
fogadják el, mert ki sem lehet számítani, hogy milyen
nagy anyagi áldozatba kerülne ez a fővárosnak.

Ha úgy végeznék, ugymond, az összeírást, ahogy
a tanfelügyelő javasolja, tudniillik a kerületi előjáró-
ságok után, akkor a személyzet nagy mértékben
kelene szaporítani. De, mert a nyilvántartást is ki-
vájja, ez egészen új hivatalt-osztályt öltöltésűt igény-
yelne, amelynek legalább is olyan nagnak kelene
lennie, mint amilyen a katonai és illetékességi ügy-
osztály. Megengedi a polgármester, hogy a miniszter
szép és nemes célt tűzött maga elé, de nem fogadja
el soha valóban azt az állítást, hogy a fővárosban
10-12 ezer olyan gyermek van, aki nem jár iskolá-
ba, mert hiszen csak olyan szülő van, aki otthon
taníttatja a gyermeket vagy magánintézetbe járattja.
A főváros óriás áldozatokat hoz az iskolagy-
tekintésben, s ezek a terhek azok, amelyek
— ha a dolgok tovább is így folynak — a fő-
várost tönkreteszik. Ma mar az iskolai ügyi kiadások
meghaladják az évi ötmillió koronát s az iskolák építé-
se tekintésben még így is nagy a hátralék, mert a fő-
város nem képes annyi iskolát építeni, amennyire
szükség volna. Ezek elől a feladatok elől sem ő,
sem a főváros hatósága nem akar elzárkózni, de a
főváros viszonyai egészen mások, mint a vidéké.

Ha a bizottság ehhez a javaslathoz hozzájárul,
akkor le kell vonnia a következtetéseket s hozzá kell
előre is járulnia ahhoz, hogy évenként újabb nagy
összegeket vegyenek föl a budgeté és hogy a nyil-
vántartásra új osztályt szervezzenek.

Habár az a módszer, amit a tanács javasol:
hogy összeírását öt évről öt évre jogánatosítsák, nem
lenne olyan tökéletes, mint a tanfelügyelő részéről
javasolt módszer, mégis először biztos képet nyujtana
az is a tényleges állapotokról, amelyből bizonyára
kiderülne annak az állításnak a valótlansága, hogy a
fővárosban 10-12 ezer gyermek nem jár iskolába.
A főváros — ugymond a polgármester — erején tul-
tett sokat az iskolák és kisdédóvok dolgában.

Vérédy Károly tanfelügyelő: Éretnél
A polgármester: Igen, ez érnél, de az is igaz,
hogy ahol nincs, ott ne keress! (Derűtség.)

Az állam, így folytatta a polgármester, mind-
össze is 120.000 koronát ad a főváros iskolái céljaira.
De mi ez a főváros millióira rugó áldozathoz
képest? Az elemi oktatás céljaira az államot eleinte
szűkeket kapott a főváros; aztán évről-évre keve-
sőbbet s végre semmit. Csak legújában adott az
állam ismét 120.000 koronát. Ora inti a polgármes-
ter a bizottságot, hogy olyan terhet ne rójjon a fővá-
rosra, amelyet az el nem viselhet. A költségvetést
egyre nehezebben lehet egyensúlyban tartani.

Márkus József főpolgármester előadja, hogy a
dolog úgy áll, hogy a közoktatásügyi miniszter áta-
lános rendeletet adott ki, de kijelentette, hogy a fővá-
rosra vonatkozólag, a közigazgatási-bizottság véle-
ménye alapján, hajlandó más intézkedésekre is. Ezért
hívták föl most véleményadásra a közigazgatási-bi-
zottságot. Véleményt ebben a dologban már a tanács,
a tanfelügyelő s a statisztikai hivatal igazgatója is
adott. Eppen azért szükséges, hogy a közigazgatási-
bizottság minden tagja megkapja a miniszter alap-
rendeletét s a többi véleményeket is. Ezért javasolja,
vegyék le a tárgyat most a napirendről s az elnök-
ség majd gondoskodik, hogy az ügyet rendkívüli
ülésein tárgyalják. Ehhez a bizottság hozzájárul.

(*) **Budapest közigazgatása számokban.** A
közigazgatási bizottság ma tartotta rendes havi ülését,
amelyen a szokásos jelentések előterjesztése volt
napirenden.

Az adófölggyelőség jelentése szerint a múlt hó-
napban 2.313.588 korona adót fizettek, 321.816 koro-
nát többet, mint tavaly márciusban.

A tiszti főorvos azt jelentette a közigazgatási bi-
zottságnak mai ülésén, hogy a fővárosban a közegés-
ségügy a múlt hónapban kedvező volt. A múlt hónap-
ban született 2048, meghalt 1219. A budapesti kórhá-
zakban 997 fekvő és 14.783 járó beteget kezeltek. A
hajtéklatok menedékházában 23.911 férfi és 2391
nő és 96 gyermek kapott szállást.

A rendőrség jelentése fölemlíti, hogy március hó-
napban 1663 bünesetben folytatott nyomozást, ezek közt
694 volt büntet, 696 vétség. Az ember élete és testi
épsége ellen 203 büntet irányult, s vagyon ellen
1325 a többi csekélyebb jelentőségű eset volt. A
rendőrfőház- és tolonc-osztálynál 2365 ember volt
letartóztatva. A főváros területéről kiűltök 1-5 évre
49 egyént, 5-10 évre kettőt s mindenkorra háromt; a
kittűltök közt hét külföldi volt. Koldulás miatt 230
embert tartóztattak le. A jelentés a március 20-iki
tűntésekről ezeket jelenti: „A március 20-án lefolyt
tűntések alatt a rend főmunkatársa végett kivézérvélt
rendőrséget a tűntetők kövékkel és szénrel dobálták
meg s oly mérvben erőszakoskodtak, hogy a rend-
őrség, amidőn a tömeg feloszlása enyhébb es-
közök alka mazásával nem sikerült, kénytelen volt
fegyvert használni. Az e napon lefolyt tűntések
alatt megsérültek közül többen panaszt emeltek a
rendőrségnél sérülésük miatt. A rendőrség a nyomó-
zást folyamatosan tette — az ez idő szerint még folya-
matban is van. A nyomozás eddigi adatai szerint a
közönség közül tizenegy sérült jelentkezett, — 4 su-
lyosan, a többi könnyen sérült meg — a rendőrség
akalmazottai közül vagy hatvanan sérültek meg,
négyen súlyosan, a többi könnyen.

(*) **Leonidas kutyái.** A Rémi Mu'atóban egy
Leonidas nevű ur ötvenegy betanított kutyával végzett
produkciókat. A kerületi előjáróság azt követelte,
hogy az artista fizesse meg a kutyák után az ebtar-
tás-díjat, 51 kutyá után 510 koronát. A tanács a ke-
rületi előjáróság határozatát helybenhagyta s mert
Leonidas vonakodott fizetni, lefoglalta a mulató tulaj-
donosánál letett 3000 korona kaucióját és harminckét
kutyát. Az artista a tanács határozatát a közigazga-
tási bizottsághoz föllebbezte meg, amely őt ma az
ebtartás-díj fizetése alól fömentette, azzal a megokolás-
sal, hogy — mivel az ebtartás-díj kivétele csak azt
célozza, hogy kóbor kutyák bejövételét a vidékről
megakadályozzák, az artista kutyáit pedig folytono-
san zárva és felügyelet alatt tartják — óvintézkö-
désre ebben az esetben szükség nincs, vagyis díjat
nem kell kivetni.

(*) **A Kertész-utca meghosszabbítása.** A köz-
építési bizottságban Morzsányi Károly interpellált a
Kertész-utca meghosszabbításának fölbemartott mun-
kája miatt. A Kertész-utcat ugyan megnyitották, de a
Dob-utca és Kertész-utca sarkán még mindig áll egy
rozoga ház, amely benyulik az utca közepére, s a
8 öre tervezett utcaszélességet 2 öre kcskenyíti.
Az interpelláló kéri a bizottság elnökét, Rózsavölgyi
a polgármestert, hasson oda a tanácsban, hogy ez a tür-
hetetlen állapot orvosolassék. A kérdésre Kun Gyula ta-
nácsnok hosszasan kifejtette, hogy annak a háznak a
tulajdonosnője eddigelő ily igényekkel lépett föl, ame-
lyt a főváros nem teljesíthetett. Az egyvezekés tonal-
let azonban még egyszer föl fogják venni, s ha ekkor
sem lesz sikere, akkor majd medjában lesz a bizott-
ságnak erősebb eszközökhöz fordulni. A válasz
tudomásulvétele után zártek a napirendre, melynek
két legérdekesebb tárgyat: a Kossuth-szobor és a Szabad-
ság-szobor helyének kérdését egyelőre levették a napi-
rendről.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **Operaház.** Az Operaházban ma este a Várás-
ruvola került színré, részben új szereposztással.
W. Kramer Teréz asszony, aki nagy buzgalommal és
enyvedetlen becságygyal munkálkodik műsorának
gazdagításán, ezúttal Paminát illesztette be szerepei-
nek gallériájába. Az énekesnő, úgy látszik, még nem

épült föl egészen gyöngéledéséből, amely ellen legutóbb Abbázában kerestek enyhülést; legalább erre enged következtelnünk középső regiszterének fátolozottsága és a különös erély, amelyvel felső regiszterét — mindenesetre a szépség határain belül — érvényesíti. Ma este is sok gyönyörűséget okozott nekünk W. Kramer Teréz asszony biztos rutinja és kiváló intelligenciája, amely a stíl érvényesítésére törekedett. — Igen kedves volt Papagena szerepében Szayer Ilonka, aki sok ambícióval foglalja el helyét a klasszikus szubrett-szelmében. Örömmel tapasztaljuk, hogy a fiatal énekesnő, aki valóban kedvence közönségünknek, nincsen elkapatva, hanem tiszteltremélő szorgalommal és ugyancsak tiszteltremélő trémával áll neki egy-egy új feladat megoldásának. Nyilván belátta, hogy mi választja el az operettet az operától. Hangja mintha még nyerne szépséget és erő tekintetben, — hogy az ember szinte gyanakodva kérde: vajlon nem Jappang-e ebben a szubrettben a távolabbi jövő drámai érekesnöje? Sedlmair asszony is a szubrettszakmáé eresztül jutott a Szulamitok világába. — A többi szereposztás a régi volt. Szendői hatalmas orgánumu Sarastroja és Broulik sülszerű Paminója, Hegedűs pompás Papagenoja külön fölemlítést érdemel.

*** A Kínai mesezetek bemutatása.** A jövő héten kedden kerül színre Howard Talbotnak nagy látványos operetteje, a *Kínai mesezetek*, melyre boteken keresztül nagy gondallal készült a Népszínház személyzete, s melyet az igazgatóság páratlan fénynyel állítottat ki. A darab 3 felvonása számára teljesen új diszletek készültek s különösen fényes lesz Hang-Hang kínai város nagy tere az első felvonásban és a kínai császár palotája. Minden felvonásban érdekes táncok szerepelnek, így az első felvonásban zajos hatásra számíthat az Európaszerte divatos néger tánc, a *cake-walk*, melyet teljesen eredeti formájában Kápolnay Irén és Kovács Mihály fognak eltancolni, továbbá a második felvonásban egy érdekes matróniánc szerepel, melyet Szirmai Imrével az élén az egész baletkar fog eljátszani s érdekes tánc lesz a 3-ik felvonásban Kúry Klárának *Nyáiraival* és Kápolnay Irénnek *Nyáiraival*. Az operette vezető szerepét Kúry Klára viszi, kinek e darabban Pifi szerepe felettlőbb változatos, érdekes és újszerű feladatot ad. A keddi bemutatás előadásra s az operette jövő heti előadásaira már árusították a jegyeket a Népszínház elővételi pénztárában s a városi jegyirodában.

*** Mader Raoul tünepése.** Mader igazgatónak mai névnapját föhasználta az *Operaház* tagjai, hogy az intézet népszerű vezetőjének kifejezzék szeretetüket és bizalmukat. A mára kitűzött próbák befejezése után délelőn a színpadon gyűlt össze az *Operaház* művészi személyzete, melynek nevében Váraday Sándor üdvözölte az igazgatót, mint akinek működése és vezetése iránt a legnagyobb bizalommal viselkednek a művészek, tudván azt, hogy az ő rezsimje alatt az *Operaház* művészi szempontból és a közönség szeretetében is páratlan sikerrel napról-napra gyarapszik. Mader igazgató megbatottan váaszolt és biztosította a tagokat igaz szeretettel és hálaírárral. Zúgó éljenzéssel, meleg kézszorításokkal és zenekari tussal ért véget az ünnepség. — Megelőzőleg külön tiszteletgel az *Operaház* tisztviselői, akiknek érzelmeit Nebenführer József gazdasági főnök tolmácsolta.

*** Mici hercegnő — harmadadszor.** A Vignszínházban holnap, szombaton, harmadadszor kerül színre a *Mici hercegnő*. Feydeau nagyszerű bohózatát vasárnap kétszer is adják: délután és este. A hétfői előadás után a berliniek vendégzereplésének idejére pihentetik a vidám darabot. A berliniek első előadása kedden lesz, amikor is Dreyer: Az élet völgye című vígjátékát mutatják be.

*** Udvari kaland.** A budai színház holnap megnyitja előadásának különös érdekessége hogy az előadandó darabnak, az *Udvari kaland* című operettnek szerzője, Garai Mór teljesen van. Mintegy tizenkét évvel ezelőtt vesztette el szemérvilágát és azóta egyetlen kedvtelése a zeneszerzés. Több zeneművet írt, amely közül nem egy lett népszerű. Írt több operettet is, amelyek közül egyet Szabadkán, az *Udvari kalandot* pedig most legutóbbi Tomesvárotról adták elő nagy sikerrel. A holnap előadás iránt is széles körökben nyilvánulni élelnek érdeklődés. Az előadáson ott lesz a szerző is és a nyitányt személyesen fogja dirigálni.

*** Magyar Színház.** Kedden, április 21-én lesz a Magyar Színházban A drótosztól, Lehár Ferenc operettjének a bemutatása. Holnap, szombaton már jellemzően főpróbára lesz az operettből. Sziklai Kornélnak, Báthonyi Akosnak, Rubos Árpádnak és Boross Endrénnek van a darabban nagyobb szerepe. A keddi bemutatás előadásra már ma el lehet jegyezni. — A szobalány, Hennequin és Bilhaud kacagató énekes bohósága már csak három este kerül színre. Vasárnap délután mérsékelt helyárrakkal A postásfü és huzá kerül színre.

*** Hangverseny.** Az újpesti Zeneművelő-Egyesület (Konzervatórium) szombaton, tolvó hó 18-án ren-

dezi ezidei harmadik házi hangversenyt az újpesti közösháza dísztermében. A hangversenyen Oeder Berta, Erkel Sarolta, Fligl József és Seymann Emil működik közre.

Léha világ.

— Première a Nemzeti Színházban. —

Budapest, április 17.

Akadémiai pályadíjjal jutalmazott drámaíróinak Jenni Magyarországon nem valami hálás dolog. A legtöbb drámaíró azért írja meg a darabját, hogy a színpadon szerepe meg vele a legkövetlenebb elismerést. De a színpadrajtás utja sokszor nagyon hosszadalmas, közbeeső állomásnak tehát erősen csábító a pályadíj. Amikor aztán megvan, késül, hogy a színpadhoz vezető út néhány mértőddel meghosszabbodott. Jó ideje immár babona fekküde meg a pályakoszorúzott drámákat, a direktorok huzódoznak fölük, sőt örökségül hagyják utódnak. A közönség pedig szintén hozzászókat ahhoz, hogy bizalmatlansággal nézzen eléjük. Mikor tehát elérkezik mégis a pályamunka az első előadás-hoz, kettős küzdelem vár rá: viaskodnia kell először is az általános kételkedéssel, azután meg kell állnia a helyét önmagáért.

Frém József egyike a legszorgalmasabb és legkitartóbb pályázóknak, nem rad vissza a pályakoszorúzott kényes állapotától s talán minden darabja anyagfoglalásban indul a színpad és a közönség meghódítására. A *Léha világ*, amely ma került bemutatásra a Nemzeti Színházban néhány évvel ezelőtt nyerte meg a Magyar Tudományos Akadémia Tiszteletdíját a száz aranyat. A megboldogult Vadnay Károly volt annak a drámaírói-bizottságnak az előadója, amely a jutalmat megítélte, s tagjai közt voltak még Jókai Mór elnöke alatt Heinrich Gusztáv, Somló Sándor és Gabányi Árpád. A bíráló-bizottság a darab előnyeit a színerszerületet is kiemelte. S a mai premier anyiban igazolta a bíráló-bizottság, hogy a szerző a sikerért való szívós küzdelemben a színpadnak gondos tanulmányozását szakadatlanul folytatta s a színpad iránt megvan az érzelme. Csak nem jutott el áhitot nagy sikeréhez s nem tehetta meg az Akadémiának azt a szolgálatot, hogy a drámai pályázataira súlyosodt babona végre-valahára megtörjön. Vizsgáljuk meg, hogy ennek az elmaradás miu miatt.

A darab címe rögtön arra engedett következtetni, hogy a romlott társadalom lélszogségét, egész sereg gyöngéjét, tökéletlenségét fogja mulatni ostorozni. S bizonyára hálaan fogadják annak a szerzőnek a törekvését, aki vígjátéka keretében, ha csúfolva, oktatva is, szórakoztatni, nevetetni akar beununket akkor, amikor ezer sívárság van körülöttünk felhalmozódva. Amikor a közélet nyugtalanító válságokkal terhes, amikor a gazdasági viszonyok rosszak, a szegénység, a levertség általánosan elharapódzott, a magánélet idegességgel, komorsággal telik meg, Nyert ügye van annak a szerzőnek, aki csak valamennyire sikerült vígjátékkal ki tudja belölni csiholni a jövedvet.

A *Léha világban* rögtön megismerkedünk egy egész nyüzsgő méhkasnyi társasággal, amely a három felvonáson keresztül addig bombk előtünk kaleidoszkopszerű kavargással, amíg egy eltévesztett házasságból két boldog pár nem kerül ki. E közben megismerkedünk néhány szolidabb lelkület mellett egy felületes, svihak, semmittevő kompániával, amely a felsülései után is csak olyan marad, amilyen volt.

Evelin, Hidvéghy-báróleány, a cselekmény kezdetén szomorú számaözvegy. A férje, Sándorffy Akos okozta a boldogtalanságát. Ez az egyik léha. Festőnek készült, volt is talentuma hozzá, aztán mikor váratlanul örököt az apjától, kedvet kapott az előkelő, semmiházi életre. Egyidejűleg meg is házasodott, baroneszt volt feleségül, s miután egy fiaokájuk született, elromlik az ügyük, annyira, hogy legjobb volna nekik elválni. Akos el is kalandozik, külföldön kószál, ami legjobban meg is felel a természetnek, mivelhogy neki az egész világ, mint mások ezt róla elmondják, egy nagy kert, amelyben minden szöpet megkíván. A feleségét, mint modern Penelopét, hármán is ostromolják otthon Budapesten. A koraván Hidvéghy Dusi báró, aki özvegy apával, Fridolin báróval együtt ismét két léha fráter; továbbá Szoboszlay Villi, egy jelentéktelen kis úr, rokon és ideiglenes vezetéssel megbízott házigazda, végül Garamszeghy Imre, a hírneves fiatal szobrász, a Zrinyi-szobor alkotója. Ez már karakter és rögtöl fogva imádója Evelinnek, akiről eszményi szobrot mintáz. Ez a legveszedelmesebb ellenfele Akos-Odysseusnak, egyetlen vígasztalása a busói számaözvegynek. És Akos Velencében van, ahol elüti a rokkant Fridolin bárótól Amandát, özvegy Wildebrand ezredesét, aki meg Akosé szeretett volna lenni mindig de mert nem lett, birólességgel

férjhez ment a gazdag ezredeshez, el is vesztette hamarosan s azóta bolondozik az étellel, bolondítja Fridolint. bolondit egy gazdag és barnaképi bojár, Danilov Xavért (ez is léha, kártyás, lövészgyőz gigerli), menyasszonya volna egyiknek is, másinak is, de csak csupa szeszélyből, idegességéből, mert csak Akos az ő álma. De egyelőre özvegy Sándorffy né született Hidvéghy Teréz bárónő, a család mindenható nagynéje össze akarja hozni a békélenkedő házaspárt, hazahívja Akost, a kibékítés azonban sehogy sem sikerül, viába próbálják, Akos nem akar hazamenni Keselyvárra unatkozni. Akkor aztán a nagynéni nem erőszakolja a dolgot, hagyja, hogy Akos, aki ugy sem akar megjavulni, Amandáé legyen ugys egymásnak való s hogy Akos helyére Garamszeghy kerüljön, aki meg egészen hozzá illik a házas, Önzertes Evelinhez. Ez a harmadik felvonás végén bizonyos kadrliszert helyeserül megtörténik, miután a Sándorffy-szalomban és a Garamszeghy műtermében intrikákat, összekocancásokat, mozgalmasszoborbemutatót látnak s Garamszeghy visszafizeti Akosnak, a nagy Zrinyi méltalan utódjának, a mecenási előlegeket a Zrinyi-szobor tiszteletdíjából, megmentvén ezzel Sándorffy becsületét, amelyet a bosszualló bojár veszélyeztet kártyaadósság miatt, Fridolin és Dusi, miután kicsöppentek, mennek vígasztalódnia az ügetőversenyre, Vily urú egy csinos kis bakfirokonnal is megelégszik majd, ha már nem lehet az övé az elvált, s mint ilyen, érdekes Evelin. A *Léha világ* alakjai között ágál még egy hőbros, de szetrtnivaló figura, Tinódi Anasztáz, a bozontos szakú, lefűrt öreg piktor, aki él-hal mesteréért, Garamszeghyért, az ő műtermében alkotja a kosmai cim-táblákon a csendéleteket, de csak „természet után“, mert csak akkor kap ihletet. A büntető sorost helyettesítisa gonoszok leleplezője. Mindenkit arról világozt fel jöelőre, hogy éppenséggel sem rokona, sem utóda a nagy Tinódiak, ellenben boldogtalan házasság, a végezt mostohasága és a gunyolódók rossz szája miatt nem juthatott fel a Paraszusra. S aki bizonyára nagyon rápirítana Ábrányi Emilre azért a tőrtelthen véleményért, hogy az igazi talentumak tükön-bokron, minden ellenséges akadályon keresztül is ki kell törnie, hogy a maga egét meghódítsa. Ábrányi Emil azonban távol van ezidőszerint a „léha Budapest“-től, s így jutott nekem az a tiszteesség, hogy őt ebben a felelősségteljes és az ő ragyogó tollához szokott rovatban helyettesítessem. Kérészet-éltű kritikai működésem gyöngeségnek tulajdonították, ha netán igaztalan volnék valamely irányban. De abban talán nem csalódom, hogy a *Léha világ* nem tartozik a telivér vígjátékok közé. Egy bizonyos irányban kiélezett tendencia. Egy bizonyos társadalmi lélszogségnek, például a protekcionák, a stréberségnek a kifigurázásával bizonyára könnyebben lehet egységesen mulatott darabot alkotni, de általánosságban, egy egész léha világ beállításán ilyen nagy személyzetel a legerősebben kiprobálja a vígjátékíró. Ehhez a szellemességnek, az ötletnek és a bonyolításnak nagyon szerencsés találkozás, új szempont, trissesség kell, nehogy ismerősnek, avultnak tessenek az, amit a színpadon látnak. Telivér vígjátéknak nem mondható a *Léha világ*, mert nincs elég sűrű alkalom benne a szívből jövő, meleg derűltségre, nagy kacagásra. Inkább szímműnek hat az előkelő, igazabban a hamis öklölősségű, élvezethajhászó, semmittevő világ rajzával, amelyhez a komikai elem kiegészítésül csatlakozik.

A darab nyelvezete élénk, fordulatos, az axiómák gyakran váltakoznak. A hivatetés néhány régebbi és újabb alkotást is hozott be a szövegbe. Tinódi Anasztáznak például ilyen mondasra nyílt alkalm:

— Ha igaz, hogy az élet iskola, akkor a sors benne a legrutatisabb tanbetyár.

Van benne egy figyelemremélő elmeűtűtás a becsületes asszony házasságtöréséről. Akos vádolja a feleséget a műteremben. Vannak asszonyok, akik az első gyermek után egyszerűen megtagadják a hitvesi kötelességet, de egyáltalán kerülhetetlenül követelik a férj hűségét, amelyről ha meg akarja őket győzni, felháborodva utasítják vissza a gyöngéd közeledést.

— Hát ez nem család? — kiált fel Akos. — A becsületes asszony házasságtörése. Büntetni sem lehet érte, hisz légyottra sem megy, még az urával sem. S nem rosszabb-e, mint az a másfajta? ...

A darabot dusan állította ki a színház s a szereposztás is elsőrangú volt. Evelint Cs. Alszeghy Irma játszotta az ő üde ifjúságával, szolid nőiességével. Az excentrikus özvegy, Amandá, Lányosy Ilkának jutott, aki minden eleganciáját ragyogtatta. Sándorffy Akos és Garamszeghy szerepe a legjobb kezekben volt Dezsónél és Mihályfinál. Nádas csupa szeretetreméltóság volt, mint a festett bajszú, kopaszodó Fridolin, az ifjabbik Nádas volt a

KÜLÖNFÉLÉK

Alkony.

Leszáll hát, fényes égi test, s a felhő
Elyne minden ég sugarad,
A gyászba borult éjszaka ha eljő,
A fényönből emlék mi marad?
Lásd, én is csüngtem rajt-ó önfeléden,
— Tavasznak báján így csüng a madár —
Óh érzed-e, hogy elviszd a lelkem?
Leszálló csillag, bággyadt napsugár!

Tudod-e még, óh föld elalvó öre,
Hogy sugaradtól ragyogott az ég,
S hogy hűvös reggel apródnak szegődve,
A messze úton társad én valék?
Most együtt zokog im' a lelkem véled,
A hűvös éjben ah, reánk mi vár?
Ha lehanyatlunk, átok lesz az élet,
Leszálló csillag, bággyadt napsugár!

A régi tűznek romjain keseregünk,
Most minden nyugszik, minden hallgató,
Miert is kell most búsan elpihennünk,
Miert lesz este, néma, alató?
Hallgatjuk átkait a régi tűznek,
A régi lángolását óh mi kár!
Hideg lesz, éj lesz, rémos árnyak űznek,
Leszálló csillag, bággyadt napsugár!

És míg szívemre csöndbe száll az alkony,
Valami kéjes érzés fogva tart,
Miként ha tünék messze tengerparton
És sejtének közölgő zivartot,
És tomboló szél ostromolna minket,
Hogy ránk az álom árnya-jópva száll,
S hogy szaporitjuk régi búncinket,
Leszálló csillag, bággyadt napsugár!

És ébredő szívem bilincset hullat,
S lerázva láncát, lángokért eseng,
Szemem előtt az ég már lángra gyullad,
Ah ébredj, nap, a tűz már földereng!
Cikázó villám susterreg szivemben,
És minden érzés benne tűzre vár,
Oh nem lehet most búsan elpihennem,
Leszálló csillag, bággyadt napsugár!

Az érzések már örült táncba kapnak,
Ne szállj le, nap!... Ne szállj egy percere még!
Lesz még gyümölcse, lesz e vad haragnak,
S én az leszek, ki egykoron valék!
Ne szállj le nap!... Ne hagyj most egymagmra!
Nem látod, mint közél az este már?...
Megmozdul tán a tűznek lusta hamva, ...
Leszálló csillag, bággyadt napsugár!

Ah vége, vége!... Éj van, rémos éjél,
Felhők közt a halotti mécs kigyúl,
És száll a szellő sügő lebbenéssel,
S az éjjel leple lágyan rám simúl.
Megálmodott dicsőség hunyt tüzéből

A légben egy-két fényes szikra száll, ...
S kitér a könny szivemnek rejtekéből,
Lehullott csillag, hűtlen napsugár!

Borsodi Lajos.

† **A levélboríték keletkezése.** A levélboríték Angliából származik és egy S. K. Brewer nevű brigh-toni papírkereskedő találta fel nyolcvan évvel ezelőt. Ez a kereskedő boltjainak kirakatába több levélpapír-csomagot tett ki. Ezeket egymás tetjére rakta, felülre mindig a kisebb csomagok kerültek, végül még a borítékoknál is kisebb kartonlapokkal koronázta a felül keskenyebb liliputi tornyot. A nők nagyon megkedvelték ezeket a kartonlaposkákat és erre a kereskedő hasonló nagyságú levélpapírokat készített, amelyek szintén nagyon tetszettek a nőknek. Egy hibája mégis volt a kis levélpapírnak, nem volt hely rajta a címnek. Sok gondot okozott neki, hogy miképpen segítsen ezen a bajon, amíg végre megcsinálta a levélborítékot és íémlapokat csináltatott, hogy a borítékokat a kívánt nagyságban és szélességben előállíthassa. A borítékokat azonban napról napra többen vásárolták, úgy hogy végre nem győzte ő maga megcsinálni azokat és egy londoni cégre bízta a borítékok elkészítését, amely azután elterjesztette azokat az egész világon.

† **Európa vagyona.** A statisztikusok legújabb számításai szerint Európa összes vagyona, ingó- és ingatlanokban, 1175 milliárd korona. Ebből a legtöbb Angolországra esik, ahol 295 milliárdot tesz ki a vagyont; Franciaországban 247, Németországban 201, Oroszországban 160, Ausztria-Magyarországban 103, Itáliában 79, Belgiumban 25. Hollandiában 22 milliárd. Ezeket az összegeket, ha a kommunisták ideálja szerint fölosztanák a lakosok közt, akkor a következő lenne az eredmény országankint: első helyen áll Angolország, ahol minden lakosra 7400 korona jutna. Franciaországban 6600, Hollandiában 4600, Belgiumban és Németországban 3900, Ausztria-Magyarországon és Itáliában 2500, Oroszországban 1500 korona. Végül azt is megállapították, hogy a múlt évszázadban legnagyobb volt Anglia vagyonának a szaporodása, a legkisebb pedig Franciaországé.

† **A tetszhalottak felismerése.** A legtöbb ember nem a megsemmisülés gondolatától fél a halálban, hanem inkább az élve eltemetéstől. Nagy mértékben járult hozzá ennek a rettegésnek a felkeltéséhez a sajtó, amely az ilyen eseteket mindig részletesen és kellő borzadályllyal írja meg. Franciaországban olyan módszert találtak fel, amelylyel a halál beálltát a legnagyobb biztonsággal meg lehet állapítani. Dr. Icard marseillei orvos a felfalálója ennek a módszernek s felfedezését a párisi akadémia pályadíjjal jutalmazta. Tudvalevő dolog, hogy a halál pillanatában a testben minden szerves működés megszűnik. Reflex mozgáso-

kat ugyan még egy bizonyos ideig a kiszűnés után konstalták, de a vérkeringés megszűnése teljes. Erre az alaptételre építette fel Icard módszerét. A kísérlethez a fluorescein nevű festőanyagot használta fel, mely tudvalevőleg oly hatásos festőszer, hogy például egy grammja negyvenötezer liter vizet zöldes-sárgára fest. Ebből az anyagból feoskendeznek be bizonyos esetek mennyiségét a bőr alá. Ha az illető egyén él, a festőanyag néhány másodperc alatt elterjed a testben s a bőrt és szemhébert sárgára festi, olyan lesz az illető, mintha nagyfokú sárgaságban szenvedne. Ha azonban holttestet oltanak be ilyen módon, a festék lokális hatású marad s a test színén mitsem változtat. Így teljes biztonsággal meg lehet állapítani a tetszhalál esetét.

† **A teknősbéka esze.** Yerkes angol tudós többrendbeli kísérletet végzett, hogy a teknősbéka szellemi képességeit megvizsgálja. Egy nagy ládából labirintust csinált, egymásba nyíló kamrákkal, folyosókkal, barlangokkal, de úgy, hogy két-két nyílás sohasem esett egymással szemközti. A teknősbékát a láda egyik sarkába tette, a másikban az árnyékos fekvőhelye volt, ahol nyugodni szokott. Kezdetben meglehetősen hosszú időbe telt, míg a teknő a helyére talált, de minden újabb kísérletnél gyorsabban ment a dolog s végül a teknő a sok labirintuson és nyílásokon át a legrövidebb úton ért a fekvőhelyére, ami világos jele az ő tanulékonyágának. Az első kísérlet alkalmával az állat 35 percig tévelygett céltalanul míg végre fészkére talált. A második kísérletnél csak 15 percre volt szüksége. A harmadik kísérletnél az utazása csak öt, a negyediknél már csak 3 percet vett igénybe. Azután pedig minden hiba nélkül ment a dolog.

† Amerikai humor.

— Mary azt mondja, hogy addig nem megy férjhez, amíg meg nem találja az ideálját.

— És mit ért ő ideál alatt?

— Az első férfit, aki megkéri a kezét.

Különös, hogy az asszonyok mind bóknak veszik, ha azt mondjuk nekik, hogy *nem olyanok, mint a többi asszonyok.*

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

A Pesti Lloyd Társulat jubileuma. Ötven esztendő mútra tekint vissza a Pesti Lloyd Társulat Jelentős sikerekre, a nemzeti erőforrásokat gyarapító munkára mutathat rá ez az illusztris közgazdasági egyesület amely jubileuma alkalmából megírta működésének történelmét. Gazdasági fejlődésünk legérdekesebb korszakára világít rá ez a történet. A jubileumi munka közga-

REGÉNY

AZ ÚJ MAGDOLNA

— REGÉNY —

Irtta: WILKIE COLLINS

(72)

II.

Miss Grace Roseberry — Mr. Horace Holmcraft-hoz.

Tisztelt Mr. Holmcraft!

Néhány szabad pillanatomat felhasználva, amelyet egyéb foglalkozásaim engednek, írásvalósi nagyon érdekes és elbájoló levelére. Mily nagyszerűen ért ön a leírásához és mily élesen ítélt. Ha az írói mesterség valamivel magasabb polcon állana, szinte azt tanácsolnám önnek — de nem! Ön nem tartozik ebbe az osztályba, hogy léphetne ön közönségre azokkal az emberekkel, akikkel ön ott alkalmasint találkozhatna.

Köztünk mondva, én mindig úgy láttam, hogy Mr. Julian Grayt túlbücsülök. Nem akarom azt mondani, hogy igazolta véleményemet, csak azt akarom mondani, hogy sajnálom kell őt. De, Mr. Holmcraft, hogy állíthatja az ön helyes ítélt-képességével egy vonalba azt a két dolgot, amelyek közt közt neki most választania kell? Hát összehasonlíthatja-e a halál Green Archív Fieldben azzal, hogy az ember ama nyomorult nő kezei közé essék? Ezerszer jobb meghalni a kötelesség mezején, mint feleségül venni egy Mercy Merricket.

Ahogy úgy leírom e nevet, hozzá kell tennem, — hogy a lehető leggyorsabban gégozok ezzel a témával, — hogy várva-várom legközelebbi levelét. Nehogy azt higgye, hogy kiváncsi vagyok; ha ez elzúllt, álnok nőszeremly iránt érdeklődöm, csakis a vallás szempontjából teszem. Jámor gondolkozású embereknek, amilyen magam is vagyok, ez a nőszeremly intő, elrettentő például szolgál. Ha majd egyszer megmozdulni

akar bennem a gonosz érzület, Mercy Merricke fogok gondolni, ez jó orvoság lesz.

Szegény lady Janet! Már a Mablethorpe Houseban észrevettem rajta a szellemi képesség fogyatkozását, amelyet ön oly érzésseljesen sejtet velem. Legyen szives, mondja meg neki alkalomadtán, hogy minden jót kívánok neki most és ezentul. Es kérem, tegye hozzá, hogy folyvást imádkozom érte.

Éppen most kilátásaim vannak, hogy az ősz végén ellátogathatok Angliába. Sorsom, — amióta utoljára írtam, — némileg megváltozott. Olvasónője és társalkodónője vagyok egy hölgynek, akinek a férje ebben a világrészben nagyon előkelő állású bíró. Ő maga nem igen érdekel engem, olyan férfi, aki ugrszólván maga tette magát százá, ami. A felesége nagyon kedvemre való. Nemesak azért, mert igen kellemes asszony, de felette áll férjének, lévén rokonságban a Gommery of Pommery nemzetiséggel, nem a Pommery of Gommery családdal, amely, miként ön jól tudja, csak sógorságban áll ez ősrégi nemzetiséggel.

Ekként jelenlegi, finom és előkelő környezetemben nagyon boldognak érzem magamat; csak egy árnyékkoldal van. A canadai éghajlat nagyon kedvezőtlenül hat jóságos urnóm egészségére és az orvosok azt tanácsolják neki, hogy töltse a telet Londonban. Ez esetben alkalmasint én leszek kísérője. Aligha szükséges hozzátennem, hogy első látogatásom az önk házában fog szólni. Ugy érzem, hogy e rokonszenv kapcsa már is összeköt az ön anyjával és nővéreivel. A tisztességes nők közt valamely láthatatlan kapcsolatot van, miként a szabadkőművesek közt — ugy-e ön is úgy találja? Sok hálával és minden jót kívánva maradtam, legközelebbi levelét örömmel várom

Öszinte barátinője

Grace Roseberry.

III.

Mr. Horace Holmcraft — Miss Grace Roseberryhez.

Drága Miss Roseberry!

Bocsássa meg, kérem, hosszas hallgatásomat, vártam egyik napról a másikra, mindig remélve, hogy végre jó hírrel szolgálhatok, de hiátválo volna még tovább várnom. Legrosszabb sejtelmeim következtek be; ma kínos kötelességgem oly dolgokat írnom, amelyek meg fogják lepni és a legkínosabban fogják érinteni.

De hadd mondjam el bekövetkezésük sorrendjében az eseményeket. Ily módon remélhetem csak, hogy lassan-lassan el lesz készülve a történetekre.

Körülbelül három héttel azután, hogy írtam önnek, Julian Gray megbűnhődött szörnyű megdolgoztatásáért. Nem mintha szenvednie kellett volna amaz emberek elvetemilttségétől, akik közt a térítés munkáját végezte. Sőt ellenkezőleg, bármennyire hihetetlenül hangzanék is, sikerrel munkált közre az eldurvult emberek megszűntetésében. Eleinte tiszteletet keltett maga iránt azzal, hogy közfűjék merészkedett és végre azok is belátták, hogy csak javukat akarja. Ellenben áldozatul esett annak a másik veszedelemnek, amelyről utolsó levelemben említést tettem; vagyis az ott pusztító járványnak. Már amikor megkezdte működését azon a vidéken, járványos láz lépett föl ott mindentit és mikor meghallottuk, hogy Juliant is megtámadta a kór, már nem lehetett őt elvinni a veszedelmes helyről és környezetből. En azonnal személyesen tudakozódtam állapotja felől és orvosa azt mondta, hogy aggodódik a beteg életéért.

Ez igazító és nyugtalanító viszonyok közt a szegény lady Janet — mint rendesen, most is elég meggondolatlanul és a pillanat befolyása alatt — elhatározta, hogy elhagyja Mablethorpe-Houset és őcsese közelébe költözködjék.

Nem lehetett meggyőzni a felől, hogy nagy könnyelműséget követ el, ha az ő korában lemond a házában talált kényelemről, és ér

dasági szempontból is kiváló értékű. A szakirodalom valószínűleg nyeresége az a monográfia, amelyet *Deutsches Antal*, a kiváló publicista nagy tudásának gazdag apparátusával és széles látókörére valló judiciummal írt meg. Nagy anyagot dolgozott fel, figyelemmel volt gazdasági evolúciónk minden vonatkozására, hűen és igazságosan rajzolta meg a fejlődés hátterét a haladás tárgyi és személyi mozzanatait. Valóban kívánatos, hogy a kereseti tevékenységek minden intézményei olyan hivatott historikusra leljenek, mint *Deutsches Antal*, akkor gazdasági ügyeink terén is érvényesül majd a hasznos propaganda munkája. A szakirodalmi szempontból is kiváló értékű munkához *Falk Miksa* iri előszót. Ezt a ragyogó bevezetést egy méltatlan legjobban, ha megismertetjük vele olvasóinkat; mai társunkban közülünk belőle néhány gyönyörű részletet.

Az 1858-ban megalakult Lloyd Társaság keletkezéséről *Deutsches Antal* tisztelettel irtve terjedő munkájában ezt olvassuk: 1851-ben néhány kereskedő arra a gondolatra jutott, hogy társaságot alapítsanak, melynek feladata, hogy a kereskedelmet élénkítse, buzdítsa, a kereskedelmi törekvéseknek központját képezze és eme törekvések hatását egy időszakonként megjelenő lap kiadásával öregítsen. Megszületett a Pestü Lloyd-társulat megalapításának gondolata. Kern Jakab volt a kezdeményező, ő volt a gondolat fardadhatatlan bajnoka; években keresztül rendkívüli odaadással és buzgósággal fáradozott azon, hogy a társulatnak a főváros kereskedelmi és társadalmi életében jelentékeny állást biztosítsanak. Az akkori kormány az egyesület alapításának jóváhagyására csak nehezen volt meggyerhető; a helytartóelnök és az osztrák belügyminiszterium folyton megfélemlítéssel támasztott ellen; teljes két évbe került, míg a választmány által kidolgozott alapszabályok a hatóság megerősítését elnyerhették és a társulat megalakult. A társulat tevékenysége kezdetől fogva intenzív volt. Első sorban két fontos cél lebegett szemek előtt: egyik a gabonacsarnok alapítása, mely a gabonaforgalom központját képezte. A gabonacsarnokot a negyven év óta fennálló kereskedelmi csarnok helyébe tervezték, melynek helyiségei szintén a kereskedelmi épületben voltak; e helyiségeket a terménykereskedők sűrűn látogatták. Másik célja volt egy a kereskedelmi érdekek szolgálatában álló napnap alapítása. Emellett gondoskodása tárgyát képezte alkalmas helyiségek berendezése, hangversenyek, népszerű előadások rendezése, hogy a társaság érintkezését ezalatt a vonzóbbá tegye. A helyiségek részére a kereskedelmi épület első emeletét bérelték ki. Akkoriban ez volt Pestnek legszebb helyisége, díszteremben addig a Nemzeti Kaszinó volt elhelyezve. Később — 1880-ban, mikor a magnások tanácskozásait időközönként még ebben a teremben tartották, az akkori idők egy szellemes figyelője azt írta: „A Lloyd kisorította az ursk kaszinóját és a főrendi tábla a kereskedőktől kért termet kölcsön.” Sok tanulmányt és hangversenyt rendeztek ezekben a helyiségekben; a báró Prónay Gábor vezetése alatt álló Nemzeti Zenede évente vendége volt a társulatnak. Az így befolyt bevételeket jótékony célra fordították. Tartották tudományos előadásokat is, melyek nagy látogatottságot értek el. A gabonacsarnok létesítésére külön bizottságot küldtek ki és a csarnok rövid idő múlva meg is alakult. A Lloyd Társaság egyéb

segém tudatában elkísértem őt. Egy vendéglőben kaptunk szállást a folyó mentén, különösen hajóskapitányok és kereskedelmi utazók szokták látogatni. En gondoskodtam egy hírneves orvosról, mert lady Janet egyáltalán nagyon elfogult az orvosok tudományával szemben és teljesen reám bízta a betegápolás e legfontosabb részét.

Nem akarom fárastani Julian betegségének részletes közlésével.

A ház a szokott módon lépett föl, időközönként delirium és kimerültség váltakoztak. Későbbi események, amelyekről, fájdalom, be kell számolnom, arra kényszerítettek, hogy, ha lehet röviden is, fölemlítsem a delirium kínos témáját. Azt mondták, hogy lábbeteg emberek képeletét rendszeren különböző tények szokták megragadni; Julian azonban állandóan egy és ugyanazon ténnyel maradt. Szüntelenül így és ugyanaz a gondolat foglalkoztatta. Folyvást Mercy Merriekről beszélt és egyre arra unszolta orvosait, hogy küldjenek el Moreyert, hogy az ápolja őt. Ejjel-nappal ez a gondolat járt fejében, ez az egy név volt akján.

Orvosai természetesen tudakozódtak az óhajtott nő kiléte iránt és én kénytelen voltam előtűk bizalmasan feltárni az igazat.

Es az az orvos, akit én hívtam a beteg mellé, csodálatraméltóan viselkedett. Alacsony sorsból emelkedett mai pozíciójára, mégis, bármennyire különösen hangzik is, egy gentleman tapintata diszittete jellemét. Teljesen átérté a kínos helyzetünket és belátta, hogy egy Mercy Merrieknek a beteg ágyánál nem szabad megjelennie és azt minden áron meg kell akadályozni. Csillapított orvosságra van szükség, csak ez használható, mondotta ez a finomlelkű orvos, akinek hírneve megnyugtató lehetett. Egy környékbeli fiatal orvos azonban, aki nyilván fanatikus radikális, ma-kacsul viselkedett, sőt durván, ha állását tekintjük.

(Folytatása következik.)

intitúcióról, munkájáról és sikereiről hűségeen beszámoló a jubileumi munka amely mindenit kiterjeszkedik a politikai és gazdasági viszonyok festésére is. Végül beszámoló a társaság jelenlegi vezetőinek működéséről és a *Pester Lloyd* történetéről.

A szolnai kiállítás. Osztrálcukó Géza trencseny megyei főispán, az iparkiallítás védnöke tegnap dr. *Schwertner* alispán, dr. *Kovács* miniszteri osztálytanácsos és dr. *Szudolovszky* Valér úrs. képviselő kíséretében Szolnára érkezett és a kiállítási parknak, az épületben lévő nagy ipezsarnoknak, vendéglőnek és pavilonoknak megtekintése után megvizsgálta a kiállítási anyagot, jelentést tettetett magának minden mozzanatról és teljes elismerésének adott kifejezést. *Láng* Lajos kereskedelmi miniszter utjalg rendelettel intézte Trencsén-, Turóc-, Arva- és Nyitra-vármegyék közönségéhez, e megyék területén működő kir. tanfelügyelőkhöz, továbbá a beszerzőbizonyai és pozsonyi kereskedelmi és iparkamarákhoz s bazaarai köteletségükre tette a szolnai iparkiallítás támogatását.

Baromfiállítás Jászszentlászlón. A *Baromfi-tenyésztők Országos Egyesületének* erkölcsi támogatásával a Jászszentlászlói Gazdakör augusztus 15-ikén és 16-án baromfiállítását rendez Jászszentlászlón. A kiállításon ötven tenyésztő közül tíz sárga orpingont, tíz orpingont és hazai kereszterést, tíz plimutot, öt erdélyi kopasznyakut, tíz emdeni ludat, tíz pekingi kacsa, öt fehér magyar pulykát, két branzpulykát, egy gyöngygyutkot állít ki ötven-ötven darabonként, így tehát körülbelül négy-ötezer darab baromfi állítanak ki. A *Baromfi-tenyésztők Országos Egyesülete* által a folyó évi *Geszén Mtszék. Nagybecskerek és Kaposváron* rendezendő baromfiállítások mellé méltán fog sorakozni a *Jászszentlászlói* is, amelynek anyagából a *bolgár kormány* már ezidőszent is száz orpingont jéret és száz kakast rendelt meg, darabonként husz korona árú. A jászszentlászlói baromfiállítás védnökei: gróf *Teleki József*né, a B. O. E. elnöke, kéretelt fél, s a kiállítás *Pirkner János*, a B. O. E. ügyvezető elnöke fogja megnyitni és az érdeklődő közönségnek bemutatni.

Bortérsokszunvásár. (A székesfővárosi sertesvásár és közgyűdhöz intőzöésű.) Április 17-ikén. Főhajtás: Zsírterés, egymint öreg I. rendű 350 kilogrammon felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — darab, középső 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Huszterés egymint: nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Eladott 468 db. Maradvány 27 db. A vásár irányzata élénk. Az árak változatlanok. — Következő áruk jegyzetük: Zsírterés: Öreg I. r. 350 kgr.-on felül 100—144 fillérig; II. rendű 280—350 kilogramm 100—102 fillérig, selejtjezt 100—102 fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül 109—112 fillérig, fiatal középső 220—300 kilogramm 102—108 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 74—102 fillérig, süldő 80 — fillérig, malac — fillérig. Huszterés: Nehéz 300 kilogrammon felül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm — fillérig, süldő 94—104 fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, álsúlyban.

Borjúnvásár. 1903. évi április hó 17-ikén. (A budapesti marhavasártéri vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Főhajtás: Belöldi élő borju 1005 drb, leölt borju 7 db, bécsi borju — db, — db, — vendékmarha — darab, bárány élő 20 darab, leölt bárány 67 darab. — Árjegyzések. — Belöldi élő borju I. rendű 76—88 l.-ig, kivételes 90 f., II. rendű élő borjúkét 68—74 l.-ig, 1 kilónként, leölt borju I. r. 92—100 l.-ig, II. r. — l.-től — l.-ig, kivét. l. kilónként, levonás nélkül. Rugott borjúkét 52—60 l.-ig. Növendékmarha — l.-től — l.-ig, I. r. — l.-ig, középmínőségű — l.-ig, alárendelt — l.-ig, 1 kilónként. Bárány élő 12—14 k., leölt bárány 8—14 k. kivételes ár — k.-ig páronként. — Az irányzat élénk, az árak 2—3 fillérrel kilogrammonként emelkedtek.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, április 17.

Jó kínálat és mérsékelt kereslet mellett kész-buza lángha irányzatú volt és a forgalomba került 10 000 métermaza 5—7 1/2 fillérrel olcsóbban kelt el. Amint a gyöngye hozatalok nyilvánvalók lettek, javult az irányzat, de nem lévén kereslet, a javulás az árakban nem juthatott kifejezésre. A többi cikkeken gyöngye az irányzat.

Eladott:

- Buza, Tiszavidéki: 300 mm. 82 k. 8 K. 37 1/2 f., 100 mm. 82 k. 8 K. 30 f., 100 mm. 80 1/2 k. 8 K. 30 f., 100 mm. 81 k. 8 K. 30 f., 100 mm. 81 1/2 k. 8 K. 30 f., 1000 mm. 81 k. 8 K. 27 1/2 f.
- Hódmezővásárhely: 1000 mm. 80 k. 8 K. 22 1/2 f.
- Fejérmegyei: 1000 mm. 80 k. 8 K. 15 f., 700 mm. 78 k. 8 K. 05 l., 300 mm. 77 1/2 k. 7 K. 90 f.
- Pestmegyevidéki: 100 mm. 78 1/2 k. 8 K. 05 f.
- Bácska: 150 mm. 77 1/2 k. 8 K. 20 f., 800 mm. 78 k. 8 K. 05 f., 250 mm. 77 k. 8 K. 22 1/2 f., 100 mm. 76 k. 8 K. — f.
- Raktárú: 5:0 mm. 79 1/2 k. 8 K. 15 f.
- Mina három hónapra. Rossz: 200 mm. 6 K. 85 f., három hónapra, 200 mm. 6 K. 80 f., 200 mm. 6 K. 72 1/2 f.
- Tengeri: 100 mm. 6 K. 17 1/2 f., 100 mm. 6 K. 15 f., kocsira rakva.

Zab: 100 mm. 6 K. 30 f., 100 mm. 6 K. 25 f., 100 mm. 6 K. 15 f.

A készárú hivatalos jegyzék a budapesti áru és értéktözsde s-akaisi szerinti készpénzben 60 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonként.

B u z a	Kilón	Kilogramm ára		Kilón	Kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig		K.-tól	K.-ig
Tiszavidéki új	10	7.70	7.80	79	7.96	8.05
"	77	7.85	7.95	80	8.11	8.20
"	78	7.90	7.95	81	8.16	8.25
Fejérmegyei	76	7.65	7.70	79	7.80	7.90
"	77	7.65	7.70	80	7.85	8.00
"	78	7.70	7.75	81	7.90	8.10
Pestvidéki	76	7.55	7.70	79	7.80	7.90
"	77	7.60	7.70	80	7.85	8.00
"	78	7.65	7.75	81	7.90	8.10
Bánási	76	7.50	7.65	79	7.80	8.00
"	77	7.55	7.70	80	7.85	8.05
"	78	7.60	7.75	81	7.90	8.15
Bácska	76	7.55	7.65	79	7.80	8.00
"	77	7.60	7.70	80	7.85	8.05
"	78	7.65	7.75	81	7.90	8.15

Egyéb gabonafajták		Kilón	Kilogramm ára	
			K.-tól	K.-ig
Rossz új	alsórendű	70—72	6.75	6.90
"	másodrendű	—	6.70	6.75
Árpa	szarvany	69—67	5.90	6.10
"	egymint való	62—64	6.70	6.80
Zab	korcsóra való	64—66	6.20	6.40
"	—	66—68	6.10	6.20
Tengeri	bánási	—	6.15	6.40
"	másodm	—	6.10	6.40
Repe	bánási	—	10.30	10.50
"	—	—	10.30	10.50
Köles	—	—	6.75	6.80

A határdőzslet folyamán a következő kűtések

- Körtétek:**
 Áprilisi buza 1903. 7.78—7.70—7.73—7.77—7.75
 Májusi buza 1903. 7.59—7.57—7.59
 Októberi buza 1903. 7.45—7.42—7.45
 Áprilisi rozs 1903. 6.74—6.70—6.73
 Októberi rozs 1903. 6.40
 Áprilisi zab 1903. 5.99—5.98—5.99—5.98
 Októberi zab 1903. —
 Májusi tengeri 1903. 6.02—6.01—6.04
 Júliusi tengeri 1903. 6.09—6.13
 Augusztusi reepe 1903. —

Déli egy óraker a következő záróárakat állapít

- tották meg hivatalosan a tözsde:**
 Áprilisi buza 1903. 7.77—7.78
 Májusi buza 1903. 7.59—7.60
 Októberi buza 1903. 7.45—7.46
 Áprilisi rozs 1903. 6.74—6.75
 Októberi rozs 1903. 6.40—6.41
 Áprilisi zab 1903. 5.97—5.98
 Októberi zab 1903. 5.55—5.56
 Májusi tengeri 1903. 6.04—6.05
 Júliusi tengeri 1903. 6.12—6.13
 Augusztusi reepe 1903. —

Déliután fél ó óraker zárul:

- Áprilisi buza 1903. 7.74—7.75
 Májusi buza 1903. 7.58—7.59
 Októberi buza 1903. 7.45—7.46
 Áprilisi rozs 1903. 6.72—6.73
 Októberi rozs 1903. 6.42—6.43
 Áprilisi zab 1903. 5.99—6.00
 Októberi zab 1903. 5.55—5.56
 Májusi tengeri 1903. 6.04—6.05
 Júliusi tengeri 1903. 6.11—6.12
 Reepe augusztusra 1903. —

A budapesti értéktözsde.

A mai üzlet csendes. A forgalom enyhén bo-nyolódott le. Nagyobb keresletnek csak a rimamurányi részvények örvendtek és némi javulással zárultak.

Előzősde. Osztrák Hitelrészvény 674.25—675.25. Magyar Hitelrészvény 725.—726.50. Leszámítoló részvény 457.50. Rímamurányi részvény 455.50—487.50. Adria-részvény 454.—456.50 korona. A déli tözsde: Koronajáradék 99.55—99.75 százalék. Magyar Hitelrészvény 725.—726.—. Jelzálogbank részvény 521.—522.—. Osztrák Hitelrészvény 675.—675.50. Magyar Aszliat részvény 98.—. Salgótarjáni községhánya részvény 519.—521.—. Rímamurányi vasúti részvény 468.50. Közúti vas-pálya részvény 612.—613.—. Városi villamos vasúti részvény 804.—304.75. Déli vasúti részvény 44.50—45.60. Államvasúti részvény 686.75—687.50 korona. A óraker zárul: Osztrák Hitelrészvény 676.—. Magyar hitelrészvény 726.—. Leszámítolóbank részvény —. Rímamurányi vasúti részvény 487.—. Osztrák-magyar államvasúti részvény 686.—. Közúti vasut részvény —. Városi villamos vasut-részvény —. korona.

A budapesti terménýtözsde.

A terménýtözsletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terménýtözslet árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ár-nyolamokat állapította meg:
 Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 45.—55.— korona, vörös aprószemű 54.—60.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánási — korona, középszemű 62.—64.— korona, nagy szemű 65.—70.— korona. Disznószar: budapesti 77.50—78.— korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszárított vidéki — korona, városi 4 darabos 64.50—65.— korona, 3 darabos 67.—67.50 korona, rüstölt — korona. Szilva: boszniai,

szokás szerinti minőség 12.—12.25 korona, 120 darabos — korona, 100 darabos 13.—13.50 korona, 85 darabos 15.—15.50 korona, azonnalszállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 11.50—11.75 korona, 100 darabos 12.50—12.75 korona, 85 darabos 14.25—14.75 korona, szállítás: slávoniai 15.50—16.—korona, szerbiai 13.50—14.—korona, azonnal való szállításra.

A bécsi gabonatózsde.

Bécs, április 17. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Buza (iszávidéki) 8.50—8.95, bányai 7.90—8.55, tehérléplomi 8.20—8.50, szlavóniai 7.80—8.20, marchfeldi 7.75—8.50. Rozs szlavóniai 7.15—7.80, pestvidéki 7.20—7.85, délvidéki 6.95—7.20; tengeri 6.45—6.60, zab 6.35—6.75, válogatott 7.10, cseh-és morvaországi 6.35—6.55 korona.

A bécsi értéktőzsde.

A vaskartelben helyreállott béke erőteljes impulzust adott a mai előadásoknak, amit csak a eséhek újabb obstrukciós fenyegetései gyöngítettek. Bányarétekek, építési és villamosági részvények mindazonáltal emelkedtek és a nemzetközi piac irányzata is szilárd volt. Járadékokban és valutákban nem volt iorgalom.

A déli tőzsde tartózkodó magatartással nyílt meg, később szilárd irányzat kerekedett fölül és az összes értékek lényegesen javultak.

Zárlat szilárd.

Bécs, április 17. (Magyar értékek zárlata) 4 1/2-os aranyjárdék 121.40, hazai és szegedi kölcsön-sorsjegy 157.—, Magyar vasúti kölcsön ezüsten —, Magyar keleti vasúti állami kötvény —, Magyar kezesség- és pénzváltóbank —, Rimanurányi vasútrészvény 486.50, Magyar koronajárdék 93.50, 4 1/2-os Magyar földtenger. kötvény 99.25, Magyar hitelbank részvény 724.—, Magyar nyerceményi kölcsön sorsjegy 201.50, Kassa-oderbergi vasúti részvény 390.—, Magyar keres. bank 2658, Magyar cukoripar 1450.

Bécs, április 17. (Osztrák értékek zárlata) 4 1/2-os papírjárdék 100.75, 4 1/2-os osztr. aranyjárdék 121.60, 1860-os sorsjegy 154.—, Osztrák hitelrészvény 434.—, Angol-osztrák bank —, Bécsi bankjegyek 485.—, Osztrák-magyar bank 1604.—, Déli vasút 45.75, Dunagőzhajózási részvény 558.—, Donanyrészvény 339.—, Császári és királyi arany 11.36, Német bankváltók 116.95, 4 1/2-os ezüst járdék 100.60, Osztrák koronajárdék 101.—, 1864-iki sorsjegy 246.—, Osztrák hitelintézet részvény 676.—, Unionbank 526.—, Osztrák Länderbank 410.—, Osztrák-magyar államvasút 687.—, Elbavölgyi vasút 479.50, Alpesi bányarészvény 393.—, 20 frank, arany 19.08, Londoni váltó 239.75 Bécsi Tramway Ltt B. —, Bécsi tramway Ltt A. —, Lipót kőb 312.—, Az irányzat nyugodt.

Bécs, április 17. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatot a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 676.—, Magyar hitelrészvény 704.50, Angol-Osztrák bank 275.50, Bécsi bankjegyek 485.50, Union bank 523.50, Länderbank 410.—, Osztrák-magyar államvasút részvény 687.25, Déli vasút 46.—, Elbavölgyi vasút 450.25 Északnyugati vasút részvény —, Donanyrészvény 340.—, Rimanurányi vasúti 486.50, Alpesi bányarészvény 393.50, Májusi járdék 100.75, Magyar korona járdék 93.50, Török sorsjegyek 119.25 Német birodalmi márká 117.—117.05, Napoleon'or 19.06

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, április 17. (Lőszaki tudósítás.) A rajnavesztéfalai kerültekből érkező kedvező jelentésekre, amelyek szerint a vasművek löven el vannak fogva és a szén-szindikátusnak nincs oka a redukción emelésére, továbbá Newyork szilárdabb irányzatára a tőzsde szilárdabb volt, különösen bányarétegekben. Egyéb papírok nagyon csöndesek voltak. Főbb vasutak szilárdak, belföldi járdékok változatlanok és szilárdak. Magánkamatláb 2 1/2 1/2.

Berlin, április 17. (Zárlat) 4 1/2-os papírjárdék —, 4 1/2-os osztrák aranyjárdék 103.90, Elbavölgyi vasút —, Magyar koronajárdék 100.40, Osztrák-magyar államvasút 147.75, Kassa-oderbergi vasút —, Bécsi váltó 85.40, Magyar vasúti beruházási kölcsön —, Alpesi bányarészvény —, Disconto-Commandit 189.63, Altalanos villamosított Edison 190.25, Gelsenkirchen 184.80, Laura-kőb 213.25 4 1/2-os ezüstjárdék 101.10, 4 1/2-os magyar arany járdék 102.75, Osztrák hitelrészvény 212.50, Déli vasút 13.75, Károly-Lajos vasút —, Orosz bankjegyek 216.30, 4 1/2-os új orosz kölcsön 98.75, Török dobányrészvény —

Olasz járdék —, Magyar hitelbank —, Dynamit Trust 162.—, Harpeni 185.30, Az irányzat szilárd.
Berlin, április 17. (A Budapesti Napló tudósítójának zárlata.) Esti forgalom 4 1/2-os magyar aranyjárdék 102.75, Magyar koronajárdék 100.40, Osztrák hitelrészvény 212.60, Osztrák-magyar államvasút 147.75, Déli vasút 13.75, Északnyugati vasút —, Elbavölgyi vasút —, Orosz bankjegyek középső 216.30, Buschthebrai —, Orosz bankjegyek —, (Ultimo) Lombard —

Páris, április 17. (Zárlat) Osztrák-magyar államvasút —, Új török konzol 29.35, Egyiptomi járdék 110.50, Osztrák Länderbank —, Párisi bankjegyek 1085, 3 1/2-os francia járdék 98.40, 4 1/2-os spanyol járdék 86.85, 3 1/2 új törleszhető járdék 98.35, Credit ioncier de France 714.—, Alpesi bányarészvény —, 4 1/2-os 1890. román kölcsön 88.—, Görög kölcsön —, Váltó Olaszországra 1/10 116.—, Váltó Amsterdamra 205.50, Váltó Brüsszelle 3/10 316.—, De Beers 557.50, Charterred 82.25, 5 1/2-os bolgár kötelevény 423.—, Magyar aranyjárdék 104.20, Déli vasút —, Váló Londonra 251.65, Osztrák aranyjárdék 102.80, Török sorsjegy 227.25, Meridional vasút 704.—, 4 1/2-os olasz járdék 102.95 Ottomanbank 599.—, 3 1/2-os francia járdék —, Osztrák földhitelintézet 1323.—, Déli vasút elsőbbségi kötvény 330.50, 4 1/2-os 1896. román kölcsön 88.75, Donanyrészvény 366.—, Váltó Bécsre 103.81, Váltó német piacokra 121.47, Rio 12.65, East Rand 208.50, Randfontein —, Magyar Jelzőbank 554.—, Az irányzat határozatlan.

Frankfurt, április 17. (Zárlat) 4 1/2-os papírjárdék —, 4 1/2-os osztrák aranyjárdék 103.90, 4 1/2-os magyar aranyjárdék 102.55, Osztrák hitelrészvény 212.10, Osztrák-magyar államvasút 147.70, Északnyugati vasút —, Buschthebrai vasút —, Londoni váltó 204.87, Bécsi bankjegyek 485.50, Villamos részvény 118.50, 3 1/2-os magyar aranykölcsön 90.25, 4 1/2-os ezüstjárdék 101.—, Osztrák koronajárdék 101.80, Magyar koronajárdék 100.40, Osztrák-magyar bank 115.80, Déli vasút részvény 13.80, Elbavölgyi vasút —, Bécsi váltó 85.83, Párisi váltó 814.25, Unio bankrészvény —, Alpesi bányarészvény 200.—, Az irányzat szilárd.

Frankfurt, április 17. (A Budapesti Napló tudósítójának zárlata.) Aranybank január. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 212.75 Német bank —, Disconto 189.60, —, Berlii kereskedelmi bank —, Gelsenkircheni 186.—, Harpeni 185.90, Laura-kőb —, Olasz járdék —, Az irányzat szilárd.

Hamburg, április 17. (Zárlat) 4 1/2-os ezüstjárdék 101.—, 1890. sorsjegy —, Déli vasút 13.70, 4 1/2-os Osztrák aranyjárdék 102.80, Osztrák hitelrészvény 212.70, Osztrák-magyar államvasút 147.50, Olasz járdék 103.50, 4 1/2-os magyar aranyjárdék 102.30, Az irányzat szilárd.

Budapest-kőbányal sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Április 17. A sertésüzlet irányzata: változatlan.
A Hízott sertések ára: I. A Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (páronként 400 kilogramm felül súlyban) 124—126 fillér. Oreg közep (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Fialat nehéz (páronként 320 kilogramm felül súlyban) 133—134 fillér. Fialat közep (páronként 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 132—133 fillér. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 290 kilogramm felül súlyban) — fillér. Közep (páronként 240—260 kilogramm súlyban) — fillér. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm felül súlyban) — fillér. Közep (páronként 300—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. IV. Romániai eredeti (Stachl), Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. V. Szerbiai: Nehéz (páronként 280 kilogramm felül súlyban) 130—132 fillér. Közep (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 128—130 fillér. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 124—126 fillér.

Sertésárak 1903. Április 15. napján volt készlet 38,689 darab. — 1903. április 18. napján felhajtotta: 799 darab. — 1903. április 18. napján elszállított: 419 darab, 1903. április hó 17. napjára maradt készletben 39,059 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Április 17. —

Kinevezés. A budapesti ítő tábla elnöke Lejtényi Aladár jogszorgolót a budapesti ítőtábla kerületére díjas joggyakorokká kinevezte. A brassói pénzügyigazgatósgó Tóth Edét díjtalan vámbivatali gyakornokká nevezte ki a brassói fővámbivatalhoz. A székelybányai törvényes elnöke a dunánodjai járásbírósgához Tímár János budapesti ítőtáblai napidíjas szolgát III-ad osztályú hivataloszálgává nevezte ki. A közös külügyminiszter Mekovic Milánt, a ceterjéi képviselőnek alkalmazzott tiszteletbeli irodatitási irodai titkárrá kinevezte.

Áthelyezés. A vallás- és közoktatástügyi miniszter Gál-fy né Thurbócy Erzsébet várfalvi állami elemi iskolai tanító-

nőt az 6-tördai állami elemi iskolához jelen minőségében áthelyezte.

Megerősítés. A vallás- és közoktatástügyi miniszter Bíró Albert bróti állami polgári iskolai igazgatótör igazgatói minőségében megerősítette.

Napirend.

Napjár: Szombat, április 18. — Róma-katholikus: Apollonius. — Protestáns: Apollonius; — Görög-ország: (április 5.) Klandius; — Zsidó: Nisan 21. Sabbath; Seb. Sel. P. — Nap két: 4 óra 51 perckor. — Nyugszik: 6 óra 30 perckor. — Hold két: 12 óra 1perckor újjel. — Nyugszik: 9 óra 21 perckor reggel.

A miniszterek nem fogadják. A képmesélés hádenyaga fogad délelött 11 órától 12-ig. Osztrákországi kúdsza 9 órakor. 17-ik, utolsó (előtti nap). Nemzeti Múzeum. Képtár. Nyitva van délelött 9 óráól délután 1 óráig.

Mezőgazdasági múzeum (Kerepesi-út 72.) d. e. 9-óráól 1 óráig.

A földtan intézet múzeuma (Stéfania-út 14.) Nyitva délelött 9 óráól 6 óráig. Belépődíj 1 korona.

Tavaszi kiállítás a Múzeumokban. Nyitva délelött 9 óráól 5-ig. Belépődíj 1 korona.

Fényképezési kiállítás a Nemzeti Szalonban, nyitva 9—6-ig. Belépődíj 1 korona.

Múzeum könyvtár nyitva délelött 9 óráól 1-ig. Akadémiai könyvtár nyitva 3—7-ig. Egyetemi könyvtár nyitva délelött 8 óráól 12-ig. Dél-után 3-óráól 7 óráig.

A fővárosi könyvtár (Károly-körút 28.) mindennap nyitva van, köznapokon délelött 9—1-ig, vasár- és ünnepnapokon 9—12-ig.

A kereskedelmi és iparokmányi könyvtár (Szemere-utca 6. sz.) nyitva minden hétköznap fél 10-óráól fél 2-ig. Állatker a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szaknyitvárs, tudakozó-osztálya és keleti mintatár: V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelött 9 óráól 12 óráig és délután 3 óráól 6 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelemtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az ázletvetéség áruhátszókat is eszközöl) a városligeti iparcsarnokban (vasár és ünnepnapokon is) nyitva délelött 9 óráól 12 óráig és délután 3 óráól 6 óráig. A külföldi kirendeltségek központi üzletvetésége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V., Váci-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, április 17.

Hazánkban az idő ismét csapadékosra fordult és Dél-nyugatról indult meg az eső, amely ma reggel az Alföldig terjedt, azonkívül a keleti részekben is esik. A reggeli hőmérséklet, a nyugati megyéket kivéve, ahol haviak, emelkedett. Versetzen tegnap este zivatar volt.

Északnyugaton a magas nyomás megerősödött és Délén a depresszió kifejeződött.

Európában az idő igen hűvös. Az Alpeseken a havszár általános. Jelentékeny lecsapadások voltak Olasz- és Németországban.

Kidítás: Széles, igen hűvös és csapadékos idő várható.

Vizárlás.

Table with columns for dates (Apr. 17, Apr. 18) and various locations (Inn, Duna, Páris, Bécs, Pozsony, Késmárk, Budapest, Paks, Mohács, Gombos, Újvidék, Pancsova, Oradea, Magyarváros, Zala, Zala, Trencsén, Szeged, Sz-Gothárd, Sárvar, Győr, Pécs, Zákány, Baros, Eszék, M-Szendah, Száva, Szabolcs, Szatmár, Kraszna, Latorna, Debrecen, Ung) with numerical values.

STANDARD életbiztosító-társaság Edinburghban (Angolhon.) Alapított 1825-ben. Magyarországi fiók: Budapest IV., Kossuth Lajos-n. 4. Évi bevétel. 31,300,000. Kiutalt nyereségyrészek 170,000,000. Vagyon 249,300,000. Halálesetek folytán kifizetve 500,000,000. A Standard kövénycinek nevezetesebb előnyöi: Kétségeiben biztonság. Alacsony díjak. Szabad világkötvények. A kövénycik érvényben tartása díjfizetések elmulasztásánál. Tőkésítés és előre megállapított visszaváltási érték. Megtámadhatatlanság. Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egy évi fennállás után. Szabad háborúbiztosítás népfelkelő részére. Díjtáblázatok kívánatra küldetnek.

Thierry's Balm. ICH DIEN. Allein echter Balsam aus der Fabrikation-Thierry's. A Thierry in Frankfurt a. M. Könyv- és Papír-Handlung.

Miert szenved? mikor ének a biztos gyógyulásra a legfőbb sebeknél is kiállítás van és majdnem mindig elkerülheti a fájdalmas operáció vagy amputálás, ha Thierry A. gyógyszeres egyedül valódi centifolia-kenőcsöt használja, mely a sebek gyógyításában rendkívül jó hatással van, a fájdalomnyitásban pedig elárthatatlan. Valdi centifolia-kenőcs használják: a gyermekgyógyások mellbajánál, a tejrészletes akadályánál, melkmelegedésnél, vörheny-nél, mindenféle régi bajnál, nyit sebeknél lábakon és csontokon, sebeknél, só-sósz, dagadt lábknál, sőt eszontánál is: ütött, szurt, lőtt, vágott és roncsolt sebeknél; az idegentestek kiválasztásánál, mint üveg-és faszilánk, homok, darabos stb.; mindenféle daganat, kinővés, karbunkulus, új képződemények valamint ráknál, körömméregnél, körömdaganatnál, hólyagnál, menétől kisebesedett lábknál, ná. Eggett sebek minden nemét, fagyott testrészek, a betegok fekvéstől eradt sebeit, a nyakon támadt daganatot, vérdaganatot, fülbajt és a gyermekok sebesedett stb. Székletével együtt 3 kor. 50 fillér. Számtalan elismert bizonyítvány eredetiben tartásukkal. Mindenki évek hamisítványok védelmére kérem figyelni, hogy minden helyesen a cég: „Órangel-gyógyszertár Thierry (Adolf) Limited Gyógyszertár” bejelölve legyen.

és hahólyag, valódi francia gyártmány, eredeti párisi csomagolásban! Orvosiilag ajánlja, feltétlen biztos és arlatimant! Arak koronaártekben!

Tucatonként: 2, 4, 6, 8, 10, 12. Ered. amerikai újdonság! „Newerrip”. Földművelhetetlen! Ruganyos! Elvitatlanul a jelenkor legjobb övszerele!

„Auto vaginal spray”! A legbiztosabb és legkényelmesebb női különlegesség, ára kor. 15.— Figyelemreméltó!!! Legújabb és kir. szabad. Keleti-féle sörvítő pneumatikus gummi-vagy glycerin töltéssel.

Legújabb képes árgyűzőköt, airt borítékban, titoktartás mellett küld: KELETI J. orvos-sebeszi mű- és kótszergyar. Alapítva 1878. Budapest, IV., Koronaherceg-u. 17.

FERIAK ES NOKNEK

egmásasabb neven is idült folyásoknál befooskendezés nélkül a legbiztosabb gyogyszorok a

„Sanid labdacsook” bizonyultak. Egy doboz 100 labdasal tartalommal és pontos használati utasítással 6 korona. Vidékre utárvét mellett diszkreton küld a

„Magyar Király” gyogyszertar Budapest, V., Marokkói-utca 3/a sz. (Erzsébet ter sarok).

Dr. FABINYI

specialista nemi bajokban emeritált kórházi orvos

gyökereken és rövid idő alatt gyogyt a rendszer foglalkozás megzavarása nélkül mindennemű

titkos betegséget

(hugycsőfolyást, sebeket, syphilit és önfertőzésből támadt idegbajokat).

Meglepo az eredmény FERFIU GYENEGESBEN (IMPOTENCIA) még öregebb egyéneknek is.

Biztos siker folytán a honorarium utólag is fizethető.

Levelekre díjazatlan válasz; kívánatra gyogyszorok Rendelés délelőtt 9—3-ig, este 6—8-ig. Budapest, Erzsébet-körut 12. sz.

Félelemet; bejárat a lépcsőnél. Külön váróterem

A XX. század feltünő ujtása.

Az általam föltalált és olismert AGI sarok-védő,

mely minden cipősarkot megóv az elkopástól, illetve mindig megtartja azt eredeti formában.

Minden nélam vásárló egy ilyen sarokvédőhöz ingyen jut melyet kívánatra a sarokra erősítünk, szintugy egy doboz „Agil kenőcs”, mely a bőrt a repedéstől megóvja, rendszer használat mellett 1 évi írásbeli jótállást vállalok. Mindenki tegyen egy próbarendelést, ne mulassza el a kínálkozó alkalmat, a ki szép, formás és kitünő cipőhöz ölesőn akar jutni. Gyár saját házamban.

Cipőárjyűzők. A legújabb divatu ábrákakl kívánatra ingyen és bérmentve. Divatszínék egy árban, legkeresettebb szürke szarvasbőrök Mértékének a láb körvonalra papírlapra rajzolja elegendő.

Férficépek: Borjúbőr egücs v. füzös, orós kivittl 3.— Erősebb bötötös, egücs v. füzös — 3.80 Lakk szalon v. sevró, egücs v. füzös 4.50 Derby-fazon, box, sevró v. lakk — 4.80 Dongola vagy szarvasbőr, könnyű, fájón 4.— Kotonbakancs 3.50, tisztított, sima 4.— Pnércépek, fekete v. sárga, elől egü 1.30 1000 pár barna lakkbötös gyermek-cipő, 6—12 évig — 1.50

Nemzetsszó árnt kieserélek vagy a pénz visszazandom. Agulár Dávid Budapest, VII., Erzsébet-körut 67. sz.

Rózsák magyar lörszék. Rózsák Rózsák bokoralkuak.

udonságok kaphatók Weber fialokáljában Békásmegyeren (Bpest mellett). Árjyűzők ingyen. 15110

TITKOS

betegségek ellen férfiaknak és nőeknek legbiztosabb gyogyszor a

„TRIAS”!

2—3 napi befooskendezés után a folyás teljesen megszünik. — Ára 30 krajcár. 1 frt 35 kr. bekülöde után bérmentve küldi. Fapp gyogyszertára Tiszazsziintón, 23-utca 8. Kívánatra utárvét is. — Titoktartás biztosítva.

Az ATHENAEUM r.t. kiadásában megjelent:

HÁZASSÁGI PEREK ÉS ELJÁRÁS HÁZASSÁGI PEREKBEN.

Írta: KNORR LAJOS ügyvéd, ny. tábíni bíró, stb.

E könyv egybefoglalja a házassági perekre vonatkozó összes jogszabályokat úgy, hogy annak nemcsak a szakember, hanem a perlekedő házastárs is hasznát veheték.

Ára angol vászonkötésben 2 korona.

Kapható az ATHENAEUM r.társulatnál (Bpest, VII. ker., Kerepesi-út 54.) és minden hazai könyvkereskedésben.

GUMMI és HALHÓLYAG

tuzatja 2, 4, 6, 8, 10 kor. és feljebb, a világ legjobbja, titoktartás mellett, utárvétel vagy a pénz előtértes bekülöde után küldi e szemken legelső rangú cége:

REBER J. specialista, Bék, Brand-útszite 2. Árjyűzők ingyen.

Szállított utánvétellel a monarchia minden állomásra költőmentesen csomagolással legfinomabb régi horvát uradalmi szilviumot. 3 üveg 8 K.—, 6 üveg 15 K.—, 12 üveg 28 K.— Továbbá 25 egücs 600 literes hordókban különbözö ávjárat valódi uradalmi szilvium. Kimorított árjyűzők bérmentve. Horvát szilviumkivitteli társaság Hinkó Kaufmann & Co. Zágráb, Horvátors.

Betegtoló kocsik és székek

lébbadozó és rokkantok számára, olismertlegjobb minőség! Cs. és kir. szab. szagtalan hygienikus szobanürszékek Képmentesen zárást fedőlel! Idétés, valamint a beteg kényelméhez és ápolásához való összes otkokot a legoltsóbb árak mellett szállít: KELETI J. orvos-sebeszi műszergyaros, Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17. Legújabb képes árjyűzők ingyen és bérmentve.

Magyar kir. államasutak. 56,981/1903. sz.

Hirdetmény.

A magyar kir. államasutak igazgatósága nyilvános versenyt hirdot a pozsonyi rendezö pályaudvarának vilamos világításra előjából létesítendő központi telep számára szükséges magasépítmenyi munkák végrehajtására.

A létesítendő munkák a következők: 1. Egy kazán és gépház gápalapzatokkal. 2. Egy 30 m. magas kémény a hozzátartozó füstcsatornákkal.

8. Szén és szalak rekeszek. A tervek, a költségvétés, az egységárjyűzők, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint a munkák végrehajtásához köztölt feltételek Budapest, a magyar királyi államasutak igazgatóságának magasépítmenyi ügyosztályában (VI. ker., Teréz-körut 56. IV. em. 27.) és Pozsonyban a m. k. államasutak pozsonyi-komáromi osztálymérnökségénél (Hosszu-utca 6.) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatok legkésőbb 1903. évi április hó 30-án, délelőt 12 óráig nyújthatók be alulírott igazgatóság építési- és pályafenntartási főosztályában (VI. ker., Teréz-körut 56. szám, II. em. 10. ajtó.)

Az ajánlatok egy korona, az ajánlat mellékletei ivenként 30 filléres bélyeggel e látva és lepecsételve, a következők felirattal nyújthatók be: „Ajánlat a Pozsonyi rendezö pályaudvaron létesítendő gép-és kazánház és tartozékainak előállítására.”

Csak az összes munkákra tett ajánlatok fognak figyelembe vétetni.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1903. április hó 29-én délelőt 12 óráig 1100, azaz egyszeregyeszk kor. bántépen teendő le a m. kir. államasutak központi főpénztáránál (VI. Andrassy-ut 75. földszint) akár készpénzben, akár állami lötökre alkalmas értékpapirokban.

A bántépenről szóló lötéjyeg az ajánlathoz nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jögyezett árfolyam szerint számíthatnak, de névértékben feül számításba nem vétetnek.

Csak idejkorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául. Posta utján bekülödt ajánlatok törtvényenyndol adandók fel.

Budapest, 1903. évi április hóban. Utányomás nem díjazt. Az igazgatóság.

A MAGYAR LABDAJÁTÉKOK KÖNYVE.

Írta: PORZSOLT LAJOS. Ára 2 korona.

Jfjusági játékok.

Ára 3 kor. OTTO JÓZSEF. Ára 3 kor.

Kerékpáros Káté.

Írta: dr. KORCHHÁROS KÁLMÁN. Kezdők és kerékpározók számára. — Szabályok, kezelés, tisztítás stb. Számos képpel. Ára 30 állér.

Kaphatók: Szampel R. (Wodianer F. és Fiai) es. és kir. udv. könyvkereskedésben Budapest, VI., Andrassy-út 21. sz.

Nincs többé székekredés megosztás! azt az én Raktár: Bécs, XVII., Ladenburg-gasse 46. Prospectus ingyen. Próbárendelése 12 drb 8 K. bérn. utárvétellel. huss-kalácsom.

Az ATHENAEUM részv.társulat kiadásában megjelent:

GYAKORLATI SZAKÁCSKÖNYV. Írta gr. Festetich Andorné. Ára — 2 kor.

KÉPES PESTI SZAKÁCSKÖNYV. Írta St. Hilaire Jozefa. XXIX. kiadás. Gondosan átdolgozta és bővítette Wiesner Emil könyhaftónak, az orsz. népképző-egyesület főiskolájának tanára. Ára köve 4 kor. Ugyancs német nyelven is kapható 4 koronáért.

VALÓDI SZEGEDI SZAKÁCSKÖNYV. 1000-nél több ételkészítési utasítással. Írta Rezi néni. Ára köve 4 kor.

LEGGYABB! A Háztartási Könyvtár. Eddig megjelent 60 filléres kötetet: 1. Vegyes sütemények (198 sütemény-recepttel). 2. Különféle italok (197 meleg ital, szörp, likör leírásával). 3. Gyümölcsbefőzés. (175 gyümölcsbefőzési recepttel). Szerkeszté Kürthy Emilné. Egy-egy kötet ára 60 fillér.

KAPHATÓ az „ATHENAEUM” R-TÁRS. KÖNYV-KIADÓHIVATALBAN, VII. KEREPESI-ÚT 54. SZ. — ES MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN.

DÓCZI M.

Budapest, Kerepesi-ut 10. sz.

legnagyobb és legszilidabb cipőraktára, küld kizárólag saját készítésű, feltünő elegáns, igen csinos és rendkívül tartós férfi-cipőt:

Legújabb amerikai box-vagy lakk Derby-bakancs — 4.50 Szalonlakk füzös v. egücs 4.50, gombos — 4.50 Francia sevró füzös v. egücs 4.57, gombos — 5.20 Amerikai box füzös v. egücs 4.—, gombos — 4.50 Borjú- vagy zergebőr sima egücs —, belétes 3.20, füzös 3.50 Szarvas-, kevtyű- vagy kutyabőrbeli, fájón 4.— Sárka füzös v. egücs 3.50, amerikai bagarabőrbeli — 4.— Borjúbőr angol bakancs 3.50, sárka bagarabőr — 4.50 Tiszti lakk v. tikörbőrű 4.10, kotonbakancs — 4.—

női cipőt: Legújabb szürke szarvasbőr, füzös 4.—, gombos — 4.50 Francia sevró füzös v. egücs 4.50, gombos — 4.— Amerikai box füzös v. egücs 3.50, gombos — 4.— Zergeb v. borjúbőr füzös v. egücs 3.—, gombos — 3.40 Szalonlakk füzös v. sárka 3.00, gombos — 3.80 Sárka füzös v. egücs 3.50, bagarabőr 3.50, gombos — 3.70 Sárka v. fekete füzös v. gombos félcipő 2.40, szürke — 2.50 Zergeb v. lakk kivágott 1.50, keresztosított 2.—, szürke 2.20 Eberlárstin félcipő 1.80, sügös, selyem cügel — 2.60

6 óriási raktár mindennemű gyermekcipőben & Kécp-, Sandal-, hazi-, tornaz- és sarépcipőben stb. stb. A most megjelent több száz ábrás legújabb árjyűzők, csomagolás és szállítóléte ingyen

Vidéki megrendelések felkülmértesen eszközözöttek. Nem megfelelő kiserétek. 10 forintot feül bérmentve.

Titkos betegségek

gyogytására legjobban ajánlható 26 éven át szerzett kórházi és magánorvosi tapasztalatai alapján

Dr. Kajdacsy

v. os. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos

Biztos sikerrel rövid idő alatt gyogyt; hugycsőfolyást, hólyagbajt, sebeket, syphilit, bőrbajokat, elgyengült férfiéret, idősébkéknél is electro Massage vagy Psyphronor által. Onforlőzést és annak utóbajait; ideg- és hátrgerincbajt és minden női bajokat.

Rendel: 9 órátl 4-ig és este 7—8-ig.

Budapesten, Kigyó-utca 5.

Clotild-palota (I. emelet).

Atjáró ház. — Lift használat.

Levelekre válaszol, gyogyszorokról gondoskodik.

Level utján is biztos gyogysiker.

